

DAVA ADAMI

NEHMET TAKAR

DAVA ADAMI
Mehmet AKAR

DAVA ADAMI

MEHMET AKAR

DAVA ADAMI

Copyright © Şahdamar Yayınları, 2009

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör

Recep ÇAKIR

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni

Bekir YILDIZ

ISBN

978-605-4038-07-7

Yayın Numarası

106

Basım Yeri ve Yılı

TS EN ISO 9001:2000

Ser No: 300-01

Sarıncı Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR

Tel: (0232) 252 22 85

Mart 2009

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31

Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey / İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Şahdamar Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar / İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.sahdamaryayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Gaye-i Hayali Vardı	11
Fedaiydi, Hayatını ve Canını Ortaya Koymaktan Çekinmedi.....	17
Maddî-Mânevî Füyûzat Hislerini Feda Etmişti.....	29
Makam hissini feda etti	29
Menfaatini düşünmedi	31
Servetleri elinin tersiyle itti	33
Lezzetleri terk etti	35
Evi, yuvası, köşkü olmadı.....	37
Evlenmedi	39
Şahsî onurunu değil, davasının izzetini düşünüyordu.....	41
Zulümlere, eziyetlere dayandı	42
İntikam duygusu yoktu.....	43
Hareketinin sebebi emir, neticesi ilâhî rızaydı.....	44
Şer-i Şerifin İstikameti Üzereydi.....	47
Sadakati Emsalsizdi	53
Vefalıydı, Tuttuğu Eli Bırakmazdı	63
Allah'a İtimadı Tamdı. Teslim ve Tevekkül İnsanıydı.....	73
Dünyasında Ümitsizliğe Yer Yoktu.....	77
Cesurdu, Korku Elinden Tutamamış, Yolundan Döndürememişti.....	81

Azimli, Sebatkâr ve Kararlıydı.....	87
Vazifeliydi	93
Mesuliyet Duygusu Azami Ölçüdeydi.....	103
Adildi, Hakkaniyetliydi. İzafi Adaleti Değil, Mutlak Adaleti Tercih Ederdi	109
Muvazene İnsanıydı	115
Dar Düşünceli, Dar Görüşlü Değildi; Ufku Engindi.....	123
Birliğe Fevkalâde Önem Verir, Tefrikaya Sebebiyet Verecek Her Şeyden Rahatsız Olurdu.....	129
Sıkıntısını Küçültür, Sevincini Büyütür, Hâdiseleri İyiye Yorardı	135
Onca Sıkıntı Yaşamasına, Bir Ömür Yalnız Kalmasına Rağmen, Şeytanın ve Nefsin Tuzağına Düşmedi.....	137
Huzuruna Çıkan Huzur Bulurdu	141
Kendisini Değil, Davasını Gösteriyordu. Hiç Kendini Begendirmeye Çalışmadı	147
Sahip Çıkar, Sahiplenmez, Gerektiğinde Bırakmayı Bilir, Davayı Şahsına Bağlamazdı	153
Gözü Toktu, Müstağniydi	157
Şefkat Kahramanıydı. Her Bahaneyi Bir Elden Tutmaya Vesile Sayardı.....	163
İmanından Kaynaklanan Bir Ciddiyete, Vakara ve İzzete Sahipti.....	167
Muktesitti	171
Bibliyografya.....	175
Dipnotlar	179

Önsöz

Bir zamanlar yeryüzünde melek gibi insanlar dolaşıyordu. Göklere bakıyor, nimetten çok nimeti vereni görüyor, O'nun huzurunda hata yapmamaya çalışıyorlardı. Sadakatli, vefalı, fedakâr, şefkatli, dengeli, çalışkan, gözü tok ve kararlıydılar. Buranın bir uğrak, kendilerinin de misafir olduğunu bilmenin edebiyale yaşıyorlardı. Melekler gibi tertemiz geldikleri dünyadan, tertemiz ayrılmayı düşünüyorlardı.

Gayeleri Allah'ın rızasını kazanmak, kendilerini hoşnut edenin hoşnutluğuna ermektir.

Zaman geçti, insanlar değişti. Sokaklarda artık gayesi dünya olan ve hep “dünya” diyen insanlar vardı. Ayakları çamura, balçığa, ten kafesine takılıyor, huzuru değil anarşiyi, adaleti değil haksızlığı besliyorlardı. Bunu da iyi bir şey diye yapıyor, her su emen kökü sulamayı, susayana tuzlu su vermeyi doğru sanıyorlardı.

Artık insanlığın modelleri de, emsalleri de onlardandı.

Peygamber Efendimiz'in sadık bir talebesi olan Bediüzzaman mânevîyata kör insanların çağında gözsüzlere göz olacak, kire batmalarını da, yoldan çıkmalarını da, başlarını bir yere çarpmalarını da önleyecek “müceyyed ve kerim” eldi.

İslâm'ın âhîrzamanda insanlığa model olarak gösterdiği Bediüzzaman Hazretleri'nin bir tarafından bakınca imanı, ibadeti, takvası, ilmi; diğer tarafından bakınca dava adamlığı görünüyordu. Hikmetiyle ibadetin; mesuliyet ve şefkatiyle davanın ve vazifenin gereğini yapıyordu. Kâmil mürşit ve modelin, zayıf ve geri yanı yoktu.

Davası en ulvî olanın, hâli de en ulvî olmalı, hâl davaya gölge düşürmemeliydi. En yüce davanın, en büyük altın halkalarından birisi olan Bediüzzaman Hazretleri'nin hayatı davasına hüccet ve delil olmuş, salahati akılları hayran, kalpleri meftun etmişti. Bir dava adamında bulunması gereken bütün faziletleri zirvelerde yaşıyor, dünyaya Hazreti Muhammed'in talebesinin nasıl olacağını gösteriyordu. Bu modelin emsali başka hiçbir bahçede yetişmemişti. Kokusu, rengi, deseni "Güllerin Efendisi"ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) aitti ve payına düşen katre onu bir istikamet ibresi, güzellik şahikası yapmıştı.

Üstadımız, "dava adamı" olmanın gereğini yaptı. Huzurda olduğunu unutmadan ve Sultan'ın muradını murat edinerek yaşadı. Hep Rabbisini işaret etti. Gözü sağa sola kaymadı. Başkasının ne diyeceğini değil, O'nun ne istediğini düşündü. Ve kimse yokken meydan yerine çıkmakta bir lahza tereddüt etmedi. Kur'ân'ı sahipsiz, Resûlullah'ı (sallallâhu aleyhi ve sellem) mahzun bırakamazdı.

Gayesi, hayali, ideali vardı. Kıymeti, uğruna mücadele ettiği davadandı. Evvelini, akıbetini düşünüyor, ona göre yaşıyordu. Zira yemi açık, tuzağı gizli olan dünyada, bir kuş bile önüne, arkasına bakmadan tabağa konulanı almıyor, canını bir çığnem şey için heba etmek istemiyordu. Dünyayla alâkası, insan kardeşlerinin kurtulmasıydı.

Tam bir fedaiydi. Canını, hem de bir ömür, iradî olarak ortaya koymaktan çekinmedi. O hâli her an yaşamak, ölümü her adımda, iki kaşının ortasında hissetmek, buna rağmen hayatı da, ölümü de verenin Allah olduğu hakikatinden bir lahza gafil olmamak müthiş bir şeydi. Fakat o, daha büyük bir fedakârlık yapıyor, maddî-mânevî füyûzât hislerinden fedakârlıkta bulunuyor, bir ömür bütün isteklerine karşı oruçlu misali cephedeymiş gibi yaşıyordu.

Menfaati, serveti, lezzeti ve yetkiyi aramaması, zulümlere, eziyetlere, mahrumiyetlere ve yalnızlıklara katlanması bundandı.

Bir küçük eve, bir yumuşak yastığa, bir sıcak aşıya sahip olmadı. Gerektiğinde duymadı, konuşmadı. Onca olumsuzluklara rağmen sarsılmadı, darılmadı, dayandı. Azimle çalıştı. Doğrunun da ötesinde, faziletin gereğini yaptı.

Hastalıkta, yalnızlıkta, imkânsızlıkta, baskıya maruz kalındığında, insanlar düşünemez, iş yapamaz hâle gelirken, o, eserlerini bu şartlarda yazıyor, hizmetini en olumsuz zeminlerde örüyor, inşa ediyordu.

Gayesi, kalbinin kastı, Rabbisinin rızasıydı ve bu her şeye aşkın geliyordu.

Kalbindeki bu gayeyi hiçbir zaman gizlemedi. Edebiyle O'nu diyor, namazıyla O'nu diyor, irşadiyle O'nu diyordu. Zaten gizlenecek, saklanacak bir şey de değildi. Şandı, şerefti. Hedefi bu olan adamdan, hiç kimsenin endişe etmesine gerek yoktu. Zira böyle bir adam, kimsenin bir kaşık ekşi ayranını içecek, kimsenin yerine geçip oturacak değildi.

Bediüzzaman Hazretleri, cisimleşmiş bir davaydı. Yaşarken, davasını yaşıyor, davası için yaşıyordu. Onun davranışlarından

kime baktığını, nasıl düşündüğünü, neyi aradığını; kime bakmanız, nasıl düşünmeniz, neyi aramanız gerektiğini anlayabilir, doğrunun ne olduğunu bulabilirdiniz. Bir insan gitmiş, yerine bir model, bir hakikat gelmişti. Mânâ madde olunca adı mürşit, adı Üstad olmuştu. Mânâ maddenin kalıplarına, perdesiz bir kalp, keşfeden bir akıl, huzurun adabına riayet eden bir edep, Cennet’le takasa hazır bir hayat olarak konmuştu.

Varlığı, insan urbasındaki meleklerin bir kez daha yeryüzünde dolaşacağını habercisiydi.

“Dava Adamı”, “Secdede Bir Ömür”le başlayan, “İkram”la devam eden serinin üçüncüsü oldu. Dava adamının özellikleri ve gayesi anlatılmaya çalışıldı. Malûm “Secdede Bir Ömür”de imanı, ibadeti, takvası, kulluğu, “İkram”da mazhar olduğu hususi lütuflar vardı.

Dava adamının harekât tarzından ve metodundan bu kitapta bahsedilmedi. Allah ömür, izin ve fırsat verirse o yönü, bu serinin dördüncü kitabına bırakıldı.

Kitaptaki verdiğimiz dipnotlar yapılan alıntılarla aynıyla birebir değil de “anlatılan hakikatleri o kitaplarda da bulabilirsiniz.” mânâsını ifade etmektedir. Zaten çoğunda net bir yer değil, umumi işaret vardır.

Rabbimin, bizlere de, kendimizi değil, davasında fâni olan Üstadımız Hazretleri gibi, Kendisini gösterme ve anlatma imanını bahşetmesini diliyor, rahmetinin sonsuzluğuna itimat ederek mağfiretini niyaz ediyor, kitabın faydalı ve feyizli olmasını yine O’nun engin merhametinden umuyorum.

Saygılarımla...

Gaye-i Hayali Vardı

Üstadımızın onu yücelten bir gayesi, onu yücelten bir hayali, onu yücelten bir ideali vardı. Kıymetini gayesinden almış, yüksek ideallerle kanatlanmıştı. Ayağını balçıktan çekmiş bir ruh gibiydi. Sesi, ten kafesinin dışından geliyor, hayatı gayesini gösteriyordu.

O ulvî gaye, onun bütün dünyasına nüfuz etmişti. Ne derse desin, ne yaparsa yapsın, nereye giderse gitsin, hep o nurani iksir hatırına idi, hep O'nu diyordu. O yüce gayeyi, bir ışık, bir mücevher, bir anahtar, bir servet, bir sermaye gibi hep içinde taşıyor ve yaşıyordu.

Hayatı boyunca hep, kendisini hoşnut eden Zât'ın hoşnutluğunu arardı. İnsan nasıl olur da hayatını, kendisini yoktan var edenin, kendisine sonsuz bir hayat vaad edenin yoluna vakfetmezdi ki? O, fânî varlığını verip, ebedî saadeti almak, tertemiz geldiği diyardan tertemiz ayrılmak istiyordu.

Hedefine kilitlenmiş bir ok gibiydi. Kalbinde en ufak bir sapma, zihninde zerre kadar bulanıklık yoktu. O hedefin yanına başka maksat ve gayeler koyamaz, O varken, başkasını var sayamazdı. Asıl kıymet O, asıl servet O'nundu. Yaratılmışları ve yaratamayanları O'ndan gayrı bir maksat olarak kalbinde taşımak, imanına da, iz'anına da tersti.

Dünyevî makamlar, saltanatlar, servetler, hazlar, zaferler umurunda değildi. Onun vazifesi Allah yolunda yaşamak ve O'nun adının yücelmesi için çalışmaktı. Kendi işine bakıyor, başka şeyleri düşünmüyordu.

Ne kendisini arındırıp üstün bir varlık olmak gibi firavniyet kokan bir hedefin peşine düşmüş ve ne de kendisini insanlığı kurtaran kahraman görmüştü. Bu, Kâbe'yi tavafa gidenin, kendi nefsi etrafında dönmesi olurdu. Güzel olan da, temizleyen de, ıslah eden de, kurtaran da O'ydu. Kula, kulluğuyla kalmaktan, ayağını yere basmaktan, aczini, küçüklüğünü, günahını bilmekten daha çok yakışan bir şey yoktu. Kendisini değil, Allah'ı göstermek için yaşıyor, bu his ve düşünceyle bütün ikilikleri aşyordu.

İpinin ucu hiçbir zaman çatallaşmadı. Allah'ın rızasını, hoşnutluğunu aramaktan başka gaye taşımayı ikilik, gizli şirk, samiyetsizlik, riya, sun'lik görüyor; İslâm'ın kesinlikle yasakladığı o türlü hatalara düşmüyordu.

Dini bilmeyenler, onda hep farklı gizli bir gaye aradılar. Halbuki Zübeyir Gündüzalp Ağabeyimizin ifadesiyle, "Bu hareketin gizli bir hedefi yoktu." Gizli gaye de, açık gaye de aynıydı. Din başka türlü süne müsaade etmezken Üstadımız da rızâ-yı ilâhîyi arkaya atamaz, dini yaşamayı başka şeylere basamak yapamazdı.

O, bir asker gibiydi; yemeğini değil, maksadını düşünüyordu. Hayata ait şeyler, maksada hizmet eden unsurlardı.

Kendisinin ötesinde gayesi olmayan ucuza talip olmuş, kendisinin dündündeki bir şey için kendisini harcamış demektir.

Onun içindir ki Üstadımız vicdanının sesine kulak vermiş ve zihninin Allah'ı bilmeye, iradesinin O'na ibadet ve itaat etmeye, hissini O'nu sevmeye, latîfelerinin O'na şahitlik etmeye göre programlandığını görmüştü. "Yaratılışın en yüksek gayesi ve fitratın en yüce neticesi, Allah'a imandı."¹ Kim O'nu bilir, bulur, tanır, O'na itaat ve ibadet ederse mutlu olurdu.

O'nu yitirenin yitiği çok büyüktü. Gözün, gün ışığından ayrılmaya tahammülü olmadığı gibi, kalbin ve aklın da O'ndan ayrılmaya tahammülü yoktu. O'nu yitiren ebedî ayrılığa, ebedî azaba düşerdi.

Bu sebeplerle, âhırzamanın vazifeli mürşidi olan Üstad Hazretleri mesâisini imana teksif etmiş, “yalnız ve yalnız iman hizmeti bana gösterildi” buyurmuştu.² Evet, ilâhî rızayı arayanlar, bu zamanda ilmî bir vazife olarak iman hakikatlerini izah ve ispat etmeli, onu hayata hayat kılmalıydı.

Üstadımız, Barla Lahikası'nda, Hulusi ve Sabri ağabeyleri bu vasıflarıyla sena ediyor, hayatın onca meşgalesi içinde “en mühim maksat” olarak “Kur’ân’a hizmeti biliyorlar” diyordu.³ Onlar, dünyaya gelmekteki en fitrî vazifenin iman hakikatlerine hizmet olduğunu anlamışlardı.

O, buna o kadar inanmış, bu hâl talebelerine öyle sirayet etmişti ki, elli bir yaşında vefat eden Zübeyir Ağabey, son günlerinde dahi takatsiz eliyle kitap tutmaya çalışıyor, ölümün kendisine o hâl üzereyken gelmesini istiyordu.

Bu mesele, “bütün muazzam mesailden daha büyüktü.”⁴ Meşgale ne olursa olsun, dünyevî işler ne kadar şâşaalı gösterilirse gösterilsin, insanın Amerika kadar, İngiltere kadar serveti ve sermayesi olsa, bu uğurda kullanmalı, her fert onca sermayesini ebedî saadetini kazanmak için feda etmeliydi. Çünkü ne yaparsa yapsın, ne verirse versin, yine de çok küçük kalacak, az şeyle çok şey kazanmış olacaktı. “Evet, bir adamın imanı, ebedî ve dünya kadar bir mülk-ü bâkînin anahtarı ve nuruydu.”⁵

Bu bir tercih değil, doğru olandı. Hangi mürşit olursa olsun, kim gelirse gelsin yapacağı buydu. “Eğer Şeyh Abdülkadir-i Geylânî (radiyallâhu anh) ve Şah-ı Nakşibend (radiyallâhu anh) ve İmam-ı Rabbâni (radiyallâhu anh) gibi zâtlar bu zamanda olsaydılar, bütün himmetlerini hakaik-i imaniyenin ve akaid-i İslâmiye'nin takviyesine sarf edeceklerdi.”⁶ Çünkü bu öyle

bir devirdi ki, artık Avrupa feylesoflarının bin seneden beri Kur'ân'ın ve imanın aleyhinde biriken itirazları kendini şirin ve cazip gösteren yollar bulmuştu. Böyle bir zamanda yapılması gereken imanı taklitten tahkike çevirmekti.

İman etmek Kur'ân'ın emri olduğu gibi, insanların imanını kurtarmaya çalışmak da Kur'ân'ın emriydi. Onun içindir ki, Üstadımız sadece kendisini kurtarmayı düşünmediği gibi, talebelerine de aynı hakikati ders verdi. “Bir adamın seninle imana gelmesi, sana sahra dolusu kırmızı koyunlardan daha hayırlıdır.”⁷ hadisini nakleden Üstadımız, “Her şakird yalnız kendi imanını kurtarmakla değil, belki başkasının imanını da muhafaza etmeye mükelleftir.” buyurmuştu.⁸

Evet zaman, sadece kendini düşünme zamanı değildi. Onun için, “Beni, nefisini düşünen hodgâm bir adam mı zannediyorlar? Ben, cemiyetin imanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, âhretimi de...”⁹ demişti.

Durumun vehametini anlatırken, “Karşımda müthiş bir yangın var. Alevleri göklere yükseliyor. İçinde evlâdım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeye, imanımı kurtarmaya koşuyorum!”¹⁰ sözleriyle âdeta inliyordu.

Bu hizmet, bu yüce gaye, dünyevî meşgalelerden de sair dinî gayretlerden de efdaldı. Başka şeylerle uğraşmaya, fâni ve basit şeyleri mesele yapmaya gerek yoktu. Çünkü, “bin insanın ebedî hayatını kurtarması için çalışmak, bir milyar insanın fâni dünyasını mamur etmek için çalışmaktan daha kıymetliydi.”¹¹ “Bir adamın imanını kurtarmak, on mümini velâyet derecesine çıkarmaktan daha mühim ve daha sevaptı.”¹²

Hiçbir şey; hastalıklar, zahmetler, eziyetler ve hatta mânevî kazançlar, bu büyük gayeden elleri gevşettirememeliydi. Ondandır ki kendisine ömür boyu sıkıntılar yaşatılmasına rağmen dayandı. Başka ülkelerden davetler almasına rağmen ülkeyi terk etmedi. Hatta, en çok sevdiği, anınca burnunun kemiklerinin

sızladığı Zât'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) mübarek beldesine bile gitmedi. Yüce gayesi uğrunda her zorluğa katlandı. “İmanı kurtarmak ve Kur’ân’a hizmet için, Mekke’de olsam da buraya gelmek lâzımdı. Çünkü, en ziyade burada ihtiyaç var. Binler ruhum olsa, binler hastalıklarla müptelâ olsam ve zahmetler çeksem, yine bu milletin imanına ve saadetine hizmet için burada kalmaya Kur’ân’dan aldığım dersle karar verdim ve vermişiz.” diyordu.¹³

Bu öyle güzel bir gayret ve gaye idi ki, onun lezzetini alanlar, değil sadece sıkıntıları göze almak, “dünyada iken Cennet’e davet edilseler, bırakıp gitmek istemeyeceklerdi.”¹⁴ “Ölümün ebedî idamından, hakikî imanla biçareleri kurtarmak ve bu milleti her türlü anarşiden muhafaza etmek” o kadar lezzetliydi.¹⁵

Gayesi Allah olmayan insanın zihni kendi etrafında döner, ayakları kendi ayaklarına dolaşır. Hayatı azap, akli eziyet, dostu düşman, emeli elem olurdu. Kendini dinlemekten değil ufku, ayağını bastığı yeri bile unuttur, bencil bir mahlûk hâline gelirdi. “Kimin himmeti yalnız nefsi ise o insan değildi.”¹⁶

Dünyayı esas maksat edinenler, dünyanın daracık dairesinde boğulup gitmişlerdi. Halbuki Hazreti Üstad ve talebelerinin bakışları çok farklıydı. Zübeyir Ağabey, “Biz bu beden ve canları ancak ve ancak Allah yolunda mânevî mücadele için besleyeceğiz.” diyordu.

Bediüzzaman Hazretleri’nin, bütün kabiliyetleri ve latîfeleri Allah’a yönelmişti. O, kendisinin dînündeki mahlûkatın peşine düşecek, kalbini onlara verecek insan değildi. Kıymetli varlığını fânî ve geçici şeylerle zayi etmekten fersah fersah uzaktı.

Sohbet meclislerinde, arkadaş mübâhaselerinde, sınıflarda, medrese koridorlarında, harp meydanlarında, esarete, millet meclislerinde, zindanlarda, sürgünlerde, hasta yataklarında, hep gayesini dile getirmiş, hep maksadını söylemişti.

Bir gün Horhor Kayası’nın başından ayağı kaydı. O an, rıyanın, sun’iliğin biteceği, kalpte taşınanın gün yüzüne çıkacağı

andı. İki minare yüksekliğindeki o mesafeden düşerken Ali Çavuş ve Abdülmecid Efendilerin şهادetiyle: “Ah devam!” diye haykırmış, sonra “Ya Gavs-ı Geylânî!” diyerek, Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri’nden medet istemiş, o imdattan sonra olağanüstü bir şekilde, üç metrelik bir kavisle küçücük bir pencere kadar olan boşluktan mağaranın içine düşüp kurtulmuştu.

Afyon hapsinde iken, kalbinde maraz taşıyanların, kendilerinden pay biçerek sürekli ithamlarda bulunması karşısında, Başbakanlığa, Adalet ve İçişleri Bakanlıklarına, yüce gayesini anlatan bir yazı gönderdi. Gayesinin imansızlıkla mücadele olduğunu, Allah’ın huzuruna bu hâl üzere gitmek istediğini söylüyor, “Bütün faaliyetim budur.” diyordu.¹⁷

Sungur Ağabeyimiz, onun bu düşüncelerini yaşantısında da görmüştü. Dokunduğunu tutuşturana, aydınlatan bir imanı vardı:

“Üstadımız, temas ettiği insanların hamiyet damarını tahrik ederdi. Herkeste İslâm dinine ait bir hamiyet peyda olur, gelişirdi. Bu suretle Allah için muhabbet, Allah için adavet sırrı zahir olurdu. Artık İslâm, o insanın gayesi olur, dünyada İslâm ve imanın teâlisine hasr-ı himmet ederdi.”

Yanına gidip gelenlere de hep bu istikameti tavsiye etti. Hâfız Namık Şenel’e: “Her hangi bir mansıba, mevkiye elin yetişmediği zaman, ayağının altına başka vasıta bul, sakın Kur’ân-ı Kerîm’i vasıta yapma!” buyurmuştu. Çünkü rıza-yı ilâhî her türlü maksattan yüceydi, nasihatın tesiri hiçbir dünyevî hatırla kırılmaz, iman hizmeti hiçbir şeye alet yapılamazdı.

Nur’un muvaffakiyetini samimiyete, hiçbir şeye alet edilmesine, doğrudan doğruya ebedî saadete bakmasına ve imana hizmetten başka maksat taşımamasına bağlıyor ve “Kur’ân, hakikî bir talebesine ebedî Cennet’i bile maksat yaptırmazken, bu kararsız ve fânî dünyayı ona hiç gaye ve maksat yapar mı?” diyordu.¹⁸

Ona gaye olarak, “kâinatın en büyük meselesi olan iman hizmeti yetiyordu.”

Fedaiydi, Hayatını ve Canını Ortaya Koymaktan Çekinmedi

Fedai, canını bir davaya adayana, inandığı dava için ölümü göze alana denir. Can vermek büyük bir fedakârlıktır. Bediüzzaman Hazretleri de talebeleri de canlarını defalarca ortaya koymuş, birçok talebesi Birinci Cihan Harbi'nde ve Kurtuluş Savaşı'nda şehadet mertebesine ermiştir.

Tam bir dava adamı olan Üstadımız fedailiğin hakkını vermişti. Zaman zor, şartlar da çetindi. Kur'ân'ın etrafındaki surlar yıkılmış, onu müdafa edecek bir güç kalmamış, iman elde bir kor gibi taşınır hâle gelmiş, cemiyetler, devletler dine ve ahlâkî değerlere harp ilân etmiş, milyonlar, milyarlar bir girdaba iteklenmiş, kitleler battıkları ve bir türlü çıkamadıkları bataklıklarda boğulmuş, menfaat en geçerli bir düstur gibi hayata yön vermiş, haz putlaştırılmış, dini yaşamak ve yaşatmak isteyenler için idam sehpaları, kurşun mangaları hazırlanmıştı. Dünyada kızıl kıyametler kopuyor, yangınların, savaşların ardı arkası kesilmiyordu. Bomba yağın gökte utanç, günah işlenen yerde utanç vardı. Sanki gökler, insanlığın başına, insanlar eliyle azap yağıdırıyordu.

Kendilerinin ifadesiyle “Zaman, İslâmiyet fedaisi olmak zamandı.”¹⁹ Üstad Hazretleri, fedakârlığın ve fedailiğin gereğini yapmakta bir an bile tereddüt etmedi.

Bir kurt gibi gövdeye giren ve milletin hayat damarlarında dolaşan derin ve “gizli komiteler”, “31 Mart Vak’ası” diye bir hâdise kotarmış, o ateş topunu, birkaç kişiyi din, iman adına sokaklarda bağırarak İslâm’ın üzerine atmış, kargaşayı dindarlara mal etmeye çalışmışlardı. Oyunlarını iyi oynuyor, tuzaklarını iyi kuruyor, yemi görüp tuzağı göremeyen safları cahil bıraktıkları sokaklarda her zaman buluyorlardı.

Sonunda mahkemeler kuruldu, insanlar yargılandı, kararlar verildi. Onlarca insan idam edildi. Kim bilir belki de idam edilenlerin birçoğunun hâdiseden haberi bile yoktu. Suçlular saklanmış, seyre duran şuursuz kalabalıklar ortada kalmıştı.

İstanbul’a ayak bastığı günden beri dikkatleri üzerine çeken, din adına sorulan her soruya ikna edici cevaplar veren Bediüzzaman Hazretleri, gizli komitelerin takibindeydi.

Birkaç yerde isyanı bastırmış, halkı evlerine göndermiş, kan döküldüğünü gördüğünde, kalabalıkların söz dinlemeyeceğini anladığında, oradan uzaklaşmıştı. Buna rağmen hâdiseye adı karıştırıldı, mahkemeye çıkarıldı. O mahkemeye çıkmak demek, ipte sallanmak demektir, zira şimdiye kadar başka türlü bir netice hiç olmamıştı.

Kader, hükmünü veriyor, asrın mürşidini bir model olarak nazarlara arz ediyordu. Mahkeme salonuna titreyen ayaklarla, ürkek bakışlarla değil, ders verecek bir üstad rahatlığı ve kararlılığıyla girdi. Onu sarsacağını zanneden mahkeme reisi Hurşit Paşa, bu şahika karşısında tutunamayacağını hissetmenin telâşıyla konuştu. Mahkemenin açık olan penceresinden idam edilen insanları göstererek “Sen de mi bunlar gibi iman, Kur’ân diyorsun, sonun bunlar gibi olacak!” mânâsına sözler sarfediyordu.

Üstad, reisin küstahça tavrından fevkalâde rahatsız olmuş, salondakileri şaşkına çeviren bir cümle ile söze başlamış, “Senin

gözünü iman erbabının kalemleri ile oyarım!” demişti. Sanki yanardağ patlamış, sanki dava ateşi bendinden taşmış da mahkemeyi sarmıştı. “Kur’ân’ın bir hakikatine bin ruhu olsa feda etmeye hazır” olduğunu haykırıyor, müdafasını uzun bir izah ve dersle yapıyordu. “Mert olmayayım eğer ölüme gülererek gitmezsem!” diyen adam, başka sebeplerle değil, hakikat hatırına konuşuyor, Müslüman’ın asayışı ihlâl edemeyeceğini anlatıyordu.

Neticede beraat etmiş, o gün yargılanan elli kadar insanın da beraatına vesile olmuştu.

Bu, onun ölümle ilk burun buruna gelişi, canıyla ilk imtihan edilişi değildi. Âhirete dünyadan çok inanmayı, öteyi buradan çok görmeyi bir kez daha ders veriyordu. Hâl diliyle “Her şey Allah’ın huzurunda cereyan ediyor, mahlûkatın ipi Allah’ın elindedir!” deyişiydi.

Cihan Harbi’nde, Rus Cephesi’nde, talebeleriyle birlikteydi ve gönüllü alay komutanıydı. Rus’un ilerlemesini durdurmuş, iflâhını kesmişti. Durum o kadar ağrına gidiyordu ve o kadar coşkuluymuş ki, atını cepheden cepheye sürüyor, mevziye girmiyordu. Sarı rüzgârda dalgalanıyor, beyaz atının üzerindeki silüeti savaşa iştirak etmiş bir meleş andırıyordu. “Mevzie girin efendim!” diye seslenen talebelerine, “Korkmayın, onların kurşunları beni öldürmeyecek!” diyordu.

Katliamların yapıldığı, annelere çocuklarını bile bırakıp kaçmalarının telkin edildiği bir hengâmede, ateşin ortasına girdiğini bile bile, yaklaşık üç yüz kişiyle Nurşin taraflarından Muş’a indi. Otuz adet topu kurtardı. En son topu da kendisi üç arkadaşı ile birlikte çekerek getirdi. O toplar, üç gün Rusları oyaladığı için ahali kurtulmaya fırsat buldu. Sonunda Bitlis’te esir düştü. Kırık ayağıyla Rus komutanının karşısında bacak bacak üstüne attı. Bunu ömründe kaç defa yapmıştı bilinmez, ama bilinen o ki,

birisi de oradaydı. Dinine, vatanına, milletine sadıktı ve mukaddes değerler için ortaya konulamayan bir canın onun nezdinde hiçbir kıymeti yoktu.

Abdülbaki Arvasi bu mevzu ile ilgili bir hatırasını şöyle anlatıyordu:

“Babam Masum Efendi ile Seyda çok samimi konuşurlardı.

Babam: “Molla Said, dünyanın en cesuru sen miydin? Hükümet kaçtı, Bitlis halkı çekildi. Siz elli altmış kişiyle düşmana karşı dayandınız. Bu yüzden başına bu kadar felâket geldi.” dedi.

Üstad tebessüm ederek: “Masumların hatırı için, onların kurtulması için, vatanı düşmanlardan temizlemek için kendimizi feda ettik. Müslümanların saadeti için kendimizi feda etsek ne olacak?” diye cevap verdi.”

Esir kampındayken de sürekli ölümün ayak seslerini duyuyor, fakat o buna zerre kadar aldırmiyordu. Hatta Çar'ın dayısı, Kafkas Cephesi Başkumandanı, Nikola Nikolaviç esir kampını ziyaret ettiğinde, kurşuna dizilmekten son anda kurtuldu. Adam olanca kibriyle kampı adımlarken karşısında oturmuş, elindeki misvakla meşgul olmuş, bir bakışlık olsun prim vermemiş, imanının ve ilmin izzetini göstermişti. Kimsenin zulmüne boyun eğecek değildi. Kurşuna dizilme kararı verildiğinde namaz için müsaade istedi. “Özür dile!” telkinlerini kabul etmiyor, dostlarına, İnsanlığın Efendisi'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) kavuşmak için pasaport aradığını söylüyordu. Neticede, kampın gözbebeği hâline gelen bu aziz adamın nezaketi, huzuru, sükûneti buz dağını bile eritmiş, “Dinî salâhatinizden dolayı takdire lâyıksınız. Sizi rahatsız ettim, beni affediniz.” demek zorunda bırakmıştı. Eğer o hunhar kumandanın kalbi dayansaydı, o gün terhis teskeresini

alacaktı. Ama onu koruyan koruyor, o, bir hayat için tavrını değiştirmiyor, değerlerini feda etmiyordu.

Kurtuluş Savaşında, cephe olarak gördüğü İstanbul'da kalmış, İngiliz'in oyunlarını bozmuş, mânevî kuvvetleri takviye ederek Anadolu'ya yayılabilecek bir çatlağı önlemeye çalışmış, Ankara hkmeti ile sürekli haberleşerek Kuva-yı Milliye'ye adam göndermişti. Hutuvât-ı Sitte'yi yazdıktan sonra İngilizler, onun hakkında ölüm emri verdiler. Artık İstanbul sokaklarında kşe bucak aranıyordu. O, sanki aranan kendisi değilmış gibi kılık değiştirerek de olsa sürekli geziyor, halkı ikaz ediyordu. Bir gün Ayasofya'da insanları irşat eden bir sohbet yapmış ve yanındaki Molla Süleyman'la birlikte camiden çıkmıştı ki, İngiliz askerlerinin yolu tuttuğunu, arama yaptığını fark etti. Geriye dönemezdi. Tereddütsüz yürüdü. Bir yandan da Yasın Sresi'nin: "Hem nlerinden, hem arkalarından bir set yaparak, öylesine çepeçevre sardık ki, artık onlar hiç göremezler." meâlindeki dokuzuncu âyetini okuyordu. Adamlar göremediler. Molla Süleyman, şaşkın bakışlarla Seyda'yı takip etti, askerlerin arasından geçip, gittiler. Hayatı da, ölümü de veren Cenab-ı Hak'tı ve Azrail'in (aleyhis-selâm) gelmesine o gün de ferman çıkmamıştı.

Arama bir hafta sürdü. Sonunda şark'ın bu sevilen hocasına yapılacak şeyin İngilizlerin gelecekteki plânlarına zarar vereceği düşüncesiyle vazgeçtiler.

Van'da Erek Dağı'nda inzivadaydı. O günlerde de şeyh Said isyanı tezgâhlanmıştı. Elin oğlu galip gelince İslâm Dünyasını oyun alanı zannetmişti. Üstad, Van ve çevresindeki yerlerin isyana karışmasını nledi. Buna rağmen gizli komitelerin tesiriyle hakkında imha kararı verildi. Süleyman Sabri Paşa, "şeyh Said'i imha edin!" diye gelen telgrafı, "Burada şeyh Said diye birisi yok, Said Hoca isminde bir zât var. O da ibadetiyle meşgul,

münzevi birisidir!” şeklinde cevapladı. Aslında anlamıştı. Fakat o imanlı adam, haktan taraf olmayı görev biliyordu.

Dini reddedenler dindara tahammül edemiyor. Üstad ise yolundan dönmektense, ölümü tercih ediyordu.

Sürgüne gönderildi. 1925 Mart’ından, vefat ettiği 23 Mart 1960 tarihine kadar da hep öyle yaşadı. Defalarca imha emri verildi. Ya, “O zât kundaktaki bebek kadar masum!” deyip, uygulayıcılar bunu yapmayı vicdanlarına kabul ettiremediler, ya da Üstad başka bir şekilde plânlarını boşa çıkardı. Meselâ 1934 yılının Ağustos ayında Barla’dan Isparta’ya götürülürken, yolun bir kıvrımında, eli silâhlı bir grup suikast için pusuya yatırılmış, Üstad onların bulunduğu yere gelmeden kestirmeden gitmek bahanesiyle yolunu değiştirmişti de bu plân akim kalmıştı.

Bir defasında da “Memleketimizde Bediüzzaman diye zararlı bir âlim var. Taksiyle dolaşiyor.” diyerek genç bir kamyon şoförü ile anlaşmışlar, Üstad’ın arabasının rengini ve plâkasını vermiş, kamyonuyla çarpıp, öldürürse, elli bin lira vereceklerini söylemişlerdi. Yolda karşılaştıklarında, arabanın rengini tanıyan şoför, plâkayı kontrol etmek için önüne bakarken, karşıdan gelen araba yolun kenarına çekilip durmuş, içinden bir genç inip kamyonu durdurmuş ve şoföre, “Seni Hoca Efendi çağırıyor!” demişti. Kamyon şoförüne Üstadımız, “Oğlum, ben memlekete zararlı bir hoca değilim. Sana yanlış bilgi verdiler. Bu teşebbüsünden vazgeç!” buyurmuş ve adam hatasını anlayıp, niyetinden vazgeçmişti.

Bu yollarla öldürmeye muvaffak olamayanlar, onu yirmi bir defa zehirlediler. Kime kastettiklerini bilmeden yiyeceğine, suyunu en şiddetli zehirleri atan zavallı ve sefil mahlûklar onlara maşa oldu. Bazen de aşı vurmak bahanesini kullandılar.

Üstad'ın yaşlı bedeni, o şiddetli zehirlerle sarsılıyor, acı çekiyor, kıvranıyor, terliyor, bitkin düşüyor, bayılıyor, aynı hâl bazen günlerce devam ediyor, fakat olağanüstü bir şekilde her seferinde atlatıyor, kurtuluyordu. Bu elim hâdisenin Afyon hapsinde yaşanan bir örneğini Nazif Çelebi Ağabey anlatıyor:

“Bir gün, bir fırsatta Üstad'ın koğuşuna girebildim. O sıra Üstad'ı zehirlemişlerdi. Kışın en soğuk günleriydi. Yüzüne baktım. Âdeta simsiyah kesilmiş, dudakları çatlamış, ateşler içinde kıvranmaktaydı. İhtiyarlık ve çok fazla zafiyetiyle beraber, o ağır zehirlenmeden çok perişan, odasında kimsesiz, yalnız, hizmetçisiz bulunduruluyordu. Üstad Hazretleri beni görünce ağlamaya başladı. Ben de ağladım. İkimiz bir müddet ağladık. Dedi: ‘Kardeşim ben çok perişan bir durumdayım. Seni Allah gönderdi.’

Acele sağı solu düzelttim, etrafı süpürüp temizledim. Zaruri ihtiyaçlarını gördüm ve çıktım.”

Afyon hapisanesinde pencereleri kırık kocaman bir koğuşa yalnız başına bırakılmış, şehrin su şebekelerinin ve kanallarının bile donduğu o şiddetli kışı yorgansız, sırtındaki beyaz cübbe ile geçirmiş, zaman zaman sakallarının, bıyıklarının donduğu olmuştur. Yetmiş beş yaşındaki bir insanı o şartlarda bıraktıkları yetmiyor gibi bir de zehirliyor, şiddetli ızdırıp çektiyorlardı.

Fakat olmadı, ne yaptılarsa emellerine ulaşamadılar. Nur hizmeti yayıldı, Kur'ân'ın hakikatleri gönüllere yerleşti. Hıfzeden korudu, Üstad'ı öldürmeye muvaffak olamadılar. O, başına dünyayı ateş yapacaklarını bilerek yaşıyor, fâni diyarın sıkıntısını hakikî ateşlere tercih ediyor, geçmişin salih insanların yolundan yürüyordu. Vazgeçecek değildi. Lem'alar'da bu hissiyatını aynen şöyle ifade etmişti:

“Yüzer milyon başların feda olduğu bir kutsî hakikate başımız dahi feda olsun. Dünyayı başımıza ateş yapsanız, hakikat-i Kur’âniye’ye feda olan başlar, zındıkaya teslim-i silâh etmeyecek ve vazife-i kutsiyesinden vazgeçmeyecekler inşaallah!”²⁰

Ne o, ne de talebeleri inandıkları davadan vazgeçtiler. Çünkü onların davası iman-ı billâh davasıydı.

İnanıldığı dava ve değerler için can veren birçok insan vardır. Bir an veya belli bir zaman diliminde, bazen hislerin ve heyecanların tesiriyle bunu yapmışlardır. Böylesi bir fedakârlık çok önemli ve büyüktür. Fakat bütün bir ömrün, her anını, hem de hissî değil iradî olarak o ruh ile yaşamak, cephe bekler gibi her an muhteşem bir teyakkuzla beklemek ondan daha büyük bir fedakârlık ve kahramanlıktır. Zira ilkinde bir defa ölmek, diğerinde her anı o ufukta yaşayıp, nefsin ağır baskısına rağmen nöbet yerini terk etmemek vardır.

Bediüzzaman Hazretleri’nin hayatını ortaya koyması işte bu yönüyle çok farklıydı. Zira örneklerde görüldüğü gibi o bir gün, bir saat, bir sene değil, bir ömür, ölümü ensesinde hissetmiş, din düşmanlarının suikastlerine maruz kalarak yaşamıştı. Sahip çıkarı, “dokunmayın!” diyeni yoktu. Muhakkak ki, yalnızlığın ve gadre uğramanın hicranını yaşıyor, fakat gaye-i hayali hatırına bunlara katlanıyordu. Zaman zaman o kadar bunalıyordu ki, Eşref Edip Bey’e söylediği gibi, “Dini intihardan men etmeseydi” belki de çoktan yerin altını üstüne tercih edecekti. Namlunun ucunda da yaşasa bir adım geri atmadı, bir lahza taviz vermedi. “Sarığını çıkar!” diyen valiye boynunu göstererek, “Bu sarık bu başla beraber çıkar!” dedi. Sonra da bu vali yaptığı hakaretin dünyadaki tokadını kendi kendini öldürmekle yemişti.

Aynı hâdisе mahkemede de yaşanmış, Üstad cevabını eliyle işaret ederek anlatmış, mahkeme başkanı, “Biz aramızda anlaşlık!”

diyerek isteğinden vazgeçmişti. Mahkeme edilirken, sonucu değil, namazın vaktini merak ediyor, “Ben buraya namazın hakkını savunmaya geldim!” diyordu. Bir gün, yanına giden birkaç pilota, “Kardeşlerim, ölümle karşı karşıya olan kahramandır. Siz kahramansınız. Ben de din kahramanıyım.” demişti.

Canını ortaya koymaktan o çekinmediği gibi, talebeleri de çekinmediler. Sadık talebesi, İşarâtü'l-İcâz'ın kâtibi Molla Habib, Gevaş'ta Ruslarla savaşırken şehit düştü. Öyle bir insandı ki, çatışma esnasında Seyda söylüyor, o, büyük bir iştiaqla yazıyor, aklına, hayaline “Kurşunlar başımızdan yağarken zaman mı?” diye hiçbir şey gelmiyor, hiçbir durumda en mühim vazifenin ihmal edilemeyeceğini biliyordu.

Üstad'ı, Kur'ân'ın bir harfine hayatından çok kıymet veriyor, o da aynı ciddiyetle ona hizmet ediyordu. Üstadımız o andaki ruh hâlini şöyle anlatacaktı: “Meselâ, harp içinde, avcı hattında, düşmanın top gülleleri arasında, Kur'ân-ı Hakîm'in tek bir âyetinin, tek bir harfinin tek bir nüktesini tercih ederek, o güller içinde Habib kâtibine “Defteri çıkar!” diyerek o nükteyi yazdırmış. Demek Kur'ân'ın bir harfinin bir nüktesini; düşmanın güllerine karşı terk etmemiş, ruhunun kurtulmasına tercih etmiş.”²¹

Hazreti Üstad, ablası Dürriye Hanım'ın emaneti olan yeğeni Ubeyd'i de Bitlis'te, 1916'da Ruslarla göğüs göğse çarpışırken kaybetti. Kanıyla abdest alan yeğenini kucağına aldı, “Ubeyd'im!” diye ağladı. Daha sonra onu sadık bir rüyada, şehit olduğu için ölüm acısını tatmadığını, öldüğünü bilmediğini, güzel bir menzilde Rusların istilâsından korktuğundan güya onlardan saklandığını keşfedecekti.

Yıllar geçmiş, Risaleler yazılmış, zaman ve hâdiseler Nur talebelerinin, cephelede savaşan kahraman talebelerinden daha geri olmadıklarını göstermişti. Nur'un bu mânâdaki ilk şehidi

Binbaşı Asım Efendi idi. Üstadının neşrettiği Risaleleri büyük bir sevinç ve coşku ile yazıyor, okuyor, anlatıyordu. Evini bir Nur medresesi yapmıştı. “Had ve hududu bulunmaz bir feyiz ummanı olarak gördüğü” Nurlar’ı misafirleriyle birlikte namazlardan önce ve sonra okuyor, “Okunmaya doyulmaz!” diyordu. Nezri vardı, Üstadına bedel hayatını feda edecekti. Kim bilir, belki bildirilmiş belki de hissetmişti.

1935 Nisan’ında, Eskişehir’deki uydurma hâdise bahanesiyle o da Isparta’da sorguya alındı. Mahkeme koridorunda sorgu için bekliyor, otuz dört sene orduya hizmet etmiş bir insan olarak, dininden, diyanetinden ötürü derdest edilmek ağrına gidiyordu. Sözüünü sakınmaya hiç niyeti yoktu. Dua etti. Belki merdane söylediği sözlerden yanlış mânâ çıkarıp Üstadına zarar verebilirlerdi. Rabbisinden sorgudan evvel ruhunu almasını diledi. O kadar halisâne yapılmış bir duaydı ki, kabule mazhar olduğu, sorguya alınmadan, koridorda vefat edip şehit düşmesinden belliydi. Nezrini tutmuş, binbaşılık unvanına, mahkemelerin dahi şahit olduğu iman ve Kur’ân talebeliği unvanını da ekleyerek dünyayı terk etmişti.

Nur’un ilk safındaki kahramanlardan, Nurlar’ı yazmaktaki gayretinden ötürü “Nur fabrikası sahibi” unvanını alan Hâfız Ali Efendi, Üstad’ı ile birlikte Denizli Hapishanesi’ne atılan elli sekiz kişiden biriydi. Hapishanede Üstad’ın, Hüsrev Efendi’nin ve Hâfız Ali Ağabey’in vücuduna bir doktor eliyle zehir zerk edilmişti. Zehir Üstad’ı yatağa düşürdü. Ateşler ve ızdıraplar içerisinde kıvranıyordu.

Hâfız Ali Ağabey, hep, “Büyük bir ağacın gelişmesi için alttaki dalları budarlar. Kendisini ebedî bataklıktan kurtaranın önünde can feda etmekten çekinilmez.” mânâsında sözler eder, mektuplar yazardı. Bu hislerle dopdolu iken bir gün koğuştaki

kardeşlerinin önüne geçip namaz kıldırdı. Namazdan sonra ellerini açtı, yüreğine tercüman olan dilinden her bir kelimesinden vefa damlayan şu dua cümleleri döküldü:

“Eğer ona zarar gelirse Kur’ân davası çok büyük yara alır. Ya Rabbi, onun yerine benim canımı al! Ona gelecek belâ ve musibeti bana ver Allah’ım!”

Ağabeyler, bu duaya gönüllerinden gele gele “âmin” derken, belki de her biri Hâfız Ali Efendi’nin yerine kendisini koyuyor, kendi adına “âmin” diyordu. Yürekler kaynadı, gözlerden yaşlar boşandı.

O duanın üzerinden bir iki gün geçmişti ki Hâfız Ali Efendi hastalandı. Tarih 14 Mart 1944’ü gösteriyordu. 17 Mart’ta vefat etti. Üstadımız, o ihlâs abidesinin kabirde, sual meleklerine, Meyve Risalesi ile cevap verdiğini ihbar edecek, melekler gibi yıldızlarda seyahat ettiğini müjdeleyecekti. Nur talebelerinin sohbet ve muhabbetine zaman ve mekân farkının mâni olamayacağını anlatırken: “Meselâ, berzahta Hâfız Ali (rahmetullahi aleyh) her gün mânen yanımızdadır!” diyecekti.²² Meyve Risalesi, Denizli Hapishanesi’nde yazılmış, Hâfız Ali Ağabeyimiz büyük bir iştihakla çoğaltmış, yaşadığı üzere vefat edip, dünyada meşgul olduğu şeyle âhiretin kapısını aralamıştı.

Santral Sabri Ağabey, ticaret ve hizmet için gittiği Pazarköy’den dönerken bindiği kamyonun Eğirdir’e bağlı Ağilköy yakınlarında devrilmesiyle, Ceylan Çalışkan Ağabey de Üstad’ın vefatından üç sene sonra 1963 yılında Nur hizmetlerinin masraflarını karşılamak için girdiği ticarî işler ve hizmetlerle meşgulken Bakırköy yakınlarında geçirdiği trafik kazasında vefat etti. Sabri Ağabey’in cenazesine Üstadımız bizzat katılmış, Ceylan Ağabey’in şehadetini de çok önceden Zübeyir Ağabey’i de kastederek, “Bu ikisi şehittir.” ifadesiyle Sungur Ağabey’e haber vermişti.

Hayatını davasına vakfeden Zübeyir Gündüzalp Ağabey'in vefatı Kirazlı Mescid'deki Nur medresesinde oldu. Son anlarında zemzem içti. Fâni hayata 2 Nisan 1971'de veda ettiği odadan aylarca etrafa gül ve misk kokuları yayıldı.

Üstadımızın mânevî evlâdı, Nur talebelerinin ağabeyi olan Bayram Yüksel Efendi'nin vefatı da kardeşleri gibi neşr-i hak yolunda iken oldu. Yanındaki Ali Uçar ve Mehmet Çiçek ağabeylerle, bir ay kadar bütün Avrupa'yı dolaşmış, gittiği her yerde iman ve Kur'ân hakikatlerini anlatıp hizmetleri teşvik etmişti. Bulgaristan'da Sofya yakınlarında kaza geçirerek şehadet şerbetini içmişti. Üç arkadaştan sağ kurtulan olmamıştı. Onlar beraber hizmet etmiş, Cenab-ı Hakk'a beraber yürümüş, Üstadlarına da beraberce kavuşmuşlardı.

Onlar gibi daha nice Nur kahramanı hizmet yollarında geçirdikleri ömürlerini hizmet yollarında noktaladı, hayatlarını adadıkları dava için canlarını vermekten çekinmediler. Çünkü onlar dünyadan çok âhirete inanan insanlardı. Hasbi Şahinler, Mehmet Özyurtlar, Adem Tatlılar, Erkanlar, Erimezler ve daha niceleri...

Kadir bilir insan, onların bu iradi fedakârlığının önemini çoktan tesbit etmiş, "Benim şimdiki talebelerim, Ruslarla harp ederken, benimle Şark'ta kendini ateşe atan fedailerden daha fedakârdırlar. Çünkü, bütün ömrünü feda etmek kolay değildir. Bir anda insan kendini ateşe atsa şehit olur, gider. Devamlı surette sadakatle fedakârlık ise öyle kolay değildir. Onun için benim şimdiki talebelerim Eski Said'in talebelerinden daha fedakârdırlar. Ne vakit Şark'ta bu sır inkişaf etse, benim hemşehrilerim büyük hizmet ederler." buyurmuştu.

Bütün bu fedakârlıklar, âhırzaman mürşidi olan Üstadımızın izinde gerçekleşmiş, talebeleri onda gördüklerini yaşamışlardı.

Maddî-Mânevî Füyûzat Hislerini Feda Etmişti

Üstadımızın ve talebelerinin fedakârlığının bir yanı vardı ki, onları diğerlerinden daha aziz ve değerli kılan da buydu.

Bu has, bu emsalsiz bir şeydi. İslâm olmadan olacak şey değildi. Çünkü bu nefisini feda etmekte, çünkü bu bir ömür bir ekşi ayrıntı ummak kadar olsun murat taşımamaktı. Bu lezzeti, hazzı, ayağını basacak, başını koyacak yeri unutmaktı.

Evet, başkalarının da davaları oldu. Fakat hiçbirinin, dünya kendilerine gülüyorken, lezzeti, hazzı, rahatı, zevki, eğlencesi, mansıbı, serveti, yetkisi eksilmedi. Zaten haz için yaşayan ve kavgası dünya için olan insanlardan o türlü şeyler de beklenemezdi.

Üstadımız, tam fedailiği tarif ederken “Nur’un erkânları” dediği ağabeylerimizi misal veriyor, “her hissini maksadına feda etmeyi” anlatıyordu. Onun fedakârlık ufku buydu. Her hissini feda etmek... Lezzetini, menfaatini, benliğini, gururunu, lâzım olsa haklılığını... Her hissini...

Bu, kaderini davasına bağlamaktı; bu, hayatını davası için yaşamak ve vakfetmektir. Bir ömür aynı dikkat ve teyakkuzla kalmaktı. Bu şekilde yaşamak ve olmak ise çok zordu.

Makam hissini feda etti

Çoklarının makam için yaşadığı dünyada, o makamı da makam sevgisini de bir kenara itti, gönlünde öyle bir arzuya zerre kadar yer vermedi.

Ona Şeyh Sünûsî'nin yerine Şark vilâyetleri umum vaizliği teklif edildi. Dilerse aynı zamanda milletvekili de olabilirdi.

Reddetti. İtibarlı, yetkili olmayı düşünmedi. Bu teklif başkasına yapılırsa belki de şeytan sağdan yaklaşabilir, “Sen insanları irşat için fırsat arıyordun. İşte ruhsatlı, izinli irşat... Bu vazifeyi kabul eder, dilediğin gibi anlatabilirsin.” diyebilir, tuzağa düşürebilirdi. Çünkü ona bu teklif, dilediği gibi anlatsın diye değil, tesiri kırılсын diye yapılıyordu. Ondaki beklentisizliğe bir parça da olsa gölge bulaştırılacaktı. Konuşturular, bir gün dilediklerini de konuşurmaya çalışacak, verdiklerinin karşılığını isteyecek, ondan dinin ruhunu incitecek fetvalar ve tavırlar talep edeceklerdi.

Üstadımız, o teklifi reddederken başına açılacak gaileleri biliyordu. O günden sonra, karşısında yetkililerin hürmetle, tazimle durduğu Nur adam'a karşı onlara dalkavukluk yapmayı vazife ve paye sananlar bile tahakküm edecek, baskıda bulunacaktı. O günden sonra en ufak memur, “şöyle yapma, böyle yap, oturma, ayağa kalk!” diyecekti. Nitekim öyle de oldu, hem defalarca...

Meselâ bir memur, hastalığına ve yetmiş beş yaşına aldırmandan, Afyon Mahkemesi'nin kapısında beklerken bu nuranî adamın oturmasına müsaade etmeyecek, “Ayakta beklesin!” diyecekti. En yetkililerin, en ufak tavrına tahammül edemeyen, dinlemeyen ve cevap veren adam, tahriklere kapılmayacak, kapılmamayı öğretecek, ayağa kalkacak, katlanacaktı. Bunları ve o günden sonra başına gelebilecek şeyleri bilerek, makamı, yetkiyi reddetti.

Zübeyir Ağabey ile Sungur Ağabey de o namüsait şartlarda iş başa düştü deyip, memuriyeti terk etmiş, Üstadlarının yanına, hizmete koşmuşlardı. Halbuki o dönemde, yani Milli Şef döneminde devlet memuru olmak, doğu bloku ülkelerindeki gibi, devlet olmak demektir. Ekonomik olarak da dünyevî itibar olarak

da “elit” olmaktadır. Fakat o kahraman fedailerin, Kur’ân sahipsizken şahıslarını düşünecek, maddî mânevî makam arayacak hâlleri yoktu.

Tabiidir ki bir memlekette herkes makamı terk edemezdi. Üstadımız maksatlı verilen makamı reddetmiş, diğer iki ağabeyimiz de ona yardımcı olmayı makamlara tercih etmişlerdi. Elbette makam sahibiyken de insan dinini yaşamalı, hizmet etmeliydi.

Makamlarını kaybetmek endişesiyle dinden ellerini gevşeten, dinî hizmetlerden uzak durmaya çalışanlara model olarak Cenab-ı Hak yine bir Nur talebesini seçmiş, bu mevzuda güzel örnek olma bahtiyarlığını Hulusi Ağabeyimize bahşetmişti. O da devlet memuruydu, askerdî, albaydı. Bunların hiç birisi, insanın dinini yaşamasına, dinine hizmet etmesine mâni değildi. Ağabeyimiz, bunu yaşantısıyla gösterdi. Bulunduğu her yerde sohbet halkaları kurdu. Üstadını tanıttı, iman hakikatlerini anlattı. Öyle olduğu için, “saff-ı evvel” deydi. Öyle olduğu için, Hazreti Ali Efendimiz’in ve Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri’nin ihbarına, işaretine mazhardı. Öyle olduğu için, “Kur’ân hizmetinin 800 ve 1300 sene evvelinden görünen” şâhikalarındandı.

Sadece maddî değil, mânevî makamlara talip olmak arzusunu da aşmışlardı. Zübeyir Ağabeyimiz, “Dershanede ders yapmakla, tuvalet temizlemek arasında, hizmet noktasında bir fark yoktur.” diyor, diyebiliyordu.

Makam sevdası, Üstadımızın da talebelerinin de ayağına bağ, yoluna engel olamadı.

Menfaatini düşünmedi

Menfaatperestlerin dünyasında, menfaati reddetmek inanılmaz bir hâldi. Fakat o, önüne konulan yığın yığın altınlara dönüp bakmadığı gibi, bir hediye olsun kabul etmedi.

Erek Dağı'ndayken Kör Hüseyin Paşa, önüne bir yığın altın koymuş, sürgüne gönderilirken zenginler yolunu kesip ihtiyacı olur diye keseler dolusu altın teklif etmişlerdi. "İhtiyacım yok!" dedi, almadı. Zira, o fedakârlık zirvesinin hatır için dahi olsa en ufak bir şey almasına mânen izin çıkmamıştı. Başkasının bir şeyini yese ya hasta oluyor, ya ağzına atınca boğazından geçmiyor, yutamıyordu. Kardeşinin getirdiği çorbayı bile ancak parasını verip içebiliyordu. Bunu nasihatindeki tesir kırılmasın diye yapıyordu. Samimiyetin tesiri hiçbir şeye feda edilemezdi. Menfaatini düşünseydi, dünyevî bir şey hatırına, insanların ebedî kazancına zarar vermiş, camı elmasa tercih etmiş olacaktı. Halkın bakışı bulanacak, itimatları darbe alacaktı. Bu kötülüktü ve bu kötülüğü ne kendisine ve ne de başkalarına yapabiliirdi. Halk için, mürşidin hâli hakikate hüccet, kalplerine takviyeydi.

Üstadımızın vazifesi farklı olduğu gibi, ölçüleri de farklıydı. Hususiyle, menfaatin putlaştığı bir çağda ona ayrı bir ufuk gösterilmiş, dünyayı değil, âhireti bile maksat yapmaktan men edilmişti. Bu garip durumu kendisi bile hayretle anlatıyor:

"Bu derûnî hisler ve ilhamlar beni hayretler içinde bırakıyordu. Salih amellerle herkesin hoşlandığı mânevî makamları ve âhîret saadetini kazanmak, bu yola yönelmek, meşru bir hak olduğu hâlde ben ruhen ve kalben men ediliyordum."²³ diyordu. Halbuki insanlar işlerini mânevî kazanç için yapmaya teşvik edilmekteydi.

Sanki ondan, öz evlâdın sadakati gibi bir sadakat istenmiş, "Siz de sevap için yapıyorsunuz, o da menfaat" diyeceklere daha o günden verilecek cevap hazırlanmıştı.

Yakın bir tarihte bir iş adamı, dünyanın dört bir tarafında imana ve Kur'ân'a hizmet eden kardeşlerimizi kastederek:

"Sizin de menfaatiniz var?" demişti.

Kastettiği o insanlar beceriksiz insanlar değildi. Hemen hepsi üniversite mezunuydu. Maişet için onca fedakârlığı göze almalarına gerek yoktu, belki de hemen her yerde o kadarını kazanabilirdi.

Muhatabı, anlamasına rağmen, kastettiği menfaatin ne olduğunu sordu.

“Sevap kazanıyorsunuz.”

“Siz komşunun çocuğunu tarif ediyorsunuz. Öz evlât öyle düşünmez!”

“Nasıl yani?”

“Komşunun çocuğu, mahalledeki Hatice teyzeyi, pasta, börek veriyor diye sever. Ama Hatice teyzenin oğlu, “O benim annem!” der, öyle sever. “Pasta verse de, vermese de annem!”

“Kardeşlerimiz de ‘O bizim Allah’ımız!’ diyor, sadece O’nun bilinmesini ve O’na saygısızlık yapılmamasını istiyorlar. Başka bir gayeleri yok!”

Elbette Sonsuz Kerem Sahibi, fazlından onları mahrum bırakacak, onlar da O’nun ihsanına müstağni kalacak değildi. Fakat asıl gaye hep O’nun hoşnutluğu ve yüce adı olmuştu, bunun için yaşıyorlardı.

İş adamı anladı. Gözlerinin içi gülüyordu.

Üstad’ın anlaşılması güç o meselden kastı belki de böyle bir şeydi. Fakat kat’i olan bir şey varsa, o da milyonlarca insanın, hayatlarının gayesini bu ölçüde aşkın ve duru tutmayı Üstad’dan öğrendiğiydi.

Servetleri elinin tersiyle itti

İnsanlar parayı put hâline getirmişlerdi. Onun için her şey yapılırdı, her şeye katlanılabildi sanıyorlardı. Oyuna daldıklarının, taşta cevher adını taktıklarının farkında bile değillerdi. Büyük fedai, servetleri elinin tersiyle itiyor, yapılan her türlü teklifi reddediyordu.

Şark Umum Vaizliği'ni kabul etseydi, aylık üç yüz lira maaş alacaktı. Bu meblağ, iyi dereceli bir devlet memurunun aldığından on katından fazla idi. Soğuk kış günlerinde, bir küçük kürekle ateşe kömür atmak kadar küçük bir masrafı hesap etmeyi ve iktisatla yaşamayı tercih ediyor, onca maaşa dönüp bakmaya bile tenezzül etmiyordu.

O gün reddettiği gibi, Emirdağ'ına sürgün gönderildiğinde de reddetti. İlk teklifin üzerinden yirmi yıldan fazla zaman geçmişti. Bu süre içerisinde yokluklarla yaşamıştı. Yıpranmış olmalıydı. Yeni bir teklif yapıldı, bir kez daha denendi. Hayır, umdukları olmadı. Dört yüz liralık harcırah teklifini reddederken bir lahza düşünmedi. Parayla, pulla yolundan dönmeyecekti.

Bunu reddetmek de o kadar kolay bir şey değildi. Çünkü para getirecek bir işi de, herkesinki gibi aş da yoktu. Darü'l-Hikmet'ten aldığı maaşı muhafaza ediyor, onunla hayatını devam ettirmeye çalışıyor, maddî fedakârlık gerektiğinde de hemen gerekeni yapıyordu. Günlük masrafını kuruşlarla ifade edilecek kadar az tutmasına rağmen, Mu'cizatlı Kur'an-ı Kerim'in basılması için o altınlardan ayırdığı bir miktarı ağabeylere vermiş, bu vesileyle Kur'an'ın âhirette kendisine şefaati olmasını ummuştı.

Üstadımızın bu samimiyet ve fedakârlığı kalplere aksettği için Nur'un el yazması nüshaları altı yüz bin adede ulaşıyordu. Altınbaşak soyadını, Isparta'daki tarlalarından ötürü alan Hüsrev Ağabeyimiz, onunla tanıştığı günün hemen akabinde servetinin büyük bir kısmını satıyor, iman hizmetinde kullanıyordu. Gönlündeki dava ve fedakârlık ateşinin taşmasına bir defa görüşmek yetmişti. Öyle olmasa idi, o imkânsızlıklar içerisinde, kâğıt, kalem, mürekkep, aş, mekân, malzeme, yol parası nereden bulunacaktı.

Tahiri Ağabey de Nurlar'ın matbaada basımı için gerekli parayı, köyündeki tarlalarını satarak tedarik etmiş, vazifesini yapmanın ve Üstadının gönlünü şad etmenin sevincini yaşamıştı.

Zübeyir Ağabey, Afyon Hâdisesi'nden ötürü memuriyetten uzaklaştırılmış, mahkûmiyet temyiz mahkemesince bozulunca biriken iki buçuk yıllık maaşının tamamını, kuruşuna dahi dokunmadan, hizmet için Üstadına göndermişti. Çünkü ondan almayı değil, vermeyi öğreniyorlardı.

Kahraman ağabeyimiz, Üstadını tanıdıktan sonra zaten maaşının tamamını hizmetlerde kullanır olmuştu.

Lezzetleri terk etti

Üstadımız, o kadar az yiyordu ki, Ceylan Ağabey, bir gün “Sizin yediğinizle Zübeyir Ağabey’in yediği benim dişimin kovuğuna bile gitmez.” demişti. Hem çok sade yiyor, hem çok az yiyordu.

Bir ekmeği on beş günde bitiriyordu. Afyon hapsindeyken, gün boyu yediği sadece bir tas şehriye çorbasıydı. Genellikle şehriye veya pirinç çorbası, fındık kadar tereyağı, yoğurt ve yumurta yedi. Ağabeylerimiz yanında kalmaya başladıktan sonra, iki haftada bir koyun eti de aldırıldığı olmuştu.

Abdullah Yeğin Ağabey'i dinleyelim: “Her gün veya gün aşırı yoğurt aldırırdı. Topraktan bir çanak yirmi beş kuruşaydı. Ağzı örtülü gelmezse ondan yemiyordu. Hem ekmekten bir avucu ile ne kadar koparabilirse o kadar yedi. Bazen onu da yiyemiyordu. Ekmek fırından ve kapalı yerden alınır. Açıktaki ekmekten aldırılmaz ve ondan yemezdi. Bir bez torba içinde çarşıdan gelir ve daima kapalı kalırdı. Yemeği yalnız başına yedi. Yemek yerken görsek, yemeğinin belki yarısını bize veriyordu.”

O da, talebeleri de yemek için yaşamıyor, lezzet hislerini ayakları altına alıyorlardı. Zübeyir Ağabey'in ifadesiyle, bedenlerini hizmet için besliyorlardı.

Çocukluk arkadaşı Mehdi Halıcı, Akşehir'de çalışırken, Zübeyir Ağabeyimizi ziyarete gitmişti. Öğle yemeğini birlikte yediler. Sofrada sadece kuru ekmek parçaları vardı. İzzetle, "Buyurun!" diye arkadaşını davet etmişti. Mehdi Bey, o "Buyurun!" sözünü hiç unutamadı. Ekmekleri yedikten sonra ellerini kaldırmış, "Ey bizi nimetleri ile perverde eden Sultanımız!" diye dua etmiş, "Mehdi kardeş! Cenab-ı Hak, ne nimetler veriyor, değil mi? Şükretmesini bilmemiz gerekir." demişti.

Bir gün Barla'da, Zübeyir, Bayram ve Ceylan Ağabey her zamanki gibi yıldız şehriyeden yaptıkları çorbayı içiyor, "kimin kaşığına şehriye tanesi gelecek" diye şakalaşıyorlardı. Zübeyir Ağabeyin kaşığına bir şehriye denk düşmüştü. "Ooo, sen şanslısın." diye gülerlerken Üstadımız çıkageldi. Seslerini işitmişti.

"Ne bu? Siz obur olmuşsunuz, koca bir tencereyi yiyorsunuz. Böyle giderse ben size bakamayacağım." diye onlara latife yapmıştı.

Hemen Ceylan Ağabey, kaşığını tencereye daldırıp, yavaş yavaş boşalttı. "Bak Üstadım, bak! Görüyorsun ki yediğimiz bir su!" diyordu. Üstad Hazretleri hâllerine tebessüm etmişti.

Urfa'da Abdullah Yeğın, Zübeyir Gündüzalp ve Hüsni Bayram ağabeyler hapse atılmışlardı. Mahpuslar, onlara "Geçmiş olsun." deyince, "Bize geçmiş olsun demeyin; bizi tebrik edin. Biz buraya iman için, İslâmiyet için ve Kur'ân için girdik." demişlerdi. Hapishanedeki yaklaşık dört yüz kişiden, akli dengesi yerinde olmayan birkaç kişi hariç hemen tamamı namaza başlamış, bunu duyan savcı onlara hücre cezası vermişti. Urfa halkı,

dehliz gibi karanlık, rutubetli, kanalizasyon kokusunun yayıldığı hücreden sağ çıkamazlar diye endişe ediyor, iyi beslenmeleri için sürekli kebab ve künefe gönderiyordu. Onlar da hepsini teşekkür ve dua ile karşılıyor, yemeden gardiyanlara veriyorlardı.

Nur talebelerinin gerçek bir derviş gibi nefislerine pay biçmemek hayat tarzlarıydı. Belki de nefislerin putlaştığı, gemsiz hevesatın yaşandığı çağda kendilerini ancak nefislerine yan çıkarmamakla koruyabiliyorlardı.

Bir Nur dershanesinde, kabın içine iki avuç şeker atıp, üstünü de su ile doldurduktan sonra yemek âdet olmuştu. Adını da ördek çorbası koymuşlardı. Bir gün birisi, “Ördek çorbası, ördek çorbası... Yeter artık! Dizlerimde fer kalmadı!” diye sitem etti. “Gidip kendimize 250 gram kıyma alıp bir çorba yapalım. Kendimize bir ziyafet çekelim.” diyordu. Artık o dönemde ziyafet ölçüleri bu hâle gelmişti.

Üstad'ın vefatından sonraydı, altmışlı yılların sonlarıydı. Mazhar İyidöner ile Said Gezegen, Zübeyir Ağabey'i İstanbul'da kaldığı evde ziyaret ettikten sonra çıkmış, bir müddet sonra lokantaya girmişlerdi. Zübeyir Ağabey de içerdeydi. Önünde ise az bir pilav ve 50 gram kadar yoğurt vardı. Onları görünce kalkıp mecbur ve mahcup yanlarına geldi. “Kardeşlerim, beni mazur görün! Sizi misafir edecek durumda değilim, bu benim üç günlük tayinatımdır (yiyeyeğimdir).” dedi.

Üstadımız seneler evvel onun bu durumunu anlatmış, memurluk yaparken aynı zamanda da altı adet şirkete ortak olup ticaret yapan Zübeyir Ağabey için, “Yedi yüz lirayı bırakıp geldi, benim yanımda otuz kuruş tayinata razı oldu.” demişti.

Evi, yuvası, köşkü olmadı

Üstadımıza, Şark umum vaizliği ile birlikte bir adet de köşk teklif edilmiş, o bunu da reddetmişti. Halbuki inanılmaz bir

hayatı vardı. Misafirhane olan dünyada tam bir misafir gibi yaşıyordu. Başını hangi gün, nerede yastığa koyacağı belli değildi. Herkesin sığınacak bir köşesi varken o böyle bir hayatı tercih etmişti. Âhîret yurdunu, asıl kalınacak diyarı işaret edebilmek, yüzleri ona çevirebilmek ve vazifesini hakkıyla yapabilmek için böyle olağanüstü fedakârlıklara katlanıyordu. Emirdağ'a geldiğinde bu teklif de tekrarlandı. İstesin yeterdi. Hemen dayalı döşeli, özel bir ev inşa edilecekti.

Cami köşelerinde, misafirhanelerde, otel odalarında, kiralık evlerde yaşayan adam yine erimedi, istikametini asla değiştirmede. O bu yola, sefil bir dünyada şahsına haneler kurmak, misafirhanede hane yapmak için değil, kardeşlerine Cennet'te saraylar hazırlamak için çıkmıştı. Bu teklif, o yüce hedef karşısında çok küçük kalıyordu.

Bu yolu tercih etmek, çok büyük sıkıntıları göze almak, çeşitli meşakkatlere katlanmak demekti. Hususiyle öylesine hassas ve nezih bir ruhun buna tahammül edip kabullenmesi, muhakkak ki sıradan insanlardan çok daha büyük ve özel bir fedakârlıktı.

Hayatı, bir yüzü hüznün ve hicran, bir yüzü fedakârlık olan kesitlerle doluydu. Meselâ, 16 Haziran 1944'te Denizli hapsinden beraat edip, tahliye edilmişti. Beraat eden Nur talebelerinden ayrı kalmıştı. Denizli Şehir Oteli'nde bir buçuk ay tek başına göz hapsinde beklemek zorunda bırakılmıştı. Kaderin hükmüne boyun eğip, bekledi.

Nihayet beklenen emir Ankara'dan geldi. Yeni sürgün yeri Afyon'un Emirdağ ilçesiydi. Bir komiser nezaretinde, iki günlük bir seyahatten sonra Afyon'a ulaştı. Afyon'da da bir otelde, on, on beş gün bekletildi. Daha sonra iki jandarma eşliğinde Emirdağ'a götürüldü.

Orada da otelin yolunu tuttu. Altında kahvehane olan bu oteldeki gürültüden rahatsız olunca, Hasan Çalışkan'ın tuttuğu eve taşındı. Yine kiracıydı.

Ömür boyu sadece zaruri ihtiyacına yetecek kadar eşyası oldu. Kaldığı evler, ahşap, eski evlerdi. Dünya yükünü bir elinde taşıyabilen adamın odasına giren şaşırıyordu. Mustafa Ramazanoglu gördüğü bu manzarayı şöyle anlatmıştı: “Dünyaperestlerin, halılarla, koltuklarla müzeyyen tantanalı odası gibi bir oda değildi. Dünyaya ve dünya saltanatına hiç ehemmiyet vermeyen, dünyasını âhiretine mezraa yapan, yalnız âhiretini düşünen, orası için çalışan müstağni bir zâtın odasıydı. Bu odada taban halısı gibi bir zinet eşyası yoktu. Karyolasında, karyola örtüsü ve karyola eteği gibi şeyler de yoktu. Sadece karyolada bir yatak vardı. Odaya girdiğimde hemen Üstad'ın elini öptüm. Gözüm oturacak bir koltuk veya sandalye aradı. Ne gezer? Karyolanın baş ucunda yere serilmiş bir minder vardı.”

Ali Çakmak ise ziyaretinde, bunlara ilâve olarak sadece bir çift takunya ile leğen ve ibrik görmüştü. Zaman zaman bir hasırı ve rahlesi de olmuştu.

Birçoğu da emanetti. Emirdağ'dan ayrıldıktan sonra Ceylan Ağabey'e yazdığı mektupta emanetleri sayıyor, çoğu Çalışkanlar'a ait olan emanetlerin sahiplerine iadesini istiyordu.

Giyimi de yemeği gibi fevkalâde sadeydi. Yedi senede giyimine sadece yedi banknot harcamış, aldığı eski bir paltoyu tam on sene giymişti.

Evlenmedi

Etrafindan talebeleri, uğruna canını feda edecek kadar sevenleri hiç eksik olmadı. Mânevî evlâtları vardı. Fakat onun ne hususi bir dünyası ne de öz evlâdı oldu. Muhakkak ki o büyük gönül, o temizlik ve nezaket abidesi, şahsî işlerini yaparken de yaptırırken de zorlanıyordu. Fakat ahdetmiş, meydan yerine

Kur'an'ı hak ettiği yüceliğe oturtmak için çıkmıştı. Giydiği mânevî üniformayı onun için üzerinden hiç çıkarmadı, onun için hep görev başında gibi yaşadı.

Evlenmemesini yadırgayanları anlayamıyor gibiydi. Geçmişin büyüklerinden, şahsî kemâlât için dünyasını terk edenleri herkes biliyordu ve bu takdirle yad ediliyordu. Hâl böyle iken, haricî ve dahili dinsizlerin hücumuna karşı koyabilmek, biçarelerin dalâlete düşmelerini önlemek ve ebedî saadetlerini kazanmalarına yardımcı olmak için fâni dünyayı terk etmek, “elbette sünnet-i seniyyeye muhalefet değil, belki hakikat-i sünnete mutabakattı.” Sahabiler ve selevin büyükleri, ciddî ve çetin günlerde, vazife başındayken şahsî hayatlarını düşünmüşler miydi? Sıddık-ı Ekber, o vazife şuuruyla ve şefkatle, başkalarına yer kalmaması için “Cehennem’i ben doldurayım.” demiyor muydu? O ihlâsın zerresini kazanmak isteyen “bîçare Said” de “bütün ömründe tecerrüdü, istiğnayı ihtiyar etmiş”, evlenmemişti. Değil o, Bayram Yüksel Ağabeyle birlikte hizmet yolunda vefat eden Ali Uçar Beyefendiye bile, Mahmut Allahverdi Ağabey: “Evlenmeyi düşünmüyor musun?” diye sormuş, o, gayet safiyane, “Ağabey, sen söyledin, ben hatırladım. Ben Cennet’te huripleri bile istemiyorum, sen bana evlenmekten bahsediyorsun.” demişti.

Üstadımız da öyle buyurmuş, “Kırk seneden beri gayet dehşetli bir zındıka hücumu karşısında, her şeyini feda edecek hakikî fedakârlar lâzım geldiği bir zamanda” değil evlenmeye, on huri veritse bakmamaya mecbur olduğunu anlatmıştı.

Evliliğin teşvik edilmesine ve Nur talebelerinin de hemen tamamının evli olmasına rağmen, o olağanüstü şartlar, böyle bir fedakârlığı gerektirmiş, “bütün dünya malını bir eliyle taşıyabilecek olan” Üstadımız, âzamî bir takva ve fedakârlıkla yaşamıştı. Onun içidir ki, Emirdağ Lahikası’nda gönül rahatlığıyla:

“Ben maddî ve mânevî her şeyimi feda ettim, her musibete katlandım, her işkenceye sabrettim. Bu sayede hakikat-i imaniye her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüz binlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti.” diyebiliyordu.

Şahsî onurunu değil, davasının izzetini düşünüyordu

İmandan ve insaniyetten gelen izzet ile, Allah karşısındaki küçüklüğü idrak onda cem olmuştu. Fevkalâde mütevazı, fevkalâde vakurdu.

Çocukluğundan beri izzetini korumasına rağmen, dini, davası bahis mevzuu olduğunda, “izzetim, onurum” demiyor, her türlü tahakküme katlanıyordu. Evet, mesele dava olduğunda asıl onur, şahsî onurunun derdinde olmamaktı.

Emirdağ’da bir ara camiye gitmesi bile engellenmişti. Onun eskiden en küçük bir tahakküme tahammül edemediğini bilenler, tahrik etmek maksadıyla bunu yapıyorlardı. Komplo kuranlar, o bahane ile başta Hazreti Üstad olmak üzere ilgili ilgisiz bütün masumları cezalandıracaklardı.

Üstad Hazretleri, maksatlarını anlamıştı. Durumdan haberdar olan talebelerine yazdığı mektupta “Hiç ehemmiyeti yok, hiç merak etmeyiniz.” dedi. Nur’un okunmasına ve yayılmasına zarar gelmemesi için her gün bir ihanete uğrasa, azaba düşse, Allah’a şükredecek, aldırmayacaktı.

Hizmet yolunda yürünürken farklı mizaçlar arasında zaman zaman ihtilâflar oluyordu. Üstadımız hemen meseleye müdahale ediyor, onlara kim olduklarını hatırlatıyordu.

Sadakatlerinin ve Nurlar’a olan bağlılıklarının gereği olarak birbirleri için hayatlarını feda etmekten çekinmeyen bu insanlar, küçük ve önemsiz hislerini feda etmekle de mükellefti. Çünkü gün, fâni ve fena hislerin bahis mevzuu yapılacağı gün değildi.

Zübeyir Ağabey, kardeşler arasında bir meseleden ötürü ihtilâf çıkınca hastalıklarına aldırmadan yollara düşmüş, kendisine soğuk bakanların bulunduğu dershaneye gidip, “Dershane-i nuriyenizin eşigini öpmeye geldim!” demişti. İşte bu kadar melek gibi duruydular.

Zulümlere, eziyetlere dayandı

Hulusi Ağabey bu durumu anlatırken: “Üstad’a yapılan zulümlere bizden bir cemaat bile tahammül edemez.” demişti.

Ağabeyimiz tespitinde haklıydı. Zira ne ölçüde fedakâr olursa olsun, kırlara çıktığında arkasından kurşun atılmasına, yetmişini aşmışken kıyafetine, sarığına ilişilip on iki kez karakol, savcılık ve mahkeme huzuruna çıkarılmaya, evinin kapısında sürekli bir bekçinin bulunmasına, zaman zaman kapısının dıştan kilitleyip, anahtarının alınmasına, baskılara, evinin kapısının kırılmasına, ziyaretçilerle görüşmesine ve camiye gitmesine engel olunmasına, halkın soğutulmasına ve aleyhte propagandaya, iftiralara, sokağa çıktığı andan itibaren adım adım takip edilmeye hangi fert tahammül edebilir, kim katlanabilirdi ki?

O nezih Üstadımız bütün bunlardan o kadar bunalıyordu ki, hapishaneyi arzular, kabre girmeyi ister hâle geliyordu. Emirdağ’ı onun için tam bir “esirdağ” yapmışlardı.

Üstadımızın şahsına fiilî müdahale yapamasalar da talebelelerine zaman zaman işkence yapıyor ve dayak atıyorlardı. Onlar, yine de her gün aynı işleri yapmaktan, Üstad’ın hizmetine koşmaktan dûr olmuyorlardı.

Zübeyir Ağabey, bir gün Üstadımızın hizmetini görürken gardiyanlara yakalanmıştı. Onu hemen falakaya yatırmışlar, adamların her vuruşunda, başına basanların yüzüne tükürür gibi, “Vur! Zalimler için yaşasın Cehennem!” diye bağırmış,

izzetini kurtarmıştı. Gardiyanlar, onu yorulana kadar dövmüşlerdi. O gün ağabeyimiz ancak duvarlara tutunarak koğuşuna gidebilmişti.

Cehennem'in dehşetini o kadar açık görmüş, öyle hissetmişlerdi ki, insanları o yangından kurtarmaya koşarken sanki acıları hissetmez olmuşlardı.

İntikam duygusu yoktu

Davası uğrunda hislerini o kadar ayakları altına almıştı ki, en umulmaz anda bile şefkatin gereğini yapıyordu.

Afyon hapsinde iken Üstad'ı zehirlediklerinde Sungur Ağabey'e, "Belki hayatta kalmayacağım, benim mevcudiyetim vatan, millet, gençlik ve Âlem-i İslâm ve beşerin ebedî rahat ve saadeti uğruna feda olsun. Ölürssem dostlarım intikamımı almasınlar!" demişti.

14. Şuâ'da, Nurlar'ı tenkit etmek için tetkik eden memurlar, kendisini idama bile mahkûm etseler, fakat bu vesileyle imanlarını kuvvetlendirip kurtarsalar, onlara hakkını helâl edeceğini söylüyordu. Fedai, kendisine yapılanları değil, ölümünü değil, insanların imanını, akıbetini düşünüyordu. Zaten, o vazifedar mürşitten istenen de buydu.

Üstadımız canını ortaya koyan, fakat aynı zamanda her his-sine her an cihad ilân eden, arzularını meşru dahi olsa ayağının altına alıp çiğneyen bir fedaiydi. Dünyanın kapılarını ardına kadar açtuklarında reddetmesi bundandı. Teklifleri kabul etseydi, "hiçbir şeye alet olamayan ve tâbi olmayan ve sırr-ı ihlâsı taşıyan Risale-i Nur meydana gelmezdi."²⁴

Evet, zaman, "İslâmiyet fedaisi olmak zamanıydı" ve eğer Üstadımız fedakârlığı âzamî ölçüde yaşamasaydı, yalnız bir adamın, ölsün diye gönderildiği köyden, çekirdek olup, dünyayı saran bir ilim ve irfan çınarı gibi yeşermesi mümkün değildi.

Hareketinin sebebi emir, neticesi ilâhî rızaydı

İslâm'da hikmet çok önemlidir. Kâinat bir maksatla kurulmuş, ölçü ve ahenkle yaratılmıştır. Sırrı arayan, perdeyi aralar, sahibini bulur. Fakat emir, maslahat ve faydadan çok daha önemlidir.

Emir, inciyi değil Sultan'ı tercih etmektir. Emir, kendi küçüklüğünü, O'nun sonsuz büyüklüğünü anlamaktır. Daracık bir kovuk gibi olan akla deryaları sıkıştırmaya, sıgdırmaya çalışmamak; Sonsuz İlim Sahibi'nin adedi bilinmeyen maksadını, görünen bir sebebe bağlamamaktır. İsteyen O olduğu için, O'nun rızası olduğu için yapmaktır.

Bediüzzaman Hazretleri, meselelere semâvî bir akılla baksa, dinî hikmeti arasa da hep o edeple yaşamış, aklının, zihninin mahkûmu olmamıştı. Ayaklarının kendi gölgesine takıldığı vâki değildi. Onun için her sözünün ten kafesinin dışından geldiği belliydi. Ve zaten insan da sesi dışardan geleni dinlemeliydi.

Emredildiği için yapmak, maksat ve fayda aramamak imanın ve samimiyetin gereği idi.

Nurlar'ın birçok yerinde mesele tafsilâtıyla anlatılıyordu: İbadetin ruhu, ihlâstı. İhlâs ise, yapılan ibadetin yalnız emredildiği için yapılmasıydı. Eğer başka bir hikmet ve fayda ibadete illet gösterilirse, o ibadet bâtil olurdu. Faydalar, hikmetler yalnız tercih ettirebilir, sebep olamazdı.²⁵

Üstadımız, bu mevzuda, Celâleddin-i Harzemşah'ı ve onun samimiyetini misal veriyordu. Vezirleri ona, "Sen galip geleceksin." deyince o, "Ben, Allah'ın emriyle, cihad yolunda hareket etmeye vazifedarım. Cenab-ı Hakk'ın vazifesine karışmam. Muzaffer etmek veya mağlûp etmek O'nun vazifesidir."²⁶ demiş, çok defa bu samimiyeti galibiyetle mükâfatlandırılmıştı.

İçtihad Risalesi'nde de emrin hikmetten öte olduğunu anlattı. Seferde namazın kısaltılmasının sebebinin meşakkat değil, emir olduğunu, meşakkatli işlerde namaz kısaltılmazken, meşakkatsiz seferlerde namazın kısaltıldığını ifade etti.

“Neşr-i hak” emrine uyduğu için hizmet etmiş, Cenab-ı Hakk'ın hoşnutluğundan başka hiçbir şeyi maksat yapmamış, bunu bâtil görmüştü. Zira hakikî bir dava adamı, Rabbisinin hoşnutluğunu tercih ederdi. Sadık kul, kendi hoşnutluğundan önce Efendisinin hoşnutluğunu düşünürdü.

Davasına gölge düşürmemek için görevini en iyi şekilde yapmaya dikkat etse de işini insanların kabul veya reddine bina etmemiş, bunu ikilik saymıştı. Kalbin kastı Allah'ın rızası ve hoşnutluğu olmalı, insanların kabulü O'nun sonsuz hikmetli takdirine ve rahmetine havale edilmeliydi.

Lem'alar'da, bu mevzudaki edebi anlatmak için şöyle diyor: “Hüner, kesret-i etba ile –tâbi olanların çok olması– değildir. Belki hüner, rıza-yı ilâhîyi kazanmaktır. Sen neci oluyorsun ki, böyle hırsla, “Herkes beni dinlesin.” diye, vazifeni unutup vazife-i ilâhiyeye karışıyorsun? Kabul ettirmek, senin etrafına halkı toplamak Cenab-ı Hakk'ın vazifesidir. Vazifeni yap, Allah'ın vazifesine karışma!”²⁷ Bu ders, idrak erbabına kâfi geliyordu.

İbadetler de dinî hizmetler de sadece emir olduğu için yapıldı. Mânen arınmak, keramet göstermek, halkın takdirini kazanmak gibi duygular ve beklentiler istikamet kaymasıydı, Cenab-ı Hakk'ın hoşnutluğunun önüne başka şeyler koymaktı. Çok defa bu türlü beklentiye girenler muratlarına erememiş, belki başlarına maksatlarının tersi gelmiş, böylece tokatlanmışlardı. Öyle olanlar ne kalplerindeki bulanıklıktan arınabilmiş, ne keşfe

mazhar olabilmışlerdi. Onların bahtlarına ancak istiskal görmek, alaya alınmak düşerdi.

Dünya, uzleti ülfete tercih etmelerine, gaybubeti yaşamalarına rağmen, insanlardan alkış bekleyenlerin değil, sadece ilâhî rızayı arayanların yörüngesine girmiş, onlar dünyayla meşgul olmasa da dünya onlarla meşgul olmuştu.

Kur'ân'a hizmetkâr olmak, bir kulun erebileceği en yüksek payeydi. "Ben mal sahibi değilim. Kur'ân'ın mücevherat dükkânınının bir bîçare dellâlıyım."²⁸, "Müflis bir adamın gayet kaymettar ve zengin elmas ve mücevherat dükkânınının dellâlı olduğu gibi ben dahi mukaddes ve Kur'ânî bir dükkânın dellâlıyım."²⁹ demiş, ilim, fazilet, keramet iddiasında bulunmamıştı.

Yerin hoşnutluğu, göklerin hoşnutluğuna, yerin sevgisi, göklerin sevgisine bağlıydı. Zaten hakkında sevgi vaz edilenler de samimane hislerle Hakk'ın sevgisini, rızasını talep edip emredileni yapmayı her şeyden üstün tutanlardan olmuştu.

Şer-i Şerifin İstikameti Üzereydi

Üstadımız, yalnız ve ayrı bir yol tutup, yürümedi. Kur'ân'ın büyük caddesi üzerindeydi. O cadde, Hazreti Adem'le başlayan, Hazreti İbrahim'in, Hazreti İsmail'in, Hazreti İshak'ın, Hazreti Musa'nın, Hazreti İsa'nın ve Hazreti Muhammed'in (alâ nebiyyina ve aleyhimüssalâtü vesselâm) yürüdüğü, yürüyüp de ışıklı, belirli, müstakim bir şehrah hâline getirdiği bir caddeydi. Efendimiz'den (aleyhissalâtü vesselâm) sonra da Hazreti Ebû Bekirler, Hazreti Ömerler, Hazreti Osmanlar, Hazreti Aliler, Hazreti Ömer bin Abdulazizler, İmam-ı Ebû Hanifeler, İmam-ı Şafiîler, İmam-ı Malikler, İmam-ı Ahmed İbni Hanbeller, İmam-ı Gazalîler, Hazreti Mevlânalar, İmam-ı Rabbânîler, Şah-ı Geylânîler, Şah-ı Nakşibendler, Mevlâna Halidler o yolda yürümüş, o yol şaşmaz ve şaşılmaz bir yol olmuştu. Üstadımız, güneşini kaybeden insanların elinden tutarak o göz kamaştıran medeniyeti, hakikatin ve hikmetin merkezini göstermeye çalışıyor, mâzinin muhteşem şehrini gecenin karanlığına tuttuğu projektörle aydınlatıyordu.

İslâm'ın nuranî caddesinin dışında doğrular aramamış, sadece doğruları en güzel şekilde anlamaya, yaşamaya ve anlatmaya çalışmıştı.

Hiçbir zaman dini aklına uydurmak gibi bir yola girmedi. Akıl fenerini kırıp güneşi bulmuş, vahye ve sünnete uymamayı tertemiz bir nehrin kenarında su testisi taşımak gibi abes görmüştü.

İmana ait meseleleri ispatı da ibadete ait meseleleri izahı da âyetlerin ve hadislerin nasıl anlaşılması gerektiğini göstermesi de hep bundandı. Hiçbir zaman onlar hakkında şüpheye düşmemiş, zaman, mekân, şartlar dememiş, çöl denilenin çöl, göl denilenin göl olduğuna inanmış, şeytanın ve nefsin ifsadıyla aldananların zehirli bal yediklerini, onun için karın sancısı çektiklerini anlatmıştı.

Zaman, fırtınalı bir zamandı. Böyle bir zamanda yeni pencereler açılmaz, ele geçen şeylerle evin mevcut pencereleri, kapıları takviye edilirdi. Bunu yaptı. “İçtihad kapısı açık olmasına rağmen, bu zamanda oraya girmeye mâniler var.” dedi ve sebebini anlattı.

Kimsede kusur aramadı. “Bu başımıza şundan geldi!” diyerek kimseyi suçlamadı. Muhteşem bir mâziyi, daha muhteşem bir istikbale bağlayan köprü olunacaktı. Her doğan ölüyor, her yeni eskiyordu. “Küçük, kararsız, sınırlı bir hâli, geniş istikballe değişen kazanırdı.”³⁰

Burası dünyaydı, Cennet değildi. Kusursuz, eksiksiz diyar Cennet’ti. Öyle bir şey arayan, ümidinin her zaman kırıldığını görür, her zaman karamsarlığa düşer, kendini beri tutmak, âlemi suçlamak gibi bir hastalıktan yakasını kurtaramazdı. İnsanların yaşadığı her mekân ve devirde sıkıntıların olması normaldi. Buna rağmen selef, tertemiz, pırıl pırıl bir hayat yaşamış ve yaşatmıştı. Onlarla, mânevî bir mecliste omuz omuza vermek, İmamızın (sallallâhu aleyhi ve sellem) arkasında birlikte secde etmek şerefti.

Eski Said, Yeni Said'e inkılâp ederken sancılı bir süreçten geçiyordu. İmam-ı Rabbânî Hazretleri'ne müracaat etti, onun Mektubat'ından tefeül yaptı. İmam-ı Rabbânî Hazretleri, mektuplarından birisinin başına, "Mirza Bediüzzaman'a Mektup" diye yazmıştı. Üstadımız, o mektubun bir yüzünün de kendisine baktığını düşündü. Orada Hazret, "Tevhid-i kible et!"³¹ diyordu. Seyda, "Üstad-ı hakikî Kur'ân'dır. Tevhid-i kible bu üstadla olur."³² dedi. Zaten, yıllar önce, mühim bir zât, muhtemelen "Hakikat dersini aldım!" dediği Hazreti Ali Efendimiz, ona, "Kur'ân'ın i'câz'ını beyan et!" demiş, o, Kur'ân'ın yüksek hakikatlerini insanlara ders vermekle vazifeli olduğunu anlamıştı.

Risale-i Nur'u da öyle tarif etti. O, "Kur'ân'ın tereşsuhatı" yani bir sızıntısı, asrımızın sahiline vuran feyizli ve bereketli bir dalgasıydı. Nur Risaleleri elbette ki Kur'ân değildi, fakat Kur'ân'ın feyziyle ve medediyle kalbe gelen sunûhat ve istihracât-ı Kur'âniye idi. Yani kalbe doğan ilhamlar ve âyetlerin mânâ tabakalarından çıkarılan ilhama dayalı bilgilerdi. Aynadaki güneşin, gökteki güneşe ait olması gibi, Risale-i Nur da Kur'ân'ın malıydı, bir Kur'ân tefsiriydi.

Nurlar, Besmele'nin kalbî ve aklî izahıyla başlıyor, mevzular âyetlerin ve hadislerin rehberliğinde ele alınıyordu. Tevhide, ehadîyete, nübüvve, haşre, semâvî kitaplara, Kur'ân'ın mucizevî yönlerine, kadere, melâikeye, ruhanîlere ait hakikatler, deliller, Kur'ân'dan ilmen, ilhamen çıkarılıyor, en avam insandan, en havas âlime kadar herkesin anlayıp, istifade edebileceği bir şekilde izah ve ispat ediliyordu.

Gençliğinde, doksan kitabı, belki daha fazlasını, bütün ciltleriyle hıfzetmiş, zamanın bütün ilimlerini halletmiş olan Üstadımızın, bir risaleyi yazacağı zaman yüzlerce âyet ve hadis

imdadına geliyordu. “Aslı sünûhat” yani kalbe ilhamen mânâların doğuşu, “tafsilâtı fikirdi.”³³

Hulusi Ağabey, bu mesele ile ilgili şunları anlatıyordu: “Bir defasında Üstadımızı ziyaretimde, Risale-i Nur’un telifindeki sühûletli muvaffakiyet meselesi mevzu olmuştu. Bu münasebetle Hazreti Üstad buyurmuşlardı ki: “Bir risaleyi telife başladığım an, yani bir mesele-i imaniye kalbe geldiği vakit, birden bakıyorum, iki yüz âyât-ı Kur’âniye imdadıma geliyor.” Başka bir yerde de Üstad Hazretleri “Sözler’deki hakâik ve kemâlât benim değil, Kur’ân’ındır ve Kur’ân’dan tereşşuh etmiştir. Hatta Onuncu Söz, yüzer âyât-ı Kur’âniye’den süzülmüş bazı katarâttır. Sâir risaleler dahi umumen öyledir.”³⁴ buyurmuştu Evet, yürünen yoldaki kolaylık, Kur’ân ve hadis caddesinin takip edilmesinden kaynaklanıyordu.

Böyle bir yolda şaşmak, yanılmak olmazdı. Yapılacak şey, sadece sonsuzluk kervanının izini takip etmektir ki, sonsuzluk kervanının âhîrzamanda gelen son ve en büyük halkasının yaptığı da buydu.

Allah’ın en sevdiği insan Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) olduğuna göre, Allah tarafından sevilme isteyen Hazreti Muhammed’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) uymalı, sünnetini yaşamalıydı. Üstad’a göre, insanı Allah’a götüren en emin ve en kestirme yol İnsanlığın Efendisi’nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) yoluydu. Meseleyi ısrarla ve defalarca ele almış, bu kanaatine geçmişin büyüklerini de şahit tutmuş, İmam-ı Rabbânî Ahmed-i Fârûkî (radiyallâhu anh) Hazretleri’nin: “Ben ruhanî seyirle mertebeler aşarken, evliyalar arasında en parlak, en haşmetli, en letâfetli, en emniyetli olanların, sünnet-i seniyyeye bağlılığı yol olarak seçenler olduğunu gördüm. Hatta o yolun en küçük evliyalrı, sair yolların has velilerinden daha muhteşem görünüyordu.”³⁵ sözünü nakletmişti.³⁶

Kendi yazdığı eserlerin güzelliğinin, mevzusunun Nebiler Sultanı Hazreti Muhammed olmasından kaynaklandığını söyleyen bu sadık talebe, Efendisinin (sallallâhu aleyhi ve sellem): “Fesâd-ı ümmetim zamanında kim benim sünnetime tutunsa, yüz şehidin ecrini, sevabını kazanabilir.”³⁷ hadis-i şerifini nakleliyor, ulaşılan bu payenin güçlü bir imana şahitlikten kaynaklandığını söylüyordu.

İçtihad makamında olmasına rağmen, “Ben Şafiiyim!” diyor ve İmam-ı Şafîî Hazretleri’nin fikhına tâbi oluyordu. Namazlarını ona göre kılıyor, imamın arkasında Fatiha’yı okuyor, sair ibadetlerini ona göre yapıyordu.

İlk ziyaretinde, kendisinin şeyh olup olmadığını merak eden Hulusi Ağabey’e, o sormadan dönüyor: “Kardeşim ben şeyh değilim, imamım. İmam-ı Gazalî, İmam-ı Rabbânî gibi imamım.” diyor, mesleğini anlatırken kendisini onlara benzetiyordu.

Mesnevî-i Nuriye’de, mânevî hâl ve hazlarla kendinden geçen cezbe ehlinin akıl gözünü kapadığı yerlerde, İmam-ı Gazalî (radiyallâhu anh), Mevlâna Celaleddin (radiyallâhu anh) ve İmam-ı Rabbânî (radiyallâhu anh) gibi kalp, ruh, akıl gözleri açık olarak gezdiğini söylüyordu. Kur’ân’ın dersi ve irşadıyla hakikate yol bulmuş, girmişti.

Çok defa dua ederken büyüklerin dualarıyla dua eder, hususiyile Gümüştanevî Hazretleri’nin derlediği, belki üç Kur’ân kalınlığında olan Mecmûatü’l-Ahzâb’ı okurdu. Bu kitap, zikir ve dua ehlinin okuduğu virdlerin toplandığı çok değerli bir kitaptı. Peygamberlerden, tarikat şeyhlerine ve mezhep imamlarına kadar bir çok mürşid ve âlimin, Rabbin kapısını çalarken kullandığı niyazları ihtiva etmekteydi.

Niçin böyle yaptığını ve yapılması gerektiğini fevkalâde bir edep ve tevazu ile izah ederken, “Sultan’ın kapısını hatırlı bir elle

çaldığını, o el hatırına açılan kapıdan içeriye girmek istediğini.” söylüyordu.³⁸

Nitekim, el-Kulûbu'd-Dâria bir başka ufuk insan tarafından Mecmûatü'l-Ahzâb'dan seçilen dualar ve başka duaların bir araya getirilmesi ile oluşturuldu. Elden düşürülmeyecek bir dua kitabı oldu. Böylece o doyumsuz ziyafet sofrası, kerim bir el tarafından, bir kez daha ulaşamayanların önüne açılmış oldu.

Geçmişin büyüklerini hep hürmetle, muhabbetle anıyor, meselâ, “İmam-ı Rabbânî, İmam-ı Gazalî gibi mühim bir Üstadım olan Mevlâna Celâleddin’i ziyarete gitmişim.”³⁹ diyor-du. Gavs-ı Âzam Abdülkadir-i Geylânî, Mâruf-u Kerhî, Şeyh Hayatü'l-Harranî gibi zâtların tasarruflarının hâlâ devam ettiğini fısıldıyor, o mevzuda perdeyi o kadar cık aralıyordu.

Başka kitaplarda Kur’ân güneşinin birkaç rengi parıldıyor, Nurlar gökkuşağı gibi o güneşin bütün renklerini taşıyordu. Risale-i Nur’un sair yollardan daha küllî ve umumî bir yol olduğunu bilmesine, zaman zaman büyüklerin tam göremedikleri veya yanlış anladıkları tarafları tashih etmesine rağmen edebini ve mânevî hukuklarını hep koruyor, “Şu mesele münasebetiy-le hatıra gelen ve muhakkikîne, hatta bir üstadım olan İmam Rabbânî’ye muhalif olarak diyorum ki..”⁴⁰ gibi ifadeler kullanı-yordu.

Vahdet-i vücûd mesleğini o kadar net anlatıyor, “tahavvülât-ı zerrat”ta meseleye öyle pencereler açıp baktırıyordu ki, avam bir insana bile o büyüklerin ne dediğini hissettiriyor, gösteriyordu. Onların durumunu izah ederken de “doğru gördüklerini, fakat rüyadaki adamın tabiri gibi kısmen yanlış tabir ettiklerini”⁴¹ misalleriyle izah ediyor, onları ancak asfiya denilen peygamber vârislerinin doğru tabir edebileceğini ifade buyuruyordu.

Nitekim o yolda yürüyen bazı keşif ehlinin de asfiya makamına çıktığında yanlışlarını tashih ettiğini haber veriyordu.

Mezhepleri, Şia'yı, Aleviliği, Vahhabiliği, tarikatı, kalbi işletme sanatı olan tasavvufu ve daha izah bekleyen, zamanın tozlarının bulaştığı yüzlerce meseleyi, ihtilâfları ortadan kaldıracak şekilde anlatıyor, hallediyordu. Kimilerinin izahında zorlandıkları için "İsrailiyat" veya zayıf veyahut uydurma dedikleri hadislerin hakîkî mânâlarının ne kadar muhteşem olduğunu ispat ederek bir cümlede gösteriyordu. Perdeli aklın, hadis-i şeriflerin ufku yanında ne kadar kısa ve kısır kaldığını bir kez daha ilân ediyordu.⁴²

Büyük cadde, sahabenin, asfiyanın, tâbiînin, Ehl-i Beyt imamlarının ve müçtehidlerin caddesiydi. Kur'ân'ın birinci tabaka talebeleri onlardı.⁴³ O nuranî halkaya dahil olan Üstadımızın elbette ki onların yolundan kıl kadar bir ayrılığı, farklılığı olamazdı.

Aldanmaz ve aldatmaz insanların yolu olan o nurlu caddeden yürümüş, ayak izlerini takip etmiş, asrından kısa, müstakim ve büyük bir yolu ışıklandırarak o cadde-i kübraya bağlamıştı.

Sadakati emsalsizdi

Bir şeyi Allah emrettiği için yapmak ihlâs, emredildiği gibi yapmak sadakattir. Samimiyet, sadakatin mânevî yönü, gerekeni hiçbir şahsî tasarrufa girmeden ve hatta bunu kalbinden bile geçirmeden yerine getirmek fiilî yönüdür.

Sadakat iyilik gördüğü kapıyı terk etmemek, bir saman çöpü gibi esen rüzgârlarla savrulmamak ve her ne olursa olsun inandığı yoldan ayrılmamaktır. Herhalde zamanımızda birkaç insana "sıddık" payesi verilecekse, Bediüzzaman Hazretleri onlardan birisi ve belki de birincisidir. Zira sadakati, seksen küsur senelik hayatının hemen tamamında ve hem en çetin imtihanlarla

sınanmış, fakat o hiçbir şey hatırına yerini, duruşunu değiştirmemiştir.

İbrahim Ethem Hazretleri, azat etmek için bir köle almıştı. Sordu:

“Adın ne?”

“Ne diye çağırırsanız odur.”

“Ne yemek istersin?”

“Ne verirseniz onu yerim.”

“Ne iş yaparsın?”

“Ne emrederseniz onu yaparım.”

“Ne arzu edersin?”

“Kölenin arzusu olur mu? Efendinin dileği kölenin arzusudur.”

Bu cevaplar karşısında İbrahim Ethem Hazretleri, hüngür hüngür ağladı. Kendi kendisine:

“Behey miskin! Kulluğu bu köleden öğren! Sen hiç ömründe Allah’a karşı böyle kul olabildin mi?” diyordu.

Kulluk ölçüleri, sadakat anlayışları buydu. Sultanlarının muradı, muratları olmuştu.

Üstadımız bir gün talebelerine, “Birbirinize haksız yere seksen sopa vursanız, buradaki netice-i azime için burayı bırakıp bir yere gitmeyeceksiniz.” demişti. Evet, insan Cennet’in güzelliği, Cehennem’in dehşeti ölçüsünde sadık olmalı, ona göre yürümeli, kutsî daireden onun için çıkmamalıydı.

Çalışkanlar hanedanından İhsan Çalışkan anlatıyor: “Bir gün misafir gelmişti. Üstad, dua eder gibi elini açarak şöyle buyurdu: ‘Biz dairemiz içine aldığımızı kolay kolay bırakmayız.’ Sonra ellerini ileriye doğru iterek, ‘Bıraktığımız zaman da –Allah muhafaza buyursun– rûz-i mahşerde yüzüne bakmayız!’ dedi.”

Âhiret yolu, lâubali olunacak yol; iman, hizmet ve ilim için oluşun nuranî, mânevî meclisler de dışta kalınacak yerler değildi.

İnsanların çeşitli ve şiddetli zulümlerle ahlâkı bozulmuş, sadakat duygusu kaybolmuştu. Artık yirmi kişiden ancak birisine güvenilebiliyordu. Bu garip, bu insan gibi kerim bir varlığın düşmemesi gereken bir durumdu. Böyle bir zamanda dosdoğru kalabilmek ve dine hizmet edebilmek için “fevkalâde sebat ve metanet ve sadakat ve hamiyet-i İslâmiye lâzımdı.” yoksa kimse kendini muhafaza edemez, muvaffak olamaz, “akim kalır, zarar verir”di.⁴⁴

Üstadımız, dine, imana hizmetten elini gevşeteni tanımıyordu. Cihan Harbî'ne Hazreti Üstad'la birlikte katılan Vanlı bir talebesi ziyaretine gelmiş, kendisini tanıtabilmek için birlikte yaşadıkları hâdiseleri anlatmış, fakat Hazreti Üstad, “Bu kimdir, ben tanımadım!” demişti. Onda, tanıdığı günlerdeki gibi bir mânevî şahsiyet görememişti. Böyle bir şeyi kabullenemiyor, öyle olanı da olmayı da tanımıyor, tanıyamıyordu.

Halbuki Hazreti Üstad, kırk sene evvel gördüğü çocuğu, kırk sene sonra, ilk görüşte tanıyabilen bir hafızaya sahipti.

Mehmet Kayalar'ın anlattığına göre, Afyon hapsinde Hazreti Üstad'ın methine mazhar olan birisi yıllar sonra ziyaretine gitmiş, adam ısrarla “Ben falanım!” deyip anlatmış, Üstad Hazretleri defalarca “Ben tanımadım!” buyurmuştu. Adam, en sonunda “Ha, o sen misin?” dedirtebilmişti ama, rüzgârla savrulmanın ikazını da almıştı.

Hazreti Üstad, âzamî sadakati tavsiye ediyor, insanların kadınla, parayla, makamla, korkuyla yollarından döndükleri, bilerek dünyayı âhirete tercih ettikleri bir devirde ancak o şekilde dayanılıp, emsal olunabileceğini gösteriyordu.

Onun için ders verdiği insanlara ve talebelerine “aziz, sıddık” diye hitap ederek, “aziz, sıddık” olmalarını istiyordu. Evet kul, günahın kendisini zelil kılmasına meydan vermemeli, rumman (nar) arzusuyla Rahman’ı terk etmemeliydi.

Gecelerin karanlığında, herkes uykuya daldığında Rabbisiyle kalırken de bir bakışlık olsun haramdan murat almak istemezken de kürsü kürsü, gönül gönül, satır satır Rabbisini anlatırken de sadakatin gereğini yaşıyordu. Bütün dünya Hakk’ın yolunu terk etse, emrini unutsa, o ayrılamaz, gidemez, yalnız başına Rabbisinden taraf kalır, Rabbisinin yolunda yürürdü. Sabahlara kadar inleyerek evrad okurken, zikir çekerken onu saklamamasının sebebi, insanlara sadakatle kalınacak kapıyı ihtar etmektir. Belki de başlar adedince secdeye kapanıyor, özür diliyor, “Onlar ne yaparsa yapsın, sen terk edilecek, unutulacak, minnettar kalınmayacak Zât değilsin!” demek istiyordu. Belki de, günahkâr ağızların özür dileyen dili olmaya çalışıyordu.

O ölçüde sadakati olmasaydı, bunca hizmeti takip edemez, onca eseri veremezdi. Zindanlardan, sürgünlerden yakasını kurtaramamanın yanında hastalıklarla da mücadele ediyordu. Bir gün sadık bendesi Sungur Ağabeyimize: “Sungur, bende on hastalık var. Eğer birisi sende olsa yataktan kalkamazsın!” buyurmuştu. Halbuki o, yatmıyor, yatamıyordu. Cemiyetin ıslahını düşünmek, o büyük dava adamına kendi dertlerini unutturuyor, yatakta bırakmıyordu.

İman hizmetinde muvaffakiyetin yolunu gösterirken, “Fevkalâde sadakat ve sebat ve müfritane irtibat ve ihlâs lâzımdır. Onda terakki etmeliyiz.”⁴⁵ buyuruyor, böyle fırtınalı bir zamanda kendisini koruyup kurtaranların, bu mânevî daireye “sadakatle girenler” olduğunu müjdeliyordu.

O sadık, talebeleri sadıktı. Nasılı meçhul bir şekilde, “Ben seni daha çocukken mânevî himayeme almıştım!” dediği Zübeyir Gündüzalp Ağabeyimiz, Üstadımızla görüşmüş, fakat daha yanın-
da kalmaya başlamamıştı. Mustafa Ramazanoğlu, Üstadımızı ziyaret ettiğini bildirmek için onu aradı. Zübeyir Ağabey, bu haberle müthiş heyecanlandı, iki saat içerisinde İslahiye’den Maraş’a geldi. Ramazanoğlu’nu kucaklıyor, gözlerinden öpüyor, “O zâtı gören gözler de kâfi!” diyordu.

Hazreti Üstad’ın yanında kalmaya başladığında, Üstadımız ona bir kaç işi birden verince şaşırmış, ne yapacağını kendisinden o mevzuda daha tecrübeli olan Ceylan Ağabeyimize sormuş, “Üstad’ın işini yapmak çok kolay. Üstad’ın işine kafanı karıştır-
mayacaksın, ne demişe onu yapacaksın.” cevabını almıştı. İlk dersi sadakat ihtarı olarak alan Ceylan Ağabey, ilk dersi sadakat üzerine veriyor, araya kendini bile karıştırmadan denileni yapma-
sını tavsiye diyordu.

Üstadımız, Ceylan Ağabey’i yanına ilk aldığı anda “Daima doğru olacaksın! Hiç yalan söylemeyeceksin! Sana bir milyon lira verebilirler, bana ihanet edebilirsin. Fakat ismin ebediyen kötü olarak anılır!” buyurmuştu.

Bu ders, muhataplarını buldu. Her bir talebesi ciddiyet ve sadakat abidesiydi. Akıllarına, fikirlerine mahkûm olmamış, aşmışlar, o “göl” diyorsa “göl”, “çöl” diyorsa “çöl” demişlerdi. Zübeyir Ağabey bu düşüncelerini, “Biz taş gibiyiz. Meselâ elinizdeki taşı hangi bir tarafa atarsanız itiraz eder mi? Etmez. İşte biz böyleyiz!” sözleriyle ifade ediyordu.

Çünkü o, kendisinden çok Üstadına güveniyor, “Ben kendim bir şey söylemeye kalksam bunun doğruluğunu veya eğrilğini bilmiyorum. Bunun için Üstadıma ittiba ederim.” diyordu.

Yanında kaldığı günlerde, artık hayatı bütünüyle imana ve Kur'ân'a ait olmuştu. Mahkemedeki müdafasında, “Beyhude hiç uğraşmasınlar. Bizi bizden ayıramazlar!” diyecek kadar davası-
nındı.

İradesini, davasına raptetmiş, Üstadının iradesine bağlamış-
tı. Onun dediği neyse, muradı neyse, iradesinin yönü oydu. Üstadımız ona bir vazife verdiğinde, Isparta'dan Eğirdir'e yaya gidip gelmesini söylemiş, o da gidiş gelişi yetmiş iki kilometre tutan yolu yürüyerek bitirmiş, kamyon, minibüs geldiği hâlde binmemişti.

Üstadımız, zile bastığında Zübeyr Ağabey'i hemen yanında bulurdu. Hasta ve yorgun olduğu günlerde, zile basar da duya-
mam endişesiyle kapısının eşliğinde yatıyor, “Üstad üzerime basınca uyanırım.” diye düşünüyordu.

Hazreti Üstad'ı tutukladıklarında Afyon Sorgu Hakimine gitmiş, “Beni tutuklayın!” demişti. Nihayet, Milli Şef'e kendisi hakkında şikâyet dilekçesi yazıp, tutuklanmıştı. Tahliye edildiği gün müdüre gitti, “Bir yanlışlık olmalı. Benim daha kırk günüm var!” dedi. Günleri tekrar hesap edildi, hata anlaşıldı ve o tekrar koğuşuna döndü. “Üstadım hapisanede iken ben nasıl çıkarım!” diyordu.

1957'de kardeşi Haydar Gündüzalp'in düğünü münasebetiyle memleketi Ermenek'e gitmiş, bir gün kalmış, düğüne daha iki gün varken, “Gideceğim” demişti. O günlerde Üstadının hizmetindeydi. Kardeşi, “Ağabey, yarın araba yok!” diyerek geçiştirmeye çalışınca, “Ben de yürüyerek yoluma devam ederim! Sen bizi başıboş mu zannettin? Cepheadeki asker, evdeki anne, baba ve çocuğunu düşünemez. Biz cepheadeki asker gibiyiz. Araba yoksa, ben de arabasız yola devam ederim! Hiç olmazsa mesuliyetten kurtulurum.

Yolda olmak, kalmaktan daha hayırlıdır!” demiş, evden çıkmıştı. Haydar Bey, Karaman’a kadar 130 kilometrelik mesafeyi nasıl gittiğini daha sonra sormadı. Belki de yürümüştü.

İstanbul’a hizmet için gönderildiğinde Üstadına dönme arzusunun ve ayrı yaşamaya dayanamayacağını yazan, Üstadımızın, “Kellesi gitse, başsız gövdesiyle ‘Risale-i Nur, Risale-i Nur’, diye koşacak!” buyurduğu kahraman ağabeyimize, bir talebe karakola götürülürse ne yapacağını sormuş:

“Kendini değil, imanını, Kur’ân’ını, Üstadını müdafa et!” cevabını almıştı.

“Dava adamının davası uğrunda ölümü, davasının bekasına sebeptir.” diyen kahraman Ağabeyimiz, Hazreti Üstad’la beraber bulunduğu günlerdeki hissiyatını, “Kardeşim, Üstadımızın hizmetinde bulunduğum zaman öyle bir hâlet-i ruhiye içinde idim ki, bir tehlike anında, ‘Üstadıma sınıksız sarılayım, kurşunlar bana gelsin. Üstadımın zerresine zarar gelmesin.’ derdim.” sözleriyle anlatıyordu.

Hazreti Üstad’dan sonra da davasına ve kardeşlerine bir sadakat ibresi gibi yaşamıştı. Hizmetin parasını para bozdurmak için bile kullanmayacak kadar hassas, sadık ve güvenilirildi. Zirvede yaşadığı hayatı istikbale numûne oluyordu.

Bir akşam dersine baskın yapıp herkesi götürmüşlerdi. O günlerde Zübeyir Ağabey çok hastaydı. Ertesi gün gayet düzgün giyinip Sultan Ahmet Hapishanesi’nin karşısındaki kahveye gitti. İçerdeki kardeşlerine moral vermek ve âleme yıkılmadıklarını göstermek için on beş saatten fazla tahta sandalyenin üzerinde oturup, bekledi. Sadece namaz için ayrılıyordu.

Hazreti Üstad'dan sonraki boşlukta üzerine düşen vazifeyi yapmış, insanların kafasının karışık olduğu anarşi günlerinde ondan gördüğü tarzın bir milim dışına çıkmamış, çıkılmasına meydan vermemişti. Kardeşlerine, “Bizim muvaffakiyetimiz ancak Üstadımıza sadakatle mümkündür.” diyordu.

Birisi geldi, “Ağabey, peki anarşist silâhı alnımıza dayadığı zaman ne yapacağız?” dedi.

Zübeyir Ağabey, bir an düşünmeye bile ihtiyaç hissetmeden tereddütsüz cevap verdi. “Kardeşim, ben bunu gösteririm!” Eline masanın üzerindeki risaleyi almıştı.

Tahiri Ağabey, Nurlar'ı Zübeyir Ağabey'den daha önce tanımış, Üstadımızın çok özel iltifatlarına mazhar olmuştu. Ondan yirmi yaş büyüktü. Buna rağmen onu dizlerinin üzerinde oturarak, hürmetle dinler, “Çavuş yaşlıdır, kumandan gençtir.” derdi. Hizmetin ahengini bozmaz, sadakatini korur, küçüldükçe büyüdü.

Onlar Nur dairesinin erkânlarıydı ve hepsi böyleydi. Evet, Nur dairesi tek bir daire değildi; erkânlar, sahipler, haslar, naşirler, talebeler ve taraftarlar olmak üzere iç içe tabakaları vardı. Erkânlar, Nur hizmetinin birer parçası, birer rüknü, birer şartı olmuştu. Nur hizmeti denince onlar, onlar denince Nur hizmeti akla geliyor, davranışlarında Nur hizmetinin hususiyetleri görünüyordu. Üstadımız onlar hakkında, “Baş, bir batman taşı kaldırdığı hâlde; göz, bir saç dahi kaldıramaz. Siz burada benim yanımda başta göz gibisiniz. Az bir suçunuz da ameliniz de büyüktür.” buyurmuştu.

Erkânlardan birisi olan Bayram Ağabeyimiz de diğer ağabeylerimiz gibi kendisine düşeni fazlasıyla yapmış, sadakatin hakkını vermişti.

Bayram Ağabey, Kore'ye giden askerler arasındaydı. Üstadımız ondan Nurlar'ı "dostum" dediği Japon Başkumandanı'na götürmesini istemişti. "Japonya'ya Bayram'ı göndereceğim." dediğinde, Sungur Ağabey, "Üstadım, oraya tahsilli ağabeyleri gönderseniz daha iyi olmaz mı?" diye sormuş, "Sungur, tahsil değil, ihlâs hizmet eder!" cevabını almıştı.

O günlerde Halk partililer, "Demokratlar askerleri Kore'ye gönderip kırdırıyorlar!" diye bir şayia çıkarmışlardı. Hâfız bir arkadaşı Bayram Ağabey'e "Kaçalım." dedi. Suriye'ye kaçmayı plânlıyordu. O, "Kaçmam, Üstad'a sormadan bir hareket yapmam." cevabını verdi.

Cephede, ateş, barut, havan topları arasında iken Üstadımızın "Sen korktuğun zaman beni hatırla." sözü aklına geldi. O ne müthiş sadakat ve güvendi ki başına bombalar yağarken bile sarsılmıyordu. O gün arkadaşlarının tamamı şehit olmuş, sadece o kurtulmuştu. Sadakatinin ve güveninin mükâfatını yaşamıştı. Kurşunlar sadece atletini delmiş, vücuduna işlememişti. Hatta annesi memlekete döndüğünde atletlerin hâlini görecek, "Oğlum, bunlar ne böyle?" diyerek şaşkınlığını ifade edecekti.

Bulunduğu mevziye havan topu mermisi düşmüş, ağız tozla dolmuş, o anda namaz kılan ağabeyimiz namazını bozmamıştı. Zira Üstadından imandan sonra en büyük hakikatin namaz olduğu dersini almıştı. Namaz, en çetin şartlarda, savaşta bile aksatılmaz, hiçbir şey dünyadan çok âhîret yurdunu görmeye mâni olamazdı.

Hatta bir seferinde başına havan mermisi düşmüş, merminin tesiriyle diz üstü çökmüştü. Her nasılsa mermi patlamamış, sadece miğferinde küçük bir çukur açmıştı. Askerler arasında adı ölmeyen "Bediüzzamancı"ya çıkmıştı.

Herkes tarafından tanınır olmuştu. Bir gün cephede bir radyo, askerlerle röportaj yaparken mikrofonu ona da uzattı. Ağabeyimiz o fırsatı Üstad'ı ve kardeşleri için değerlendirdi. “Üstadıma çok selâm eder ellerinden öperim. Isparta, Emirdağ, Ankara, İstanbul Nur talebelerine selâm ederim.” dedi. Tam o anda, Gençlik Rehberi mahkemesi için İstanbul'da bulunan Üstad Hazretleri taksiye binmişti. Biner binmez şoförüne “Radyoyu aç!” dedi ve mesajı dinledi. Çok memnun olmuştu. “Maşallah, Bayram Kore'de harp ediyor!” buyurdu.

Askerden geldikten sonra Üstadımızın isteği üzerine bir yıl asker elbisesi ile gezdi. Bir ara emniyet müdahale etmiş, çıkarılmasını istemiş, o, “Üstad çıkar demeden çıkaramam.” diye cevap vermişti.

İnsanın üzerinde haklar ve bu hakların da dereceleri vardı. Sadakat o sıralamaya göre olmalıydı. Üstadımız bir gün Bayram Ağabey'i tarlada çalışan annesini ziyarete gönderirken o sıralamayı anlattı:

“Evlâdım Bayram, en başta, bizi yoktan yaratan, besleyip büyüten Allah'ın hakkı hukukullah gelir. İkinci sırada, bize dünya ve âhiret saadetinin yollarını gösteren Resûlüllah'ın hukuku gelir. Üçüncü sırada, hukuk-u üstad gelir. Dördüncü sırada, hukuk-u valide; beşinci sırada ise babanın hakkı gelir.” dedi.

Üstadımızın dinine âzamî sadakati bu anlayıştan kaynaklandığı gibi, Nur talebelerinin âzamî sadakati de Nur dersleriyle kazandıkları kâmil imandan kaynaklanıyordu.

Vefalıydı, Tuttuğu Eli Bırakmazdı

Vefa, ahbine, sözüne, hâline sadık kalmaktır. İlimin hedefi, ahde vefadır. İman, o ahde vefanın ifadesidir. “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” hitabına, “Rabbimizsin!”⁴⁶ diyen kulların, o günkü kararlarına ve tavırlarına uygun hareket etmesi, huzurdan ayrı olduğunu zannetmenin gafletiyle başka yöne bakmaması, yoldan çıkmamasıdır. Sevgisini, dostluğunu unutmamasıdır.

Bediüzzaman Hazretleri, ruhlar âleminde ne dedi ve nasıl davrandıysa, bir ömür öyle yaşamaya ve öyle kalmaya çalışmış bir Hak dostuydu. Onda vefasızlık, onda dostluğun ve sevginin hilâfına hareket, onda ahbine ihanet ve unutmak yoktu.

Şartlar onun duruşunu değiştirememiş ve hatta esnetememişti. Bir insan nasıl dünyanın en ağır ve boğucu şartlarında en has kulluğu yaşar, nasıl dağ başlarını birer kütüphane ve ilim merkezi, hapishaneleri cilt cilt kitapların sigara kağıtlarına yazılarak telif edildiği ve o şartlarda talebelerin yetiştirildiği medreseler hâline getirir, nasıl bu hâli seksen sene korur, anlamak güçtü. Belki de o ufka ancak dostlarına olan vefasının dürbünüyle bakılabilirdi.

Kader, Üstadımıza bir vazife biçmiş, zamanın ve mekânın eline verilen şeyler, onun etrafına sonsuz bir hikmetle tercih

edilmişti. Bunlar sebepsiz denk düşmemiş, boşuna seçilmemişti. Seçilene muhabbet, seçenin kıymetindendi. O'ndan (celle celâlüh) gelen her şey, kurdelâlı bir nağme gibiydi. Ezelî Rahmet'in kendisi için tercih buyurduğu şeylerin her birisi "en çok sevilenin" hediyeleriydi. Olmazdı ya, dünyaya bir kere daha gelse, fikri sorulsa, bir küçük ibrik kadar olsun tercihi Rabbisinin tercihinden farklı olmayacaktı. Onun nazarında canlı cansız her şey ayrı bir mânâ ve kıymet kazanıyor, o, hayat yolundaki arkadaşlarının bütününe vefayı bir vazife biliyordu.

Barla'ya sürmüşler, o ıssız diyarda ışığını söndüreceklerini düşünmüşlerdi. Garipti, zayıftı, ihtiyardı, acizdi, kimsesizdi. Kime gidebilir, ne diyebilirdi? Eşi, aşıyanı yoktu. Yabancı, yaşlı bir adam olarak köyün kırında, sokağında dolaşıyordu. Üstelik "menfi"ydi (sürgün) de... Kim bilir, yanına yaklaşanın başına ne gaileler açılırdı. Boşu boşuna her adımı takibe alınıp, rapor ediliyor olamazdı.

Barla'da bir hafta Muhacir Hâfız Ahmed Ağabeyimizin misafirhanesinde kaldıktan sonra, onu mahallenin zaman zaman toplantı yeri olarak kullandığı iki odalı mütevazı bir evine, Nur'un ilk medresesine taşımışlardı. O evde sekiz buçuk sene kalacaktı.

Bu küçük evin önünde, kocaman gövdeli, üç büyük kol hâlinde semaya doğru uzanan ulu bir çınar ağacı vardı. Barlalı marangoz Mustafa Çavuş, çınar ağacının dalları arasına Bediüzzaman'ın bahar ve yaz mevsimlerinde oturabileceği bir kulübecik yaptı. Hak dostu, oradan Barla'nın dağlarını, ormanlarını temaşa ediyor, aşağıdan şırıl şırıl akan çayın, ötüşen kuşların sesini işitiyordu. O, tefekkürle bunları dinlerken, Barlalılar da geceler boyu onun zikrini, iniltisini, dualarını dinliyordu. O belde, artık Hazreti Üstad'ın nazarında canlı cansız her şeyiyle mübarek ve önemliydi. Hele ona sinisini açan o hane ve şefkatli kollarında onu ağırlayan çınar ağacı... Bir gün o çınar ağacı hakkında şöyle diyecekti:

“Ehl-i hükümet gelerek, ‘Eğer razı olursan şu ağacın bir dalını keseceğiz, sana da on bin altın vereceğiz; bu parayı Risale-i Nur’un hizmetine sarf edersin.’ deseler, Vallahi razı olmam!”

Bir ağacın hatırını bu ölçüde koruyor, hizmet için bile olsa vefasızlık yapmıyordu. Ağacı hizmet için deyip feda etmeyen, kardeşlerini hiç feda etmezdi.

Şamlı Hâfız Tevfik Ağabey, Emevî Camii’nde, Hutbe-i Şamiye’yi dinlemek bahtiyarlığına ermiş, babasından o gün, “Bir gün bu zâta talebe olacağı” ihbarını almıştı.

Nihayet kader yollarını keşiştirmiş, o gün dinlediği zât Barla’ya sürgün gelmiş ve o da “Nur’un ilk kâtibi” olmuştu. Birçok risaleyi ilk yazan oydu. Bu büyük vazifeyi yaparken, evin bütün işlerini yapmak da hanımına düşmüş, o bereketli ve feyizli aile birinci işlerini Nur’a hizmet bilmişti. Üstadımız, o büyük emeği ve çekirdek hizmeti takdirle yad ediyor, “Kardeşim Hâfız Tevfik, ben yemin ediyorum, şimdi Cennet’ten bana davet vâki olsa, ben Tevfik’imi almadan gitmeyeceğim.” diyor, sadakati vefayla mükâfatlandırıyor. Tevfik Ağabeyimiz bu büyük iltifatla yaptığı hizmetin büyüklüğünü ve tuttuğu elin vefa ufkunu bir kez daha anlamış olmalıydı.

Üstadımız 1934 yılı yazına kadar Barla’da kalmıştı. O yaz bir at arabası ile onu Barla’dan ayırıp, Isparta’ya getirdiler. Ardında nice vefalı dost ve hatıra bırakmıştı.

Aradan yaklaşık on dokuz buçuk sene geçecek ve 1953’ün hazin bir Eylül gününde, bu defa kendi isteği ile Barla’yı ziyaret edecekti.

Eylül’ün ilk günleriydi. Barla’nın içine girdikten sonra 1937 Şubat’ında vefat eden talebesi ve hizmetkârı Mustafa Çavuş’un hanesinin önünden geçerken, kapısının üzerindeki kalın demir kilit gözüne ilişti. Vefalı kardeşinin ocağının zâhirî ışıkları sönmüş,

kapısına kilit vurulmuştu. Yüreğini bir hicran, bir hüznün kaplamıştı ki, hıçkırma hıçkırma ağlamaya başladı.

Daha sonra, Zübeyr Gündüzalp ve Tahiri Mutlu'nun kollarında medresesine geldi. Sekiz buçuk sene üzerindeki kulübede tefekkür ettiği ulu çınara sarıldı, hüngür hüngür ağladı, ağladı... Neden sonra kendisine geldi. Medresesine girdi, odasına çekildi. İki saat kadar odasında kaldı. Dışardan hıçkırıkları duyuluyordu.

Belki de “hey gidi günler” dedi içinden... O hanede, o çınarda ne hicranlar, ne yokluklar yaşamış, fakat Rabbisi bütün o yokluklar içerisinde ikramlar yaratmış, Nur Külliyyatı'nın temel risalelerini o hanede bahşetmişti. Âdeta, ulu ve nuranî çınar oradan dünyanın en ücra köşesine ve ebedlere uzanan bereketli, hayattar kollarını sarmıştı. Vefa görmüş, vefa göstermiş; onları, oraları unutmamıştı.

Emirdağ'da iken, bir gece Osman Çalışkan'ın aklına, “Üstad'a emr-i hak vâki olursa ne yaparız?” diye gelmiş, ertesi gün Üstadımızı ziyarete gittiğinde, aklına gelenin cevabını almış, “Kardeşim Osman, emr-i Hak vâki olduğunda Karacalar köyüne veya Tez köyüne defnedersiniz. Fakat Barla ve Isparta'yı çok severim. Barla ve Isparta'dan gelen olursa hiç itirazsız cenazemi teslim edersiniz!” demişti.

Hak dostu, Barla'yı seviyor, Barla da taşıyla, toprağıyla, ağacıyla, kuşuyla onu seviyordu.

Selahaddin Çelebi, onun hatıratına, yadigârlarına ne kadar önem verdiğini bilememiş, bu denli bir vefayı düşünememişti. Hazreti Üstad'ın akşam yemeğini götürmeden evvel, eskimiş kaşığına değiştirmeyi düşündü. Kaşığın sapı kırılmış, ince bir çivi ile perçinlenmişti. Gitti ve yeni, güzel bir kaşık aldı. Akşam yemeğini götürdüğünde sanki Üstad'ın bir yitiği vardı. Ağaç kaşığı sordu.

“Efendim, eskimiş ve kırılmıştı, çöp sepetine attım.”

Hazreti Üstad fevkalâde müteessir oldu. Kimsesiz günlerini onlarla paylaşmıştı.

“Benim otuz yıllık arkadaşımды, dedi. Onun kıymetine paha biçilir mi? Derhal bul ve getir.”

Selahaddin Çelebi, kaşığı bir yağlı kağıda sarmıştı. Hemen bulup, çöp sepetinden çıkardı. Yıkadı, suda kaynattıktan sonra Üstad’a götürdü.

Aynı şeyi, Abdullah Gayretlioğlu da yaşamıştı. Zübeyir Ağabey’in kendisine tamir etmesi için getirdiği Üstad’ın çay kaşığının yerine yeni bir kaşık almış, fakat Üstadımız, “Kardeşim sen bilmiyor musun? Bu kaşık benim kırk yıllık arkadaşımдыr.” deyince, gidip kaşığı tamir etmişti.

Belki onları Sultan’ın hediyeleri olarak gördüğü için bu denli kıymet veriyor, belki de artık onları kendisinden ayrılmaz birer parça sayıyor, bir yanının, bir şeylerinin eksildiğini hissediyordu. Sevgi insanı, seviyor, bağlanıyor, iyilik gördüğünü unutmuyordu. Cansız dahi olsalar...

Bir gün, kullandığı termosu kırılınca da öyle üzülmüş, canı sıkılmış, “Fesubhanallah, bunda da vardır bir hikmet.” demişti. Öyle ya, hiçbir şey sebepsiz ve başıboş değildi. Kim bilir küçük görülen nice şeyler, kader-denk noktasında nelere karşılık geliyordu.

Cübbesinde eski elbiselerinden, gömleklerinden kesilmiş yamalar vardı. Bunlardan maksat çok defa yama yapmak değil, eski esvaplarından ayrılmamaktı. Enver Tevfik’in anlattığına göre, İzmir’den Hâfız Mustafa’nın kendisine gönderdiği gömleği uzun süre giymiş, eskidikten sonra da o gömleğin parçalarını başka bir

gömleğe yama olarak dikmişti. Namazda, hizmet yollarında o denli arkadaşlık etmişler, onlar o kadar onun hizmetini görmüşlerdi. Hiç unuttur, “işiniz bitti” der gibi bırakır mıydı?

Cansız şeylere karşı bile idrak edilemez ölçüde olan vefa ufkü, tabii ki arkadaşlarına karşı bir başka idi.

Müstesna talebesi Hulusi Yahyagil Ağabey’i çok severdi. Hulusi Ağabeyimizde de Üstadımıza karşı inanılmaz bir sevgi ve sadakat vardı. Üstadımızı Barla’daki ilk ziyaretinden sonra Eğirdir’e dönmüştü. O kadar etkilenmişti ki kendi kendisine: “Hayret, hâlâ yaşıyor muyum?” diye sorup duruyordu.

İşte bu mümtaz talebesini kendisine getiren Şeyh Mustafa Efendi hastalandığında, Üstadımız, Hulusi Ağabey’e bir mektup yazmış ve mektupta iki âhîret kardeşinden birisi hastalandığında diğerinin ona dua ettiğini, fakat hastanın iyileşmediğini, bunu gören arkadaşının ona, “Kalk, senin yerine ben yatacağım.” dediğini anlatmış ve şöyle demişti: “Demek Şeyh Mustafa ile kardeşliğimiz ciddileşmiş ki, ben hastalığına dua ettim, kabul olmadı. Fakat birkaç gün devamı mukadder olan hastalığının bir parçası bana verildi. İnşâallah ona bir parça hiffet gelmiştir.”

Kardeşlerinin dertleriyle onların yerine yatağa düşecek kadar alâkadar, has talebesini kendisine getiren bir insanı yıllar geçse unutmayacak kadar vefakârdı. Nasıl unutulabilirdi ki?

Onca meşgalesinin ve meşakkatinin arasında talebelerinin hâlini takip eder, birinin bir derdi olduğunu hissettiğinde çağırır, sorar, yardım eder, yol gösterirdi. Bir defa “kardeşim” dediğini bir daha unutmaz, ihmal etmezdi. İbrahim Fakazlı Ağabey, hapishanenin boğucu atmosferinde bile onun bu hâlinin devam etmesini şefkatine ve vefasına delil olarak hayranlıkla anlatıyordu.

Eskişehir’de deprem olduğu zaman, Kamil Çalışkan Ağabey’i çağırır, “Kamil, Eskişehir’e git, oradaki kardeşlerin durumunu öğren, eğer kalacakları yer yoksa onlara söyle buraya gelsinler.” demişti.

Kardeşlik öyle günde belli olurdu. İlgisiz kalamaz, onlar sıkıntı içinde iken rahat edemezdi. Kamil Ağabey, iyi oldukları haberi ile geldi, selâmlarını getirdi. Üstadımız, biraz da geciken ağabeyimizi merakla, gözü yollarda beklemişti.

Aradan yıllar geçmiş, 1999’da Marmara depremi yaşanmış, aynı dersi alan Nur talebeleri akın akın depremzedelerin yardımına koşmuş, her ilde binlerce insana sıcak yemek dağıtılmış, kapı kapı, çadır çadır erzak paketleri taşınmış ve Ramazan Bayramını herkes onlarla birlikte geçirmişti. İman, insanı müşfik kılıyor, kardeş yapıyordu.

Denizli hapsi beraatla neticelendiğinde Üstadımızın ilk işi, Denizli kabristanındaki Nur fabrikası nam sahibi Hâfız Ali Ağabey’in yeşillikler içindeki mezarını ziyaret olmuştu. Onu, onun fedakârlıklarını unutmaması mümkün değildi. Hak dostunun yüreğine hüznün çökmüştü. Nur şahikası mahzundu. Kur’ân okumuş, hazin hazin dua etmişti. Ellerini semaya kaldırdığında, “Bu şehid bir yıldızdır.” demişti. Hâfız Ali Ağabey, yolunu yitiren neslimize istikameti gösteren bir yıldız olarak yaşamış, bir yıldız gibi yücelmişti. Selahaddin Çelebi Ağabey’in naklettiğine göre, kabrin başındakiler gayr-i ihtiyârî başlarını yukarıya kaldırdığında, semada ısl ısl bir yıldızın parladığını görmüşlerdi.

Hazreti Üstad, Barla’ya gidip gelirken Bedre’den geçer, o mevkiye geldiğinde Santral Sabri dediği, Hoca Sabri’nin ruhuna fatihalar hediye etmeyi katiyen ihmal etmezdi. Bazen, Sabri Efendi’nin oğlu Yaşar’ı da yanına alır, Isparta, Eğirdir, Barla arası

yolculuklarına onu da dahil ederdi. Ne onu, ne de ondan arkaya kalan emanetleri unutmaması mümkündü. Eski talebeleri ve yakınları ile de irtibatını sürdürür, selâm gönderip hatırlarını sorar, muhabbeti devam ettirirdi.

Sadakat ve vefa onun imanının bir neticesiydi. Vefasının ufku imanının enginliği kadardı. Akla, hayale gelmeyecek bahaneler onun sadakatini gün yüzüne çıkarıyor, âdeta elmas misal meyveleri dağdan taştan toplatıp getirtiyordu.

Bir dönem, Halk Partisi'nin dahiliye vekillliğini, daha sonra da genel sekreterliğini yapmış olan Hilmi Uran, Hazreti Üstad'a bir kısım sıkıntılar yaşatmıştı. Üstad, zaman zaman ellerini kaldırıp beddua etmek istemiş, fakat vefasının en küçük bir katresi, bahanesi ulaşmış, araya girmişti. Şöyle diyordu:

“Hilmi Bey! Talihin var. Ben hapiste ve burada iken hakkımda seni merhametsiz gördüm. Ne kadar hiddet ettim, bedduaya niyet ettim, Hilmi Bey namında benim bir kardeşim ve Nur'un has bir şakirdini her vakit hayırlı duamda ismiyle zikrettiğimden, sana bedduaya niyet ederken, bu hayırlı duaya mazhar Hilmi Bey ismi âdeta şefaathçi oldu, beni men etti. Senin, beni tazip eden memurlarından gelen eziyete tahammül edip, o bedduadan vazgeçtim.”

Hak dostu, sadece bir isim benzerliği hatırına dahi kendisine zulmedenleri Allah'ın “Kahhar” eline havale etmekten vazgeçiyor, maruz kaldığı şeyleri sinesine çekiyordu. Üstadımızın yanında hatırı bu kadar âli olan ağabeyimiz, Kastamonulu Nur kahramanlarından, Hilmi Sema Erkal'dı. Hilmi Bey, bahar ve yaz aylarında Karadağ'a ve Hacı İbrahim Dağlarına çıkan Üstadına çok hizmetler etmiş, talebelik yapmış, Denizli hapsinde çorbasını pişirmek bahtiyarlığına ermişti.

Bir gün Karadağ'da bir türlü buluşamamışlar, uzun aramalardan sonra karşılaştıklarında Üstadımız, "Kardeşim, insanın yemeye, içmeye ihtiyacı olduğu gibi, konuşmaya da, sohbete de ihtiyacı vardır. Sen nerelerdesin?" demişti.

Sadık Paşa'nın torunu Sadık Bey'i, Üstadına getiren de oydu. Nur yolunun bu kahraman yolcusu sadakatının bu denli takdir göreceğini, bu ufka ereceğini ihtimal ki hayal bile edemezdi.

Sürgündü, Kastamonu'daydı, yalnızdı. Şark'taki bir hâdisede köyleri yakılan Ahmet Ataklı'yı da ailesiyle birlikte Kastamonu'ya sürgün etmişlerdi. Üstad'ın da orda olduğunu duyunca Mutkili Bişar'la birlikte ziyaretine gittiler. Çaresizdiler, hiçbir şeyleri yoktu. Üstad Hazretleri hâllerine çok üzüldü. Kendi durumundan bahsedemez, "bir ümit" diye gelenleri boş çeviremezdi. Hükümetin kendisine tahsis ettiği eve onları yerleştirdi, karakolun karşısında kiralık bir ev tutup, oraya taşıdı. Neden böyle yaptığını soranlara, "Hemşehrilerimi böyle zillet ve eziyet içinde bırakmamak için!" diyordu.

Kimse yokken "varım!" demek, sahip çıkmak çok önemlidir. Onun için ilk talebelerinin hatırını hep gözetmişti. Rüştü Mırmır, ziyaretine gittiğinde, "Eski Nur talebelerine, sadakat ve sebatlarından ötürü çok rağbet ve alâka gösterdiğini" fark edecekti.

Sungur Ağabey, Üstadımızı tanıdığı anda evliydi, çocukları vardı. Fakat, onu yalnız bırakmaktansa, evdekileri Allah'a bırakmayı tercih etmiş, onunla kalmış, Üstadının verdiği hizmetleri takip etmişti. Bir gün "Senin hizmetine çocuklarının anası şeriktir (ortaktır)." deyip onu ve ailesini sevindirmiş, bir başka gün "Sen hiç merak etme, ben senin çocuklarına bakacağım!"

buyurmuştu. Öyle de olmuş, mübarek ağabeyimiz, Üstadımızın maddî-mânevî, himayesini hep hissetmişti.

Abdulvahid Tabakçı Ağabey, Tatar'dı. Bir gün ona, Tatarları beş vakit duasına dahil ettiğini, esarete yardımlarını gördüğünü, ihtiyar bir Tatar kadının penceresine yemek getirdiğini, kurtulmasında yardımcı olan o insanların Nurlar'ın yazılmasında bu açıdan hissesi olduğunu söylemiş, "Hatta 1948'de bana zehir veren Afyon savcısı da Tatar'dı. Abdulvahid! Sen, neredeyse onu ara, bul, mektup yaz. Cehennem'in azaplarını çekeceğimi bilsem, ondan hak talep etmeyeceğim. Hakkımı helâl ettim!" demişti.

Bu ölçüde inanılmaz vefası olan, iyilik gördüklerinin milletinden diye kendine eziyet eden adamdan Cehennem'e düşse hakkını istemeyeceğini vaat eden bir adamın, sonsuz lütfunu gördüğü Rabbisine, Peygamberine, kitabına, dinine vefası işte onun için sarsılmazdı, metin ve tamdı.

Afyon Mahkemesi ve hapsi, sair mahkeme ve mahkûmiyetlerin hepsinden şiddetli geçmesine rağmen, Üstadımıza son sözü sorulduğunda: "Eğer suç varsa bütünü benimdir. Diğer arkadaşlarımın hiçbir suçu yoktur. Biz Kur'an'ın hizmetkârlarıyız. Asayişin mânevî muhafızlarıyız." demişti.

"Benim etimi cımbızla çeksinler, talebelerime ilişmesinler." diyen o sadakat, vefa ve şefkat abidesi, o gün de Kur'an'ı ve kardeşlerini muhafaza ediyor, vefasından, sadakatinden taviz vermiyordu.

Secde arkadaşı olan cübbeye, çoraba, gömleğe ve yol arkadaşlarına karşı bu kadar vefası olanın, secde ettiği Rabbisine karşı vefası da işte o kadardı. Ötede Rabbim demiş, burada ahdini, sözünü, hâlini, dilini değiştirmemişti.

Allah'a İtimadı Tamdı. Teslim ve Tevekkül İnsanıydı

Bahçelerin harap edildiği, bülbüllerin susturulduğu, suların kuruduğu olağandışı şartlar yaşamasına rağmen, Üstadımız sarılmamıştı, çünkü Rabbisine itimadı tamdı. İmanı ona tam bir emniyet veriyordu.

Sıkıntılarını, bir maddî kazancının olmamasının zorluğunu gizlese de 13. Mektup'ta şunları diyordu:

“Bu gurbet hâlimde; garip, yalnız, kimsesiz, nafaka için çalışmaya benim gibilere muvafık olmayan bir köyde, her şeyden, herkesten men edildim.”

Fakat yaratan O, rızık veren O'ydu. Zarar da fayda da O'nun elindeydi. O, maksatsız, abes iş yapmazdı. Hem Rahim'di, ihsanı, merhameti çoktu. Her zamanda ve zeminde, her bahaneyle O'nun rahmet hazinesinin kapısını çalmak gerekiyordu. Her şey O'nun emrinde değil miydi? Sığınılacak, dayanılacak, belâlara karşı yardım istenecek O'ydu.

Bu iman ve emniyetle insanların karşısına çıkıyordu. Yoksa daha çocuk denecek yaşlardayken, Miran aşiret reisi Mustafa Paşa'nın karşısına geçip, emreder gibi, onu yola gelmeye, zulmü bırakmaya, namaza başlamaya davet edebilir miydi?

Bütün bir ömür ümitle yaşadı. Hep istikbalde nur görüyor, aydınlık, güzel günler görüyordu. Kur'ân'ın sönmez bir güneş olduğunu göstermeye ahdederken de, medresesinin plânını yaparken de, en karanlık günlerde Rus polisine "tahsile gitmişler!" derken de, ölüme veya sürgüne götürülürken de içinde o teslimiyet ve itimat vardı.

Van valisi Tahir Paşa'nın konağında kalırken, vali, gazeteden, İngiliz Sömürgeler Bakanı Gladston'un, Avam Kamarası'nda, "Bu Kur'ân Müslümanların elinde bulunduğu müddetçe biz onlara hakikî hakim olamayız!" dediği haberini okudu.

Gönlünde kaynayıp duran gayretin ateşi işte o gün, bir kez daha gün yüzüne çıktı. "Ben de dünyaya Kur'ân'ın sönmez, söndürülmez ebedî bir mucize olduğunu ilân edeceğim!" dedi. "İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet, hakikî imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve imanın kuvvetine göre, hâdisâtın tazyikatından kurtulabilir."⁴⁷ diyen adam, davası adına dünyaya meydan okuyordu. Şartlar, hâdiseler umurunda değildi. Dayandığı gücü de hazineyi de biliyordu.

Kur'ân'ın nasıl bir güneş olduğunu izah ve ispat edecek, bunu bütün insanlığa ders verecekti.

Van'da Mısır'daki Câmîü'l-Ezher gibi bir üniversite yapmayı plânlıyordu. Bu plânları yaptığı yıllar ümitlerin kırıldığı, cephe-lerden mağlûbiyet haberlerinin geldiği yıllardı ve kendisi daha otuz yaşına bile gelmemişti.

Ezher gibi umumi bir medrese Afrika'ya ne kadar lâzımsa, ondan daha büyük olan Asya için de daha büyük bir medrese o kadar lâzımdı. Öyle bir İslâm Üniversitesi'nde fen ve din ilimleri bir arada okutulacak; Arap'ın, Hint'in, İran'ın, Kafkas'ın, Türk'ün, Kürt'ün, yani İslâm ailesinin ırkçılık hastalığıyla birbirine düşürülmesine meydan verilmeyecekti.

Zübeyir Ağabey, Hazreti Üstad'ın "Ben, Van'da tesisini plânladığım medrese için, bütün civar köy, kaza ve vilâyetlerin haritalarını, yol plânını da çizerek hazırlamıştım." dediğini naklediyordu.

İstikbali aydınlık gören o "Nur adam", belki de gelecekteki eğitim nurunun inkişafını o şekilde görmekte, belki de mânevî âlemde plânlarını yapmaktaydı.

İstanbul dönüşünde Tiflis'e uğradı. Şeyh San'an tepesine çıktı. Dikkatle etrafa baktığını görüp soran Rus polisine, medresesinin plânını yaptığını, bu zulüm perdesinin yakında yırtılacağını söyledi. Onun "İslâm parça parça olmuş!" demesi üzerine de tahsile gittiklerini, diplomalarını alıp her birinin bir kıtanın başına geçeceğini, muhteşem âdil babaları olan İslâmiyet'in bayrağını en yüksek ufuklarda dalgalandıracaklarını anlattı, buna gecenin sabahı, kışın baharı kadar inandığını ifade etti.

Bir şey için hazırlandığını hep hissetmiş, fakat tam zuhur etmeden, hazırlandığı o şeyi tam bilememişti. Onun için sürgüne giderken kendi isteğiyle gittiğini, vazifesi olduğunu söylüyordu. Hatta bir gün talebelerine iltifat ederken, eskiden sultanların evlâtlarına ders vermek için, müderrislerin onların ayağına gittiğini, kendisinin de Osmanlı torunlarına ders vermek üzere getirildiğini anlatmıştı. Şartlar ne kadar zor olursa olsun, başına hangi tuzaklar kurulursa kurulsun, imanı ümidine yetiyordu.

Yapması gerekeni yapıyor, neticeye razı oluyordu. Çünkü "İman tevhidi, tevhid teslimi, teslim tevekkülü, tevekkül saadet-i dâreyini iktiza ediyor"du.⁴⁸

Suriye'de yaşayan kızkardeşi Hanım'la mektuplaşmış, âlime Hanım, bütün sürgünlerin memleketlerine iadesinden ötürü,

kardeşinin de iade edileceğini, serbest bırakılacağını sanmış, ona ne yapmayı düşündüğünü sormuştu.

O, yazdığı cevabî mektupta, mübarek âlime Hanım ablasını üzmem de istemiyor, durumunu da anlatamıyor, teslimiyetini dile getirircesine, “Hiçbir plânının olmadığını” yazıyordu. Onu oraya getiren getirmişti ve gideceği bir yer varsa oraya da O götürecekti.

Entrikalar çıkarılıyor, haberler yapılıyor, gazeteler ortada hiçbir şey yokken çok büyük hâdiseler varmış gibi dehşet haberleri uyduruyordu. “Kadere iman eden, kederden emin olur.” düsturuna teslim olmak elzemdir, vazifemizdir.”⁴⁹ buyuran Üstadımız, talebelerine, hâdiselere sabırla, şükürle mukabele etmelerini, kaza ve kadere razı olmalarını, ilâhî inayete güvenmelerini söylüyordu. Onlardan samimiyetle, tam bir dayanışmayla, birbirlerini teselli ederek, evradlarıyla ve ilmî çalışmalarıyla meşgul olmalarını istiyordu. Ona göre, Nurlar’ı kusur ve suç bulmak için okuyanların okuması bile bir kazançtı, imanlarını kurtarmalarına bir vesileydi.

O, hep teselli veren, teşvik eden oldu. “Elbette bize en elzem iş, telâş etmemek ve meyûs olmamak ve birbirinin kuvve-i mâneviyesini takviye etmek ve korkutmamak ve tevekkülle bu musibeti karşılamak ve habbeyi kubbe yapan farfaralı gazetecilerin kubbelerini habbe görüp ehemmiyet vermemektir. Bu dünya hayatı, hususan bu zamanda, bu şerâit altında kıymeti yoktur. Başa ne gelse gelsin, hoş görmeli.” dedi.⁵⁰

Başına gelenleri tevekkülle karşılıyor, darılmıyor, dayanıyor, hoş görüyor, bütün bunları göklerin hoşnutluğunu kazanmak için yapıyordu.

Dünyasında Ümitsizliğe Yer Yoktu

Ümitsizlik, şeytanın insanı günaha, isyana ve küfre düşürmek için kurduğu tuzaklardan birisiydi ve kâinatın her şeye gücü yeten Sultanına iman eden, ümidini kaybetmezdi.

Üstadımız, altı asırlık çınar devrildiğinde yani koca Devlet-i Âliye yıkıldığında, çöküntünün ağırlığını bütünüyle omuzlarında hissetmesine, yıpranmasına, kısa sürede saçları ağarmasına, “Beni ihtiyarlatan İslâm Âlemi’nin elemidir, ben şahsî elemlerime dayandım.” demesine rağmen, İstanbul ulemasına ve Anadolu insanına moral olmuş, geleceğin aydınlık olduğunu müjdelemiş, “Ümitvar olunuz, şu yüksek istikbal inkılâbatı içerisinde en yüksek ve gür sadâ İslâm’ın sadâsı olacaktır!” demişti.⁵¹

Evet ümitsizlik, şeytanın biri bin yaparak ve şartların zorluğunu göstererek inananlara karşı kullandığı bir silâhtı. Çünkü ümitsiz adam ruhen sıkıntıya düşerdi. Sıkıntı ise sefahatin, ahlâksızlığın zeminiydi, anahtarıydı. “İnsanları canlandıran emeldi, ümitti, öldüren yeisti.”⁵² Şeytanlar ve şeytanlarla ittifak etmiş insanlar müminin mânen dirilmesini istemiyor, dirilmemesi için de ümitlerini kırmaya çalışıyordu.

Daha 1911’de, Şam’da verdiği hutbede, İslâm dünyasının her zamankinden daha fazla ümide ihtiyaç duyduğu günlerde, bu

büyük tuzağa dikkatleri çekmiş, bize bulaştırılan ve bizi öldüren altı hastalıktan birincisi olarak ümitsizliği saymıştı.

Bu hastalıktan kurtulmanın yegâne çaresi emeldi, yani ilâhî rahmete kuvvetli bir ümitle güvenmek ve bağlanmaktı. O sıkıntılı yıllarda, İslâm Dünyası'nın ve Arap Âlemi'nin saadetini müjdeliyordu. Halbuki başta Arap Âlemi olmak üzere bütün bir İslâm Dünyası'nda namahrem ayaklar dolaşıyor, ecnebler belde-lerimizi istilâ ediyordu.

O ise: "İstikbal yalnız ve yalnız İslâmiyet'in olacak. Ve hakim hakaik-i Kur'âniye ve imaniye olacak!"⁵³ diyor, kısmetimize razı olmamız gerektiğini, çünkü bizi parlak bir istikbalin, ecnebleri karışık bir geleceğin beklediğini söylüyordu. İnsanlık çapındaki değişikliklerde on yıllar gerekebilirdi ve bu normaldi.

"Mariz bir asrın, hasta bir unsurun, alîl bir uzvun reçetesi ittiba-ı Kur'ân"dı.⁵⁴ Cemiyetin o ilâca ihtiyacı olduğu gibi, ferdin de o ilâca ihtiyacı vardı.

Dinin bilinmediği bir devirde, şeytan vesvese silâhını kullanıyor, kalplere kirli paçavralarını atıyor, onları kendi malı zanneden insanlar da dizlerini dövüp "Ben nasıl bir insanım!" diye kendilerini kınıyor, kendilerini Müslümanlığa yakıştıramıyor, akıbetleri hakkında ümitsizliğe düşüyorlardı.

Üstadımız, o güne kadar hiç halledilmemiş bir şekilde vesveseyi izah edip, bütün o fısıltıları sahibine veriyordu. Evet, aynadaki pislik insanın eline bulaşmadığı gibi, o aynaya atılan kirli şeyler de uyanık bir kalbe bulaşmazdı. İnsanın rahatsızlık duyduğu, aklına gelsin istemediği şeyler o insanın malı değildi. Arılarla uğraşır gibi kalbe gelen o şeylerle meşgul olmaya gerek yoktu. Kapıyı çekip gider gibi yüzünü hayırlı şeylere çeviren kimse, şeytanın tuzağına düşmemiş olur, onun fısıltısını ona iade ederdi.

Bazen musibete düşenlere, bazen fakirlik çekenlere elini uzatıyor, her anlarının ibadet hükmüne geçtiğini anlatıyor, kendilerinden iyi durumda olanlara değil de kötü durumda olanlara bakıp şükretmelerini ihtar ediyordu. Zira şükür, nimeti, nankörlük sıkıntısını ziyadeleştirirdi.

Hastalar Risalesi'yle, hastaların ümidini coşturuyor, onlara moral veriyor, nice ölümü beklenen hastanın yaşadığını, onun ölümünü bekleyen nicelerinin de ondan önce öldüğünü söylüyor, hastalığı bir kazanç kapısı olarak gösteriyordu. Ve zaten hastaların, en az ilaç kadar böyle bir teselliye ve morale ihtiyacı vardı. Meselâ 13. Deva'da şöyle diyordu:

“Hastalık bazılara ehemmiyetli bir definedir, gayet kıymetli bir hediye-i ilâhiyedir. Her hasta, kendi hastalığını o neviden tasavvur edebilir.

Madem her vakit ecel gelebilir; eğer insanı gaflet içinde yakalasa, ebedi hayatına çok zarar verebilir. Hastalık gafleti dağıtır, âhireti düşündürür, ölümü tahattur ettirir, öylece hazırlanır. Bazı öyle bir kazancı olur ki, yirmi senede kazanamadığı bir mertebeyi yirmi günde kazanıyor.”⁵⁵

O şefkat kahramanı, o büyük mürşit ve dava adamı, kendilerini kabre yakın hisseden ihtiyarları da unutmuyor, onların da ellerinden tutuyor, rahmet-i Rahman-ı gösteriyor, teselliye susamış o insanlara ümit pınarı oluyordu.

Ölüm yok, ebedî bir hayat ve saadet vardı. Gidenler, ayrılığa değil, kavuşmaya gidiyordu. En güzel dostlar oradaydı. İnsan, dostlarının gittiği ve taşındığı güzel memlekete taşınmaktan endişe etmemeliydi.

İhtiyarların ümitsizliği, o derslerle ümide dönüyor, ebedî yokluk düşünceleri ölüyor, huzurlu ve mütevekkil bir hâle giriyorlardı. Onlara Üçüncü Rica'da şöyle diyordu:

“Evet, ey benim gibi ihtiyarlığımı hisseden muhterem ihtiyar ve ihtiyareler! Biz gidiyoruz, aldanmakta fayda yok. Gözümüzü kapamakla bizi burada durdurmazlar; sevkiyat var. Fakat gafletten ve kısmen de ehl-i dalâletten gelen zulümat evhamlarıyla bize firaklı ve karanlıklı görünen berzah memleketi, ahbapların mecmâidir. Başta şefiimiz olan Habibullah (aleyhissalâtü vesselâm) ile bütün dostlarımıza kavuşmak âlemidir.”⁵⁶

Elinde, Kur’ân-ı Hakîm’den süzülüp gelen reçeteler ve çareler vardı. Evlâdını yitiren anne-babayı da unutmuyor onlara da Kur’ân’dan bir çare sunuyordu. Çocuk Tâziyenâmesi’nde öyle bir anne-babaya, Vâkıa Sûresi’nin 17. âyetinde geçen “Ebedîliğe ermiş çocuklar”ı delil getirerek şöyle diyordu: “Ebedîliğe ermiş çocuklar’ ile tabir edilen Cennet çocukları şeklinde ve Cennet’e lâayk bir tarzda gayet süslü, sevimli bir surette, onları Cennet’te dahi peder ve vâlidelerinin kucaklarına verir. Veled-perverlik hislerini memnun eder. Ebedî o zevki ve o lezzeti onlara verir. Zira çocuklar mükellef yaşına girmediklerinden; ebedî, sevimli, şirin çocuk olarak kalacaklar. Dünyadaki her lezzetli şeyin en âlâsı Cennet’te bulunur. Yalnız çok şirin olan veled-perverlik, yani çocuklarını sevip okşamak zevki –Cennet tenasül yeri olmadığından– Cennette yoktur zannedilirdi. İşte bu surette o dahi vardır. Hem en zevkli ve en şirin bir tarzda vardır. İşte bülûğ yaşına girmeden evlâdı vefat edenlere müjde...”⁵⁷ diyor, tam bir teselli ile ümitlerine fer oluyordu.

Âciz ve zayıf insanın, iman, ibadet ve hizmet yolunda olduğu gibi, günlük meşgalelerle boğuşurken de ümide ihtiyacı vardı. Üstadımız, dünyadan çok âhireti, yitikten çok kazancı gören gözüyle tam bir ümit kaynağıydı.

Cesurdu, Korku Elinden Tutamamış, Yolundan Döndürememişti

Tam iman etmiş bir insanı, dünyanın bomba olup patlasa kokutamayacağını söyleyen Üstadımızın “korku, elini tutmamıştı.” Seyhan Yaylası’ndan, insanların gündüzün geçmekten endişe ettiği bir ormanın içinden yürüyerek Nurşin köyüne kadar gittiğinde daha dokuz yaşındaydı. Geceleri Ahmed-i Hanî Hazretleri’nin türbesinde sabahladığı günlerde ise on beş yaşındaydı. Oradan, yani Doğubayazıt’tan Bitlis’e de yalnız başına, dağlardan, ormanlardan geçerek ulaşmıştı.

Talebeler dörder dörder saldırdığında, “ikişer ikişer gelsinler” diyor, Tillo’da Kubbe-i Hasiye’de yine yalnız başına kalıyor, Mardin’e giderken çöl gibi ıssız bir mekânda bedevilerin saldırısını mavzerle ateş ederek savuşturuyor, Mardin’deki Ulu Cami’nin minaresine çıkıp, dört santim kalınlığındaki şerefesinde kollarını açarak dolaşiyor ve daha sonra da herkesin korkuyla dinden elini gevşettiği yıllarda ve yollarda pervasızca, merdane yaşıyordu, yürüyordu. Ölüme gülümseyen adamın önünde, işte bundan ötürü fâni diyarın mânileri yetersiz kalıyordu.

Hayatı, cesaret ve kahramanlık tablolarıyla doluydu. Birinci Cihan Harbi’nde gönüllü alay kumandanyken, başında yeşil bir

sarık, omuzunda apoletleriyle devamlı at üzerinde dolaşır, orduya cesaret verirdi.

Ruslar, Bitlis Boğazı'nda Üstad'ı ve arkadaşlarını kuşatmıştı. Yedi gün, geceli, gündüzlü müdafa yaptılar. Üstad'a üç mermi isabet etti. Biri hançerinin kabzasına, diğeri tabakasına, bir diğeri de sağ omuzuna gelmiş, fakat bir şey olmamıştı. Bu duruma şahit olan nizamiye alayı kumandanı Kel Ali:

“Bediüzzaman! Size kurşun da tesir etmiyor.” dedi.

Üstadımız: “Allah insanı muhafaza ederse, top mermisi de insanı öldürmez!” buyurdu.

Esir düştüğünde bacak bacak üstüne atmış, iki Rus kumandanı ile o şekilde konuşmuştu. Ali Çavuş, 'un ifadesiyle, “Sanki onlar esir, Üstad hürdü. Orada esirken bile hürdü.”

Maddî mağlûbiyetin, mânevî istilâ ile iç içe yaşandığı günlerde, iman ehlinin mâneviyatına kuvvet verecek cisimleşmiş bir cesarete ve sağlam karaktere ihtiyaç her zamankinden fazlaydı. Ahmet Feyzi Kul gibi ağabeylerimiz bir mektuplarında bu noktaya dikkatleri çekiyor, İstanbul'un İngilizler tarafından işgal edildiğinde onlarla tereddütsüzce mücadele etmesini, verdiği sert ve makul cevapları cesaretinin derecesine şahit olarak gösteriyor, ona bir “fitrat mucizesi, cisimleşmiş olgunluk ve cesaret” diyorlardı.

Erek Dağı'nda, gece suya gitmekten korkan talebesi Molla Hamid'e: “İnsan biraz şecaatli olmalıdır!” demişti.

Molla Hamid, kurtlardan korktuğunu söyleyince, kendi odasına gece vakti giren kurdu anlatmış, onların da ilâhî iradenin dışında olmadıklarını, öyle olsalar hepsini parçalayabileceklerini söylemişti.

Kastamonu’da bir memur, Üstad’ı rahatsız etti ve “Kur’ân’ı hiç elinden düşürmüyorsun. Sarığını boynuna sarıp seni çarşıda dolaştıracağım!” dedi.

Hazreti Üstad, kendisinde bir güç vehmeden bu zavallıyı evvelâ ihtar etti. Halbuki o gün, yetki zahiren onda görünüyor, hâdiseye şahit olan halk bu pervasızlığa inanamıyordu.

“Bana karışma, benden vazgeç!” ihtarına aldırmadı adam, sözlerine devam etti. Üstad mânâlı gözlerle adama baktı.

“Münafık! Sen bana ve Kur’ân’a hiçbir şey yapamazsın!” dedi.

Halk, Üstad’ın bu sözlerinden ürperdi. Adamı aniden bir karın sancısı tuttu. Fakat artık iş işten geçmişti. Hastaneye kaldırdılar. Korkutacağını sanıyorken kendi sonunu hazırlamıştı.

Hapse atmış, ama ona hükmedememişlerdi. Ezemiyor, yıldıramıyor, yıpratamıyor, sadece ellerindeki yetkiyi kötüye kullanıyorlardı. Afyon Hapishanesi’nin Müdür Vekili Salih, Üstad’ın saçlarını kestirmek istedi. Hazreti Üstad adama uzun süre sessiz sessiz baktı. Sonra yüzünü çevirdi. Elinin tersiyle itekler gibi bir hareket yaptı ve birkaç defa:

“Defol git münafık adam! Çık dışarı. Elimi Hak’tan yana açtırma!” dedi.

Adından başka hiçbir güzel tarafı olmayan adam fena hâlde sarsıldı, koşarak kapıdan dışarı çıktı.

Korku yumağı gibi yaşayan; makam korkusuyla, maaş korkusuyla, eş korkusuyla, arkadaş korkusuyla, çevre korkusuyla her gün bir ayrı kılığa giren zavallılar, böyle bir şecaati hiç tatmadıklarından evvelâ dengesizlik yapıyor, sonra da başlarına gelecek musibetin korkusuyla kaçıyorlardı.

1954 senesinde, Eğirdir'den, motorlu, küçük bir tekne ile Barla'ya hareket etti. Bir müddet sonra korkunç bir fırtına koptu. Kayığın motoru bozulmuştu ve rüzgâr yelkenin ters yönünden esiyordu. Deniz, geniş bir kabir gibi hazırdı ve kurtulmak ihtimali çok zayıftı. Üstad, sabahtan o dehşetli hâdiseyi hissetmiş, Cevşen'i ve Şah-ı Nakşibend Hazretleri'nin dualarını okumaya başlamıştı. Herkes bağıyor, tekbir ve salâvat getiriyordu. Yüzlerin rengi kaçmış, soğuk dalgalar insanları ıslatmıştı. Büyük dalgalar küçük tekneyle oyuncak gibi oynarken, onda hiçbir telâş ve korku emaresi yoktu. Gayet sakin evradını, duasını okumaya devam ediyor, böyle bir kazada ölenlerin şehit, şehitlerin veli hükmüne geçeceğini düşünüyordu. Nihayet sahile çıktıklarında Üstad'a yağmurun da dalganın da isabet etmediğini fark ettiler.

İnsanların namaz kıldığını bile belli etmemeye çalıştığı bir devirde, savcılardan, hükümetlerden ve cezalardan çekinmeyecek, mahkeme salonunda namaz için izin istemesi, pak alındaki damar parmak gibi kabarmış, renkli gözlerde şimşekler çakmış iken: "Biz namazın hukukunu savunmak için burada bulunuyoruz! Bizim başka bir suçumuz yoktur!" demesi, tam bir cesaret ve hayat dersiydi.

Tabiidir ki bu, namazını oraya saklamak demek değildi. Namazı kaçırmamak, korkmamak, müsbet hareket etmek, yanlış tavırlara girmemek dersiydi ve Üstad'ın konumunun gereği idi. Namaz vakti girer girmez ayağa kalkıp öyle dememiş, vakit sıkışınca ve mahkeme uzatılınca, belki de kasit sezince ara verilmesi için böyle yapmıştı.

Emirdağ'ın siyasî yapısı biliniyordu. Onun için oraya gönderilmiş, orası ona sosyal bir hapisane olsun istenmişti. Yüzü yerden çok göğe dönük olan Hak dostu, hiç bunlara aldırıyor, işi

daha baştan bozuyor, hükümet konağının karşısında duran otobüsten iner inmez ellerini kaldırıyor, şehrin ortasında, namaza duruyor, ikinci namazını kılıyordu. Zaten, o günlerde tereddüdü olsa, namaz için mekân arasa, buna hiç bir zaman izin verilecek, zemin hazırlanacak da değildi.

İslâm, tarih boyu şecaatli, cesaretli ellerde, omuzlarda bayraklaşmıştı. Askerlere hitabında, tevhid bayrağının hep kahraman ellerle taşındığını anlatmıştı. Dün öyle olduğu gibi, bugün de yarın da öyle olacaktı. En ufak bir sıkıntıda korkup, yer ve tavır değiştirenlerle o çetin yollar yürünemez, dağ gibi engeller aşılamazdı.

Fakat böyle bir zamanda sadece fitrî cesaret yeterli değildi. Şimdi iman, akıl, fen cesareti ve kahramanlığı geçerliydi. Bu özelliklerle fikri aydınlanmış bir kişi, yüz kişiye bedeldi. Yabancıların galibiyeti de böyle bir cesaretin neticesiydi.⁵⁸

İşte model adam, sadece gözü pekliğin değil; imanına, ilmine, hakikatine ve haklılığına güvenen öyle bir cesaretin ve kahramanlığın modeliydi.

Emarelerini gördüğü bahara itikadı tamdı. Bu güven ona cesaret veriyor: “Beni cesaretlendiren, bir müddet toprağın altında kalsa da hak davasının ve hakikatin yeşereceğine, gelecekte İslâm’ın hüküm süreceğine olan itikadımdır.”⁵⁹ diyordu.

Tavuğu, keçiyi kurtaran fitrî cesaret, soğukta donan suyun demiri parçalaması gibi, bir gün bu zulmeti ve karanlığı parçalayacak, güneşe küs insanları aydınlıkla ve baharla buluşturacaktı. İslâmiyet’teki izzet, imanın özündeki harikulâde kahramanlık ve kardeşlik duygusu her zaman mucizevî neticeler gösterebilirdi.⁶⁰ Delilli, mantıklı konuşuyor, muhataplarını sadece hissen değil, aklen de ikna ederek coşturuyordu.

Korkuyla yol ve yön değiştirilmesini kabullenemeyen Üstadımız, bir gün Emirdağ'da kendisini ziyarete gelen Hâfız Abdullah Toprak'a: "Kardeşim Hâfız Abdullah, ben tek başıma kaldım. Eğer benim gibi altı yedi kişi daha olsaydı, bu memleket bu hâle gelmezdi!" demişti.

Allah aşkı bütün beklentilere, Allah korkusu bütün korkulara galip gelirse, Allah insanı aziz ederdi. Hazreti Üstad, anlayanlara hâl diliyle bir ömür boyu bunun dersini verdi, Allah da kendi yolunda bütün korkulara baş kaldıran o sadık kulunu hep aziz etti.

Azimli, Sebatkâr ve Kararlıydı

Kat'i bir kanaat ve azim sahibi olmak çok önemlidir. O kadar önemlidir ki, peygamber efendilerimizin (aleyhimüselâm) büyüklerini, yani başta Efendimiz Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) olmak üzere, Hazreti İsa, Hazreti Musa, Hazreti İbrahim ve Hazreti Nuh'u (aleyhimüselâm) anarken, "Ulü'l-azm" deriz, onları en evvel kararlılık, sebat, sabır ve kanaat sahibi olmalarıyla anarız.

Üstad Hazretleri, "Mesleğimizde tam ihlâstan sonra en büyük esas sebat ve metanettir."⁶¹ buyurmuştu. Sebat ve kararlılığın vesilesi ise, hissiyatının yüzünü fâni şeylerden bâki şeylere çevirip orada kullanmak, imana hizmet etmek ve bunu sadece ilâhî rıza için yapmaktı.⁶²

Özellikle böyle bir zamanın hususi bir sebatkârlığa, azme ve kararlılığa ihtiyacı vardı. Çünkü düşman hariçte olduğu kadar, dahildeydi. Düşman, dışta olduğu zaman her vakit zırha ve muhafazaya ihtiyaç yoktu. Fakat düşman, kalenin içine girmişse, zırh giyilmeli, gayet dikkatli olunmalı ve ciddî sebatla, tereddüde, gevşekliğe, gaflete düşülmemeliydi. Ebedî hayat gizli darberlerden ancak bu şekilde korunabilirdi.

Şimdi artık haram helâl aynı dükkânda satılıyor; isim değiştirilmiş düşmanlar vatansever ve milliyetçi kisvesine bürünmüş geziyor; güç, din düşmanlarının elinde bulunuyordu.

Hem bu zamanda bir Müslüman'ın inandığı yolda yürümesi fevkalâde zorlaşmıştı. Zira sefahat ve günah ehli, tahripler ve mânevî yangınlarla cemiyetin imanını, ahlâkını sarsmaya, mahvetmeye çalışıyordu. Tahrip kolay, tamir zordu. Cinnî ve insî şeytanlar, az bir gayretle çok büyük yıkımlar yapıyor, insanları, hususiyile gençleri eracif (her türlü çirkinlik) kanallarına rahatlıkla atabiliyordu. İman ehli, Kur'an'ın emriyle Cenab-ı Hakk'ın dergâhına sığınmaya, düşmanların tahripkâr rüzgârlarına karşı sabır ve sebat etmeye her zamankinden daha fazla muhtaçtı.⁶³

Hem, Nur dairesi içerisinde yapılan bu kutsî hizmette sebat etmenin mükafâtı da çok büyüktü. Bu dersler, talebelere kâmil iman kazandırıyor, böyle bir mânevî şirkete iştirak edenin sevabı birden bine çıkıyordu. Âdeta, bu daireden içeriye fırtınalar, taunlar bahar esintileri gibi tatlı bir şekilde giriyor, acıları, zahmetleri, rahmete çeviriyordu. Buna o daireye adımını atanlar hatta atanlar değil onlara yaklaşanlar bile şahitti. Elbette, böylesi bir felâket sırasında, bu büyük kazancın, "sarsılmaz bir sadakat ve sebat" gibi fiyatı olacaktı.⁶⁴

Arkadan gelenler, önden gidenlerin ayak izini takip ederdi. Bu yolun öncüleri ve onları takip edenler sebatsızlık ve metanetsizlik göstermemişti. Taşı delen suyun gücü değil, damlaların sürekliliği idi. Güçsüzler bile, sebatla muvaffak oluyorsa, kahramanlara tam bir metanetle konumunu korumak düşerdi. Müşriklerin onca zulmü Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) kararlılığını bir lahza sarsmadığı gibi, O'nun

sadık talebelerini de sarsamamıştı. İmam-ı Âzam gibi büyük bir müçtehit hapsin meşakkatini çekmiş, İmam-ı Ahmed İbni Hanbel gibi bir mücahit, Kur'ân'ın bir tek meselesi ve yorumu için, hiç şikâyet etmeden hapslere ve işkencelere katlanmış, sabrını, sebatını yitirmemiş, susmamıştı. Nur talebeleri ise, pek büyük bir sevabı, pek az bir meşakkatle kazandıklarından, onlara da önden gidenler gibi şükür ve sebat düşüyordu.⁶⁵

Kat'i kararlı olmak, sebat göstermek, dayanmak o kadar önemliydi ki, Üstadımız bir müçtehit ve mezhep imamı olan, fazilet âbidesi İmam-ı Ahmed İbni Hanbel'i "mücahit" diye yad ediyordu.

Bu vazgeçilebilecek bir yol değildi. Ne Allah (celle celâlüh) terk edilebilecek bir güzeldi, ne âkıbet heba edilecek kadar değersizdi. Hakikî güzeli gören, başkasına bakamaz, değil başkasına bakmak O'ndan, O'nun yolundan ayrılığın lahzasına tahammül edemezdi. Bu güzel yolun mükâfatı, hazzı, lezzeti içindeydi. O yolda her şey güzeldi. Maksuda erenler değil, yoluna girenler bile, peşin bir cenneti yaşamaya başlıyor, gönlünün kadife bir güle, gülistana dönüştüğünü hissediyor, o huzuru yaşıyordu. Ve Nur talebeleri içinde de bu işten vazgeçecek, bu şehrahtan ayrılacak kimse yoktu. Hem daha kısmet ve vazife bitmemişti.⁶⁶

Bu milletin, memleketin, belki dünyanın istikbalini kurtaracak, Kur'ân talebelerinin kararlılığı, dayanıklılığı, dayanışması ve birliğiydi. Cihan çapında koparılan onca fırtına ancak bu şekilde savuşturulabilirdi. Onun için âzami dikkat edilmeli, bozguncuların iman talebeleri arasındaki dayanışmayı bozmalarına fırsat verilmemeliydi.⁶⁷

“Acip yalanlara ve desiselere” karşı, “çelik ve demir gibi bir sebat ve sadakat ve metanet” lâzımdı.⁶⁸

Nur talebeleri, dinlerini dünyanın çok üstünde tutuyor, iman hizmetinde daima sebat ettiklerini, imzaları hükmündeki yazıları gösteriyordu. Nurlar okundukça, yazıldıkça Üstadımız şevkleniyor, ağabeylerimize “Cenab-ı Hak, rahmet hazinelerinden, sizlerin sevap defterlerinize, onların harfleri adedince sevaplar yazsın.” diye dua ediyordu.⁶⁹

Üstadımızın, kararlılığın ve sadakatin üzerinde bu derece durmasının, onun önemini ısrarla anlatmasının bir sebebi, o sebatkâr insanları takdirse, bir diğer ve belki de daha önemli sebebi, insanımıza ve insanlığa iman ve Kur’ân yolunda sebatkâr olmayı ihtar etmektir. Çünkü yüreği yanıyor, çünkü nuraniyet sırrıyla ders veren zât, hizmetin inkişafının berk gibi tesirli ve süratli olmasını istiyor, bekliyordu. Çünkü “ihlâstan sonra en büyük esas, sebat ve metanetti.”⁷⁰ İstikamet üzere yaşamak da insanların elinden tutup sahil-i selâmete çıkarmak da buna bağlıydı. Ömür devam ettiği müddetçe, her an, her saat, her gün, itaatte, ibadette, günahlardan beri yaşamakta, musibete ve belâlara katlanmakta, şeytanın ve şeytanlaşmış insanların hücumunu göğüslemekte sebat etmek, kararlılıkla durmak gerekiyordu. Allah (celle celâlüh) bir âna değil, bir ömre bakıyor, bir an değil, bir ömür sebatla ve sadakate çalışıp, yaşayanları muvaffak ediyordu.

Azimle, gayretle çalışarak mevziini korumak, kararlılıkla orada durmak sebat, o sebatı daimileştirmek sadakattir.

Bazı gençlerin, imana ve Kur’ân’a hizmette, altmış, yetmiş yaşındaki velilerden fazla muvaffak olmasının sebebi de bu

kararlılık ve metanetleriydi ki bu durum ciddiyet ve sadakatin önemini göstermek için başlı başına bir delildi.⁷¹

Üstadımız, iman hizmeti gibi kutsî bir vazifede ciddiyeti ve sebatı teşvik için, “Şefkat Tokatları Risalesi”ni yazdı. Cephelerde en fazla yaralananlar, siperi bırakıp kaçanlardı. Bu tokat, kalbini bütünüyle bozanlar hakkında gazap tokadı, başka maksatlarla vazifesinden elini gevşetenler hakkında şefkat tokadı şeklinde geliyordu. Kim, Allah’ın mülkünde ve hükümrانlığında olduğundan gafletle ve dünyevî bir hevesle hizmetini aksatmış, konumunun gereğini yapmamışsa, maksadının aksiyle tokat yiyor, maksadına ulaşamadığı gibi, o uğurda çok şeyini de kaybedebiliyordu.

Nefsini beri tutmayan ve temize çıkarmayan Üstadımız, böyle bir şeyin zerresi kimsenin hatırına gelmemesine rağmen, evvelâ kendisini misal veriyor, “ihmalimden tokat yedim” diyor, sonra da Hulusi Efendi gibi, Hoca Sabri Efendi gibi, kardeşi Abdülmecid Efendi gibi güçlü insanları örnek olarak gösteriyor, yani zayıflara değil, güçlülere dokunuyor, onların maksatlarının aksiyle yedikleri tokatları anlatıyordu.

Hayat hep yokuş aşağı yürünmüyor, dünya Cennet gibi meşakkatsiz yaşanmıyordu. Dışını sıkıp dayanmak ve bu uğurda her türlü sıkıntıya katlanıp cepheyi terk etmemek her müminin vazifesiydi. O, son nefesine kadar sebatla sabretti. Allah (celle celâlüh) da, onu ve onun mânevî dairesi içerisine girenleri ayağı kayanlardan etmedi.

Vazifeliydi

Her müminin insaniyetinin ve İslâmiyet'inin gereği olarak vazifeleri vardır. Mümin, dinini, vatanını, iffetini, ailesini, canını, malını korumalıdır. Bu açıdan bakıldığında aslında kimsenin, bütün bunlarla ilgili görevlerini yerine getirirken başkasından yeniden bir vazife almaya ihtiyacı yoktur. Mesuliyet duygusu kâfidir.

Her mümin vazifeli olduğu gibi, her devrin de vazifeli bir mürşidi vardır. “Âlimler peygamberlerin vârisleridir!”⁷² hadis-i şerifi bu meselenin şümûlünü, “Muhakkak Allah, bu ümmet için her yüz sene başında dinini ders veren bir müceddit gönderir.”⁷³ hadis-i şerifi de asrın hususi vazifelisini ve yetkilisini işaret eder.

Din Allah'ındır. İnsanlar bile, hazırladıkları tezgâhın başından vazifeli memur herhangi bir sebeple ayrıldığında işlerini sahipsiz bırakmaz, işin başına, işini ve oranın şartlarını bilen yeni bir memurunu görevlendirirse, Allah'ın (celle celâlüh) dini sahipsiz bırakması düşünülemez. Sahipsiz bırakmadığı için, o kadar peygamber efendilerimiz (aleyhimüsselâm) ve o kadar asfiya, müceddit, evliya ve mürşit gelmiştir.

İnsanlar gelen şahsın, o gönderilen vazifeli şahıs olduğunu nasıl bilebilirler? İhtiyaçtan... Vazifeyi belirleyen ihtiyaçtır.

Bir beldenin yetkilisi, yangın varsa itfaiye memurunu, açlık varsa aşçısını gönderir. İnsanlığın tarihte emsali görülmedik bir şekilde, materyalist ve maddeci olduğu, bunun devletler ve güçler aracılığıyla desteklendiği, mânevîyatın reddedildiği ve mânevî ilimlerin bilinmediği, ibadetin hemen ekser insanlar tarafından ihmal edildiği, iffetsizliğin ve arsızlığın bir meziyet gibi takdim edilip yaygınlaştırılmaya çalışıldığı, ahlâksızlığın âdeta din gibi kutsandığı, dokunulmaz hâle getirildiği, gayesiz ve idealsiz nesillerin sokaklarda dolaştığı bir dönemde gönderilen vazifeli şahıs; iman, ibadet, takva, ilim ve dava adamı olmalıdır. İşte Bediüzzaman Hazretleri bu vasıflarıyla tebarüz etmiş bir vazifeli ve modeldir.

Tabiidir ki, bu mesele kalbî bir meseledir ve ısrarı yapılmamalıdır. Herkes kendi sevdiği büyüğünü o makamda görebilir. İnsanların vazifesi, perdeli olan ve bütünüyle perde açılmayan böyle bir meselenin münakaşasını yapmak yerine, o itimat ve iz'anla bir görenin peşine düşmek olmalıdır. Hangisinin ayağının nerede olduğunu tartışmaktan, hepsini baş üstü bilmek ve kabul etmek daha efdaldir.

Akıllı adam, akıllı bir görenin peşine düşendir. Kendisi mânevî âlemlere kapalıyken, bir görenin peşine düşmeyende de Hazreti Mevlâna'nın ifadesiyle zerre kadar akıl yoktur. Görmeyenin, hayat yolunda yürürken, çirkefe bulaşması da başını bir yerlere çarpması da çukurlara düşmesi de her zaman muhtemeldir.

Hazreti Üstad, Barla Lahikası'nda "Cenab-ı Hak, her yüz sene başında dini tecdit edecek bir müceddidi gönderiyor."⁷⁴

hadisinin geçtiği mektuptaki bir hâşiyede “Madem Hazreti Mevlânâ Halid, milyonlar etbâlarının ittifaklarıyla müceddittir ve baştaki hadis-i şerifin bir mâsadâkıdır. Ve madem tam yüz sene sonra, dört mühim cihet-i tevâfukla beraber Risale-i Nur aynı vazifeyi görüyor. Demek, nass-ı hadis ile Risale-i Nur eczaları tecdit ve takviye-i din vazifesini görüyorlar.” diyerek mücedditlik vazifesini Risale-i Nur’a veriyordu. Tevazuundan kendisine hiçbir pay çıkarmıyordu.

Hazreti Üstad, Mektubat isimli eserinde vazifeli olduğunu ifade sadedinde “Bu dürûs-u Kur’âniye’nin dairesi içinde olanlar, allâme ve müçtehitler de olsalar; vazifeleri –ulûm-u imaniye cihetinde– yalnız yazılan şu Sözlere’in şerhleri ve izahlarıdır veya tanzimleridir. Çünkü çok emârelerle anlamışız ki; bu ulûm-u imaniyedeki fetva vazifesiyle tanzif edilmişiz...” buyurmaktadır.

Gördüğü sadık bir rüyada mühim bir zât dediği Hazreti Ali’den (kerramallahu vecheh), “İcâz-ı Kur’ân’ı beyan et!” emrini aldıktan ve “Anladım ki, Kur’ân’ın etrafındaki surlar yıkılacak.” meselesini anlattıktan sonra, “şu icâzın bir nevini, şu zamanda izharına, haddimin fevkinde olarak, benim gibi bir adam namzet olacak ve olduğumu anladım.”⁷⁵ demektedir. Evet, Kur’ân’ın yüksek hakikatlerini insanlara ders vermek bahtiyarlığı ve şerefi bu zamanda o Hak dostuna bahşedilmiştir.

Vazifeli olmak çok mühimdir. İnsanlar, her yerde yetkiliyi ve vazifeliyi dinlerler. Vazifeli bir komutanın “Arş!” emri orduyu harekete geçirir, vazifesiz bir adamın aynı sözü hiçbir tesir icra etmez, hiç kâle alınmaz; hatta savaş sanatını en az o komutan kadar biliyor olsa bile. Vazife kimdeyse yetki ve salâhiyet ondadır.

O mekânda ve zamanda kim bulunursa bulunsun, işi görme hakkı ve mesuliyeti onundur.

Peygamberlik bir vazifedir. Bir vali, “Esağfirullah ben vali değilim.” diyemeyeceği gibi, peygamberler de diyemezler. Fakat valinin oğlu, o yakınlığı kullanmaz, kullanamaz, çünkü o yakınlık hususidir, umum için bir yaptırımı yoktur. İşte velâyet de valiye yakınlık gibi hususidir, sadece o veliyi ilgilendirir, onunla iftihar etmez, onu anlatmaz, hususi bir vazifesi yoksa kanaati bir emir gibi başkasını bağlamaz.

Mücedditler, Peygamber Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) vazifeli hakikî varisleri olduğundandır ki kanaatleri doğruya delildir, umuma rehberdir. Dinlemeyen ve itaat etmeyen meselenin önem derecesi ölçüsünde zarar görebilir. Peygamberlik gibi olmadığından açıktan ilân etmez, fakat vazifelerini de ihmal etmezler. Yetkilerinin de, vazifelerinin de farkındadırlar. Şahısları bahis mevzu olduğunda, tevazu kanatlarını yere kadar indirir, yakalarından tutar, “Ben bir hiçim!” derler; vazifeleri bahis mevzu olduğunda edeple kanaatlerini ve hükümlerini söylerler. Hatta o hâl üzereyken, “Üstadım böyle demiş, fakat” diyerek meseleleri tashih ederler. Çünkü mesele onların bulunduğu yerden daha net görünmektedir ve söz o gün onlarındır.

Üstadımızın vazifeli olduğu, zamanın hastalıklarını tam teşhis etmesinden, asrını ve insanlığı bir kitap gibi okumasından, sadece teşhisle kalmayıp tam bir isabetle tedavi reçetelerini yazmasından ve uygulamasından bellidir.

O da birçok vazifeli zât gibi Âl-i Beyt’ten, Peygamber Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) soyundandır. Gelmeden evvel, bütün büyükler gibi müjdecileri vardır ki, o müjde ve

haber sadece kendisini hisseden çağdaşları tarafından değil, asırlar öncesinden verilmiştir.

Gavs-ı Hizan Seyyid Sıbgatullah Hazretleri, onu müjdeleyenlerden birisidir.

Babası Sofi Mirza Efendi, Gavs-ı Hizan Hazretleri'ni ziyarete gittiğinde, ona çok hürmet etmiş, talebeleri bu hürmetin sebebinin anlayamamış, onlara: “Efendiler, bu Sofi Mirza ilerde öyle bir zâta baba olacak ki, yüz kutbiyet onun derecesine yetişemez. O zâta baba olmayı ben on gavslığa tercih ederim!”⁷⁶ demişti. Yani kendisi öyle bir vazifeliydi ki vazifesi kutbiyetin yüz kat üzerindeydi ve ona baba olmak bile gavslıktan on kat fazla tercih edilecek şeydi.

Hazreti Üstad'ın hocalarından Molla Fethullah Efendi de onun istikbaldeki vazifesini müjdeleyenlerdendir. “Niçin bunu bu kadar şımartıyorsun?” diyenlere, “O, ilerde İslâm dinine büyük hizmetler yapacaktır!” diye cevap verir.⁷⁷

Üstadımızın şahsına bakmaktan maksat, onun kutsî vazifesinin önemini görebilmek içindir. Çünkü Sungur Ağabeyimiz'in de işaret buyurduğu gibi, son asırların hidayet serdari ve mücedditlerin büyüğü olan Nur Üstadımızın beşerî hâlleri, ilerdeki büyük ve umumi memuriyetine bir hazırlık, başlangıç ve emaredir. Zaman ve hâdiseler bu hakikati göstermiştir.

Vazifeli zâtın hareketleri ve istihdamı bütünüyle tesadüften uzaktır ve uzaktı.

Kâtip Osman Ağabey'in bahçesinden gönderdiği kirazı iki gün yemeden bekletmişti. Üçüncü gün kendisi de yedi, talebelerine de yedirdi. Ağabeyimiz'e de; “Keçeli, üçüncü gün izin verildi, yedik kirazdan. Fakat bunun kadar lezzetli bir meyve

yemedim.” demişti. Daha sonraları da her sene o ağaçtan kiraz istemişti. Ağaç da bir tevafuk eseri olarak Üstadımızın vefat ettiği sene kurumuştu.

Görüldüğü üzere elini bir tane kiraza uzatması bile mânevî ihtarlaydı. Nitekim ötesinde ne gördü ise, bir gün hemşhri-lerinin getirdiği peyniri ve yağı yememiş, “Hayvanların nerede otladığı belli olmaz.” demiş, sadece getirdikleri balı yemiş, “Arı, balını yaparken hiçbir şeye zarar vermez.” buyurmuştu.

Konya’yı son ziyaretinde, 5 Ocak 1960 Salı günü, ikindiden sonra Mustafa Çıkrıkçı’nın evine gitmiş, kısa bir müddet kaldıktan sonra ayrılmıştı. Mustafa Bey, ısrarla “Gitmeyin Üstadım!” diyordu. Üstadımız sonunda “Kardeşim, ben kendi irademle hareket etmiyorum!” izahını yapmak zorunda kalmıştı.⁷⁸ Bütün hayatı böyleydi. O, mânevî bir iradenin sevkiyle hareket ediyordu.

Tarihî bir kış ve karanlıklar bastırıp muhteşem İslâm sarayı olan “Devlet-i Âliye” yıkıldığında, sadık bir rüyada, “İslâm’ın geleceğini görüşmek üzere toplanan muhteşem bir meclise” davet edildi. O mecliste, geçmişin büyükleri ve her asrın sahipleri, mücedditleri vardı.

Zaman onun zamanı olduğu için, o muhteşem meclisten bir zât, “Ey felâket ve helâket asrının adamı! Reyini, fikrini beyan et!” dedi. Onlar sordu, Üstadımız konuştu, anlattı. Vazifesi için ısmarlandığı, zamanı ve mekânı olanca netliğiyle görüp okumasından, ümitsizliğe düşmemesinden, çareleri birbiri ardınca sıralamasından belliydi. Vazifesinin hakkını verecek, üstesinden gelecekti. Belki de vazife beratı, o gün bir kez daha o mânevî meclis huzurunda tescillendi.

Abdülvahid Tabakçı Ağabey'in Eskişehir'deki evinin iki yıllık kirasını peşin ödemesine rağmen, iki ay sonra ayrıldı. Ayrılmasının gerekçesini, "İsparta'da evliyaullahın toplantısı var, gitmem lâzım!" diyerek anlattı.

Refet Barutçu Ağabey, Üstadımızın, "Üstadım Kur'ân'dır!" demesine rağmen, zaman zaman da Abdülkadir-i Geylânî ve İmam-ı Rabbânî Hazretleri'nden "Üstadlarım" diye bahsetmesini anlayamamıştı. Hazreti Üstad izah etti: "İmam-ı Rabbânî ile Şeyh Abdülkadir-i Geylânî eski Said'i yeni Said'e çeviren üstadlardır. Bugün Kur'ân-ı Hakîm'in huzurunda ders arkadaşlarımdır!" dedi.⁷⁹

Şark'taki âsi aşiretleri ziyaret edip, onlarla yaptığı görüşmeleri kaydettiği Münazarât'ında "On üçüncü asrın başında durduğunu" söylüyordu. Çünkü o, mücedditlik silsilesinin on üçüncüsüydü ve dersini, doğumları, hicrî tarihle "bin üç yüz küsur" diye başlayanlara ve ondan sonrakilere verecekti.

Muhataplarının kendisini anlamamasından rahatsız olan Üstadımız, "Neden dünya herkese yükseliş dünyası olsun da, yalnız bizim için gerileme dünyası olsun?" dedikten sonra, "Ben de sizinle konuşmayacağım, şu tarafa dönüyorum, gelecekteki insanlarla konuşacağım." demiş, Saidlere, Hamzalara, Ömerlere, Osmanlara, Tahirlere, Yusuf'lara, Ahmetlere, ve sairilere hitap etmiş:

"Başlarınızı kaldırınız, "Sadakte" deyiniz. Ve böyle demek sizlere borç olsun. Şu muasırlarım, varsın beni dinlemesinler. Tarih denilen mâzi derelerinden sizin yüksek istikbalinize uzanan telsiz telgrafla sizin ile konuşuyorum. Ne yapayım, acele ettim, kışta geldim; sizler cennet-âsâ bir baharda geleceksiniz. Şimdi

ekilen nur tohumları, zemininizde çiçek açacaktır. Biz, hizmetimizin ücreti olarak sizden şunu bekliyoruz ki: Mâzi kıtasına geçmek için geldiğiniz vakit, mezarımıza uğrayınız; o bahar hediyelerinden birkaç tanesini medresemin mezar taşı denilen ve kemiklerimizi misafir eden ve Horhor toprağının kapıcısı olan kalenin başına takınız. Kapıcıya tembih edeceğiz; bizi çağırınız. Mezarımızdan “Henîen leküm / Ne mutlu size! Gözünüz aydın.” sadasını işiteceksiniz.....

Ey muhataplarım! Ben çok bağıryorum. Zîra, asr-ı sâlis-i aşrın yani on üçüncü asrın minaresinin başında durmuşum, sureten medenî ve dinde lâkayt ve fikren mâzinin en derin derelelerinde olanları camiye davet ediyorum.”⁸⁰ buyurmuştu.

Evet, Üstadımız dıştan medenî görünen veya öyle olduklarını iddia eden, dine karşı ilgisiz, fikirleri cehalet asrının karanlığında kalmış insanları camiye davet etmek görevi ile vazifelen-dirilmişti.

Vazifesinin ve durumunun farkındaydı. Hulusi Ağabey’e: “Eğer siz eski zamanda olsaydınız, bu dersleri ve hakikatleri öğrenebilmek için, buraya diz üstü yürüyerek, sürüne sürüne gelirdiniz!” buyurmuştu.⁸¹

Üstadımızın vazifesini ve faydasını herkes az dikkat etse görebilir ve hissedebilirdi. Çünkü o, inkâr-ı ulûhiyet davasını kâinattan kovan adamdı. Çocuklar bile, onun istikballerini ve mâneviyatlarını kurtaracağını hissetmiş, o bir yoldan geçiyorken güne bakan çiçekleri gibi yüzlerini bütün insanlarla beraber ona çevirmiş, hatta çokları bir mıknaatın cazibesine kapılmışçasına “Bediüzzaman dede, Bediüzzaman dede!” diyerek peşinden koşmuştu. Üstadımız, çocukları sevmiş, onlara dua ettiğini söylemiş,

etrafında toplandıklarında, “Masum olduğunuz için dualarınız makbuldür, bana dua ediniz.” diye onlara iltifat etmişti.

Çocukları, gençleri, orta yaşlıları ve ihtiyarları onun etrafında toplayan, kemâli olduğu kadar da vazifesinin cazibesiydi.

Mücedditlerin on ikincisi olarak kabul edilen Mevlâna Halid-i Bağdadî Hazretleri, Üstadımızdan tam yüz sene evvel, yani rumî takvimle 1193'te doğmuştu.

Üstadımız, yaşının küçüklüğünün de bahanesiyle icazet aldığına cübbe giymemiş ve ona kimse cübbe giydirmek gibi bir güveni kendisinde bulamamıştı.⁸² Zira ona cübbesini bir asır evvelinin müceddidi giydirecekti.

Mevlâna Halid Hazretleri'nin halifelerinden, Küçük Âşık lakabıyla bilinen, Şeyh Muhammed İbni Abdullah el-Halidî'nin torunu olan Asiye Hanım, Kastamonu'daki hapishane müdürünün eşiydi. Mevlâna Halid Hazretleri'nin cübbesi, babası vesilesiyle kendisine ulaşmış, o da, o günden sonra fevkalâde itina ile o mübarek cübbeyi muhafaza etmişti.

Tayinleri Kastamonu'ya çıktığında cübbeyi kimin için muhafaza ettiğini ve asıl sahibinin kim olduğunu anladı. Üstadımızın hediye kabul etmediğini bildiğinden, Ramazan'da, güya yirmi gün kalsın diye, Mehmet Feyzi Efendi aracılığı ile Üstadımıza cübbeyi gönderdi. Üstadımız cübbeyi aldı, Cenab-ı Hakk'a şükretmeye başladı ve hemen Emin Efendi'ye, temiz bir kaptı yıkamasını, suyunu yere dökmemesini, içine astar yaptırtmasını emretti. Feyzi Ağabeyimiz bu duruma çok hayret etmişti. Kendi kendine, “Bu hanım, benim ile yirmi gün için gönderdi. Üstadım neden sahip çıkıyor?” diye düşünen Mehmet Feyzi Ağabey, durumu Asiye Hanım'a anlattı. O ise sebebini biliyordu:

“Üstad hediye kabul etmediğinden, bu şekilde belki kabul eder diye öyle söylemiştim. Fakat emanet onundur, canımız dahi feda olsun.” dedi.

Cübbenin kabulü, Mevlâna Halid Hazretleri’nden sonra vazifenin kendisine emanet edildiğinin işaretiydi. Üstadımız, üstadlığını kabul hakkını, o cübbeyi kabulle Mevlâna Halid Hazretleri’ne vermiş ve “Ben de o mübarek ve yüz yaşında cübbeyi giyiyorum, Cenab-ı Hakk’a yüz binler şükrediyorum.”⁸³ demişti.

Donanımının, eserlerinin, yaşantısının, muvaffakiyetinin, ihbarların ve hâdiselerin şahadetiyle, Üstadımız vazifeli bir dava adamıydı.

Mesuliyet Duygusu Azami Ölçüdeydi

Üstadımızın mesuliyet anlayışı Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer efendilerimizin mesuliyet anlayışını andırıyor. Hazreti Ebû Bekir'in, "Vücudumu öyle büyüt ki, Cehennem'i ben doldurayım!" ifadesindeki gibi, "Kur'an'ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa, Cennet'i de istemem; orası da bana zindan olur. Milletimizin imanını selâmette görürsem, Cehennem'in alevleri içinde yanmaya razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönlüm gül-gülîstan olur." diyor. Hazreti Ömer Efendimiz'in, "Dicle'nin kenarındaki koyunun" hesabına kadar düşünmesi gibi, bütün mevcudatın hakkını, hesabını düşünüyor, o aralarındayken insanların paldır küldür Cehennem'e yuvarlanmasını kabullenemiyor, ellerinden tutup battıkları yerden çıkarmak için çareler arıyordu.

Sungur Ağabey, Üstadımızı ve Nurlar'ı tanımış, Üstadımızın yanında kalmaya başlamıştı. O istikamet insanının yeni hâli eski hâlinden çok daha güzel olmuştu. Ona bakan, Rabbisini, kulluğunu hatırlayabilir, "böyle de olunabilir" düşüncesini netice veren mânevî takviyeyle yolunu bulabilirdi. Onun içindir ki Üstadımız ona sordu:

“Sizin köyden senin bu yeni hâlini görmeden ölen var mı?”

Sungur Ağabey biraz düşündü ve “Yok Üstadım” dedi. Hazreti Üstad, derin bir nefes aldı ve:

“Elhamdülillâh, senin eski hâlini görüp yeni hâlini görmeden ölen olsaydı mesul olurdu.” buyurdu.

Bilmediği, gitmediği bir köydeki, tanımadığı bir adamın, imanının ve âkıbetinin endişesini duyuyor, “Mesul olurdu!” diyordu. Belki de ötede pek çok insan, nicelerine “Duyduğunuz, tattığınız mânevî ziyafetlerden bizi neden nasipsiz bıraktınız, hâlimizden mesulsünüz.” diyeceklerdi.

Bir dalın kırılmaması, bir yılanın öldürülmemesi, bir kertenkelenin yaralanmaması için yaptığı ikaz ve ihtarlarda hep o hesap ve mesuliyet düşüncesinin neticesiydi.

Kur’ân sahipsiz, sineler imansız, hareketler adapsız, camiler cemaatsiz kalırsa bütün iman ehli mesul olurdu. O, kendine düşeni yapmaya çalışıyor, gelecek nesillerin tükrüğü yüzüne gelmesin istiyordu.

O yokluk döneminde memlekette öyle akla ziyan şeyler oluyordu ki izahı zordu. Bediüzzaman gibi bir insan acaba bu durumu kabullenmiş, sineye mi çekmişti? Zira camide, birkaç kişinin namaz kılarken okuduğu kamete bile karışmak isteyenler, karışanlar vardı. O gün hiç mi zonklayan beyinler, çatlayan gönüller, tutuşan kanlar yoktu? Kimse meydana çıkıp kollarını bir makas gibi açarak “Durun kalabalıklar bu yol çıkmaz sokak!” dememiş miydi acaba...

“Tuh o asrın gayretsiz adamlarına!” denildiği zaman yüzümüze tükürükleri gelmemek için veyahut silmek için yazılmıştır.” diye izah ettiği ve “Yaşasın Cehennem!” dedirten dünya-perestlerin başına vurmak için yazdığı “29. Mektub’un 6. Kısmı’nda”, onların yaptıklarının medeniyet değil, en vahşi kavimlerden daha

vahşice hareket olduğunu anlatıyor, kanunsuz ve keyfi muameleleri reddediyordu.

Onlar “din ve âhiretini dünyaya satan bedbahtlar!”dı. “Dinlerini ve âhiretini dünya uğrunda feda ediyor”lardı. Fakat onlar “Kahhar bir el ile cennetleri ve mahbupları olan dünyadan kovulup ebedî karanlığa atılacak”lardı. İlâhî huzurda yakalarını tutacak, hakkını onlardan alacaktı. Belki bütün insanlar ve mevcudat alacaktı.

Hayır, o gayretsiz de değildi, korku rüzgârıyla sinmemiş, bir kenara çekilmemişti. Mesuliyetini müdrikti. Ona ve bütün inanlara düşen buydu. Komiteler, fotoğrafının çekilip gönderilmesini, güya Barla’daki hazin hâlini görmek istemişlerdi. O büyük sultan, yorganını sırtına bir kaftan gibi atıp poz vermiş, öyle dimdik durmuştu. Asla yıkılmış değildi, sapsağlam ayaktaydı. İlâhî rahmetten, ölümünün bile hizmet etmesini, belki hayatından fazla hizmet etmesini istiyor, bekliyordu. Elhak, başlattığı hizmet, mesuliyetinin farkında olan insanların omuzunda, âdetâ ışık ve şimşek hızında bir gelişmeyle bayraklaştı.

Barla Lâhikası’nda, o kahraman kardeşlerini alkışlıyor, omuzundaki mesuliyetin onların desteğiyle hafiflediğini, düşünmekten zonklayan aklının rahatladığını ifade ediyor:

“İşte şöyle bir derste bulunduğunuz için Cenab-ı Hakk’a şükretmelisiniz. Ben de Cenab-ı Hakk’a yüz binler şükür ediyorum ki, o kuvvetli omuzlarınız yüküm altına girdiği için zayıf omuzum ağırlıktan kurtulup ruhum rahat etti. İstirahat bulan ruhum size takdirkârane ve minnettarane bakıyor. Ve mesuliyetten kurtulan kalbim de muvaffakiyetinize dua ediyor. Ve icra-yı vazife için çok düşünmekten kurtulan aklım da sizi tebrik ediyor. Ben şu vazife-i kudsiyede bilmeyerek istihdam olunurdum; siz bilerek hizmet ediyorsunuz, bahtiyarsınız.” diyordu.

Bazen o bahtiyarlara, hususiyle Hulusi Efendi gibi zâtlara, Nurlar'ın tesirini soruyordu. Bunu sormaktaki maksadı da mesuliyet duygusundan gelen endişeleriydi. Akılları ikna edebilmiş, gönüllerin kapısını açabilmiş, nefislerin baskısını kırabilmiş; tam faydalı olabilmiş miydi? “Gördüğü hakikat acaba hakikat midir?” diye sormuyor, belki, “Hakikate açılan yol, acaba umuma yol olabilir mi?” diye soruyordu.

Yıllar önce, aşiretleri ziyaret ettiğinde onları ümitsiz, gayretsiz bulmuştu. Mesuliyeti başkalarına atıyor, bu bahaneyi geçerc akçe sanıyorlardı.

“İslâmiyet güneş gibidir, üflemele sönmez. Gündüz gibidir; göz yummakla gece olmaz. Gözünü kapayan, yalnız kendine gece yapar.” dedi onlara...

Dinin himayesini, maddeten ve mânen mağlûp yetkililere ve riyakâr, mantıksız memurlara bırakmak da ne demektir? Onu, imanın nuruna ve o imandan kaynaklanan ferdî gayrete bırakmak daha doğru değil miydi? İman hiçbir zaman mağlûp olmamıştı ki? “Din hissini ve özellikle hak dinin sözü tesirli, hükmü yüce, etkisi şiddetliydi.” Hem başkasına güvenmeyen, kendisi gayrete gelir, teşebbüse geçercdi. Meselâ, o anda koyunları başkasının korumasındaydı. Çobanın tembel, yardımcısının ilgisiz, köpeklerinin yetersiz olduğunu bilseler, evlerine gidip rahatlıkla yatabilir, koyunlarını kurtların, hırsızların talanına bırakabilirler miydi? Yoksa onların yetersizliğini bilen herkes, gaflet uykusunu terk edip, kurtlar ve hırsızlar ilişmesin diye mallarının etrafında kahramanca sabaha kadar, gözlerini dahi kırpmadan pervane mi olurlardı?

Din, iman, ibadet, iffet, izzet o mallardan daha az kıymetli değildi. Gayrete gelen, ayağa kalkan ve malının etrafında pervane olan insanlar, mukaddes değerlerinin etrafında da gözlerini kırpmadan, nöbet bekler gibi beklemeli, dinsizin, imansızın o

ulvî değerlere zarar vermesine, nesillerin sinesinde o nurun atılmasına fırsat vermemeliydiler. Akıl, mantık, iman, iz'an ve mesuliyet duygusu bunu gerektiriyordu.⁸⁴

Nöbet yeri terk edilemez, nesillerin imanı tutuşmuş yanarken şahsî saadetle gülünemezdi. Müslüman, kaderini dinine, davasına, mukaddesatına bağlamalı, onunla gülmeli, onunla üzülmeliydi.

Bütün isimlerin tecellilerine mazhar olan insan, bütün isimlerin tecelli ettiği büyük kâinatla alâkardı. Kâinat mescidindeki bütün zâkirlerin ve abidlerin sorumlusu oydu. Dünyanın ve kâinatın bir mescit, bir zikirhane gibi olması, tertemiz kalması ona bağlıydı. Bütün diller ondan huzurlarının bozulmaması, vazifelerinin aksamaması için medet bekliyordu. Mânevî zeminin müsait olması insanın uhdesindeydi. “Münâcâtında çok isimleri zikreden” ve âdeta bütün mevcudatı temsilen konuşan insanın, böyle bir mesuliyeti vardı. “Muhammed-i Arabî'nin (aleyhissalatü vesselâm), Cevşenü'l-Kebîr nâmındaki münâcâtında bin bir ismiyle dua”sı bu hakikate şahitti.⁸⁵

Dine hizmet gibi bir vazife kulun omuzuna ilâhî bir ihsan olarak konmuşken ve bu vazife düşmanların tazyiklerine, baskılarına rağmen yapılyorken, ihlâsla hizmet etmeye herkes mecburdu.⁸⁶

Böyle davranmak, mesuliyetin, Allah'a, Resûlüllah'a ve Kur'ân'a sadakatin gereği idi. Üstadımız, vazifesini o ciddiyetle îfa etmiş, talebelerine ve hatta talebelerinin çocuklarına, eşlerine dahi o vazife şuuru, mesuliyet duygusu sirayet etmişti.

Küçücük çocuklar, Nurlar'ı hizmet şuuru ve ibadet neşvesiyle yazar, koltuklarının altında Nurlar'ı adreslerine taşırlardı. Özellikle hanımlar taifesi, birçok yerde eşlerine denk hizmetler yapmış, hatta bazen geçmiş, buldukları her mekânı ilim meclisi

hâline getirmişlerdi. Üstadımız, Mustafa Sungur Ağabey'e takılır, mübarek eşleri annemizin kendisini geçtiğini söylerdi. Emine Sungur annemiz, mesuliyet duygusuyla, tam bir fedakârlıkla yaşıyor, ağabeyimizin dört günlük çocuğunu bırakıp Üstadımızın yanına ve hizmete gitmesini teşvik ediyordu. Ve Mustafa Sungur Ağabeyimiz tam iki buçuk sene sonra, çocuğu yürümeye başlamışken ancak evine uğrayabiliyor, çocuğunu yanına "tanıyacak mı?" diye götürüyorlardı. Hazreti Ömer Efendimiz'in vazife başındayken torununu tanıyamaması gibi, belki de ağabeyimiz de tanıyamamış, tanımakta zorluk çekmişti.

Vefa, sadakat, mesuliyet ve fedakârlık timsali annemiz, o anda dahi kendilerini değil, Üstadını düşünüyor, "Üstad'ı bırakıp niçin geldiniz?" diye soruyor, en evvel etrafında pervane oluncak şeyin din olduğu dersini tam aldığını gösteriyordu.

Annemiz, bu davranışlarının mükâfatını görmüş, ağabeyimizle birlikte Eskişehir'de Üstad'ı ziyaret etmek ve cübbesinin kolundan öpmek bahtiyarlığına ermiş ve sonra da insanların, hususiyile o payeye ermek isteyen hanımların yüreğini hoplatacak şu müjdeyi almıştı:

"Seni, Mekke'de Kâbe'yi tavaf ederken vefat eden kız kardeşim âlime Hanım gibi kabul ediyorum. Her sabah onunla birlikte sana dua ediyorum."

Dine sadakat, Üstadımız dahi olsa, bir kulun nezdinde bu kadar kıymetliyse, Rabbimiz'in katında kim bilir ne kadar kıymetliydi? Annemiz, Üstad'ın yanından ayrıldıktan sonra Eskişehir'den Ankara'ya kadar sürekli ağlamıştı.

Mesuliyet dersini göçerlerin ne kadar anladığını Allah bilir, ama mübarek annemiz tavırları ve sözleri bazılarının onu Üstadımızın yaşadığı ölçüde anladığının şahidiydi.

Adildi, Hakkaniyetliydi. İzafi Adaleti Değil, Mutlak Adaleti Tercih Ederdi

Adaletli ve hakkaniyetli olmak mürşit ve dava adamı olmanın gereğidir. Çünkü, adil ve hakperest olduğuna inanılmayan adamın sözünün tesiri yoktur.

Üstadımız, evvelâ Rabbimiz'in ve sonra bütün mahlûkatın hukukunu korumuş, asırların tortusuyla ve hissilikle yörüngesinden çıkan adalet anlayışını asıl yörüngesine oturmuştı.

Adalet, her su emen kökü sulamak değil; hak edene hak ettiğini vermek, her şeyi yerli yerine ölçüyle, mizanla koymak, zeminin ve zamanın doğrusunu bulmak, kimse adına fedakârlık yapmamak, insanlara ve hatta bütün kâinata bu anlayışla davranmaktı.

Allah (celle celâlüh), kâinata “Adl” ismiyle tecelli ediyordu. O'nun ahlâkıyla ahlâklananlar adalete riayet etmeliydi.

O, evvelâ hukukullahı korudu. Her şeyin sahibi Allah'tı ve her şey sahibine teslim edilmeliydi. Bütün minnetler, şükürler, teşekkürler, methiyeler O'naydı; O'na olmalı, O'na itaatte kusur edilmemeli, O'nun mülkünde, O'nun verdiği rızkı yerken, O'na karşı saygısızlık yapılmamalıydı. Bu haksızlıktı, bu aldanmak, belâya davetiye çıkarmaktı. Abdullah Yeğın

Ağabeyimize, başparmağını tutarak “Önce hukukullah gelir!” demiş, sıralamayı saymıştı. Allah’ın hukukunu korumayanın, kulların hukukunu hakikî mânâda koruması çok zordu.

Allah’ın, Resûllullah’ın, dinin, dine hizmetin ve insana ebet yolculuğunda göz olan mürşidin hatırından sonra anne-baba hakkını sayıyor, onların haklarının korunması üzerinde hassasiyetle durup bir risale yazıyordu. Evet, onlar saadetin ve mağfiretin vesilesiydi.

Bütün yanlış uygulamalar, insanlık çapındaki zulümler, bir yanlış anlayıştan kaynaklanıyordu. Nasıl ki, bir ferdi yaratmakla, kâinatı yaratmak Allah katında eşitse, bir ferdin hukuku da kâinata eşitti. Hak haktı, büyüğüne küçüğüne bakılmazdı. Bir ferdin hakkını kâinata denk gören bir anlayışın tâbileri arasında haksızlık olmamalıydı. Kimse, başkası adına fedakârlık yapamaz, kimse ne cemiyet için, ne başka şey için, bir insanı feda edemezdi. Gayr adına fedakârlık ihanetti. Canını da, malını da, vaktini de veren kendi adına konuşabilir, başkası adına konuşamazdı. Ele ait bir şeyle fedailik de cömertlik de fazilet de olmazdı.

Adalet-i mahza, “Bir masumun hayatı, kanı, hatta umum beşer için olsa da heder olmaz.” diyor, adalet-i izafiye, “cüz’ü, küll’e”, parçayı bütüne feda ediyordu. İzafî adalette şahıs, gizli veya açık bunu istediğini beyan etmeli, rıza vermeliydi.⁸⁷

Mutlak adaleti temin imkânı varken, kısmî adaleti tatbik etmek zulümdü. Üstadımız, adalet-i mahzayı adalet-i izafiyeye tercih ediyor, bir akl-ı evvelin, başka bir fert hakkında fedakârlık yapmasını bütünüyle reddediyordu. Hayatı azap hâline getiren, anarşiye sebebiyet veren, bencil insanların başkaları adına fedakârlıkta bulunması, onları feda ve heba etmesiydi. Böyle bir insan, “ihtirasına mâni her şeyi, hatta elinden gelirse dünyayı

harap ve nev-i beşeri mahvetmek ister”di.⁸⁸ Cihan harplerini çıkarırlar hep böyle insanlardı.

Bencilik ve başkasını feda etmek, karışıklıkları, bozgunları ve ahlâkî çöküntüyü netice vermişti. “Ben tok olsam, başkası açlıktan ölse bana ne.”, “İstirahatim için zahmet çek; sen çalış, ben yiyeyim.” diyen insan kılıklı canavarlar bu sebeple meydanlarda dolaşıyordu ve bu iki cümle zenginlerle fakirleri birbirine düşürmeye, hayatı azap hâline getirmeye yetiyordu. Kur’ân, zenginleri zulme, ahlâksızlığa, merhametsizliğe; fakirleri kine, kıskançlığa, kavgaya sürükleyen bu iki düşüncenin kökünü, zekâtı emredererek ve faize haram diyerek kesiyor, fazileti, rahatı, adaleti temin ediyordu.⁸⁹

İrkçılık da adalete mâni bir hâldi. İrkçılık düşüncesi adalet ve hakkaniyet üzere yürümekten uzaktı. “Çünkü, ırkçılık yapan bir hâkim, millettaşını tercih eder, âdil olamaz”dı.⁹⁰

Uhuvvet Risalesi’nde, kardeşliği anlatırken, bir gemide dokuz masum, bir canı olsa, o geminin batırılmayacağını, bunun zulüm olduğunu söylüyordu.

Demek ki insanlara muamele ederken iyiliklerini görmeye çalışmak mürüvvet, galip tarafına göre muamele etmek adaletti.⁹¹

Cennet, Allah’ın (celle celâlüh) lütfundan, Cehennem adaletiydi. Cenâb-ı Hak, âhirette adaletini, iyiliğin ve kötülüğün durumuna göre gösteriyordu. Yani sevap çoksa mükâfâtlandırıyor, günah çoksa cezalandırıyor. İyiliği veya kötülüğü de adede göre değil, kıymete göre değerlendiriyor, bazen bir sevabı, bin günaha tercih edip, affediyordu.⁹²

O bile, bir günahla reddedip, mahvetmez, affi, cezaya tercih ederken; kula, kullar hakkında şefkati korumak ve adalet düşerdi. 13. Lem'a'da, "Eğer bir adamın iyilikleri fenalıklarına kemmiyeten veya keyfiyeten ziyade gelse, o adam muhabbete ve hürmete müstehaktır. Belki, kıymettar bir tek hasene ile çok seyyiatına nazar-ı afla bakmak lâzımdır." buyuruyordu.

Hukukullahı korumayı hayatına gaye yapan Üstadımız, Cehennem'deki nihaysiz azabın hikmetini de anlatıyor, adalete uygunluğunu ispat ediyordu. Bir dakika içerisinde bir adamı öldüren, dünyevî kanunla en az on beş sene hapse giriyordu. Bir dakika küfür bin bir ilâhî ismin tecellisini ve varlığını inkârı, yalandı, yok etmek kastıydı. Bir dakikalık katillik, 7 milyon 884 bin dakika hapsi gerektiriyorken, yirmi sene ömrünü küfürle geçiren ve küfürle ölen bir adamın, aynı kanunla 57 trilyon 201 milyar 200 milyon sene cezası adaletti ve o adam da buna müstahaktı. Kâfirin, esfel-i sâfilîne atılması bundandı.⁹³

Bazen, bir canavara acımak, umuma zulmetmektir. Böyle bir haksızlık yapılmamalı, masumların hakkı korunmalıydı. Nasıl ki, çocukların arasına dalıp, parçalayan bir vahşi hayvanın öldürülmesi zulmü engelliyorsa, umumun hukukunu çiğneyen, şerrini yayan birisinin durdurulması da böyle bir zulmün engellenmesi ve adaletti.

Küçük bir şer gelmesin diye bin hayrı terk etmek de hikmete, adalete aykırıydı. Hiç kimse tohumlardan çürüyenler olacak diye, birinden bin dane alacakken ekin ekmeği terk edemezdi. Onun içindir ki "rahmet ve hikmet ve adalet-i ilâhiye, şeytanın vücuduna müsaade edip tasallutlarına meydan veriyor"du.⁹⁴

Devrin vazifeli mürşidi olarak âdil olmak onun şiarıydı. Kimseyi, içinde yaşadığı zemini ve şartları düşünmeden sıgaya

çekemez, kimseye evveline âhirine bakmadan davranamazdı. Bir sürçen atın başı kesilmezdi. Bu şefkatsizlik, hakikatsizlik ve haksızlık olurdu.

Asrının insanına şefkatle muamelesi, “kardeşim” demesi bundandı. Yoksa belki de çoklarının, eski hayatları ve ilk tanıştıkları an itibariyle, başka zamanlarda olsalar ne talebeliğe ne de kardeşliğe kabul edilecek hâlleri vardı. İnsanlar, düşmekte haklı olmasalar da dünyanın batağına çeken şartları görmezlikten gelemez, böyle bir haksızlık ve adaletsizlik yapamazdı.

O kadar hakkaniyet üzereydi ki, kendisini Kastamonu’dan, Isparta’ya götürmekle görevli Jandarma Astsubay İsmail Tunçdoğan’a bile, ayrılırken: “Bana hizmetin çok oldu, hakkını helâl et!” diyordu. Öyle ya görevli dahi olsa evini barkını bırakmış, yollara düşmüş, yorgunluk ve sıkıntı çekmişti. Kendisinin bir vebali olmasa bile, hem hakkı teslim, hem gönlünü hoşnut ediyordu. Yakasını, peşini bırakmamalarında, herkesin sürgün hayatı bitmişken ona farklı muamele yapmalarında o görevlinin ne kabahati olabilirdi ki? Elhak, o da görevini kötüye kullanmamış, hürmette kusur etmemiştir.

Birliğe beraberliğe ihtiyaç duyulan yıllarda, İttihatçılar’a karşı ne için sükût ettiğini sormuşlar, şu enfes cevabı vermişti:

“Düşmanların onlara şiddet-i hücumundan...”

Bence yol ikidir. Mizanın iki kefesi gibi. Birinin hafifliği, ötekinin ağırlığı olur. Ben tokadımı Antranik’le beraber Enver’e, Venizelos ile beraber Said Halim’e vurmam. Nazarımda vuran da sefildir.”⁹⁵ Denge ve hakkaniyet insanı, sıkıntılı zamanlarda içteki nizaların, çekişmelerin unutulması gerektiği hakikatini ve değer ölçüsünü gösteriyordu.

Her meselede o kadar hakperest, o kadar muvazeneliydi ki, her şeyi yerli yerine koyarken, âdabı, asaleti, ufku vefayı da hatırlatıyor, öğretiyordu. İstanbul'da doğudan gelen ve istismar edilmeye çalışılan hamallara verdiği nutuk bunun en güzel örneklerindendi. Irkçılığın düşmanı olan, böyle bir şeyle övünmeyi küfür alâmeti sayan, dinsizlerin isim değiştirerek vatan ve milliyetperver görüldüğünü anlatan Üstadımız, herkes zayıflayan Osmanlı'dan bir şey isterken, Türklerin İslâm ailesinin pederi olduğunu anlatıyor, “şimdi tam vefa günüdür” diyor.

“Altı yüz seneden beri tevhid bayrağını âleme ilân eden, basının şiddetiyle ve millî âdetlerin terkiyle ihtiyarlayan bizim şanlı Türk pederlerimize kuvvet ve cesaretimizi hediye edelim.

Ona bedel; onların akıl ve mârifetinden istifade edeceğiz. Ve asaletimizi de göstereceğiz.

Elhasıl, Türkler bizim aklımız, biz de onların kuvveti... Hep beraber bir iyi insan oluruz. İtaati bozmayacağız. Bu kararımızla başka unsurlara ibret dersi vereceğiz. İyi evlât böyle olur.”⁹⁶

Üstadımız, “Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler.”⁹⁷ âyetine bin yıldan beri İslâmiyet'e bayraktarlık yapan Türk milletinin uygun düştüğünü söylüyor, “Bu kahraman millete hizmet yerine, birkaç akılsız kavmiyetçi kimsenin peşinden gitmem!” diyor, İslâm milletini bu güne kadar Türklerin idare ettiği gibi, bugünden sonra da Türklerin idare edeceğini anlatıyor, her hakkı sahibine teslim ediyordu.

Emirdağ'dan ayrıldıktan sonra, Ceylan Ağabey'e yazdığı bir pusulada şöyle diyordu:

“Emirdağ’da karyolamdaki yorgan köylü Hayri’nin idi. Ve büyük minder babanın idi. Ve karyolayı Hasan getirmişti. Bunlar sahiplerine iade edilmiş midir?”

Bu satırlar, üzerinde kul hakkı kalmamasını, emanetleri sahibine iadedeki hassasiyetini gösterdiği kadar, yaşadığı hazin durumu göstermesi açısından da çok önemliydi.

Onun hak, hukuk mevzusundaki hassasiyeti, talebelerine sirayet ettiği gibi, yaşadığı şehre de sirayet ediyor, emsal oluyordu. Hazreti Üstad’ı takip etmek üzere sivil olarak görevlendirilen Komiser Abdurrahman Akgül, Emirdağ’da çarşıdan, kahvaltılık peynir, zeytin ve tereyağı almıştı. Bakkaldan tereyağını alırken, adamın terazinin bir gözüne koyduğu kadar kâğıdı, hak geçmesin diye öbür göze de koyduğunu fark etti. Bu güzel hassasiyete hayret olan Abdurrahman Bey: “Bediüzzaman işte Emirdağ’ını böyle yapmıştı.” diye takdirle yad etmekten kendisini alamıyordu.

Hulûsa, yeşil otları ve ağaçları yaktırmayan, kalacak yer yapmak için talebelerinin kazdıkları yerden karınca yuvası çıkınca, “Yuva yıkılarak yuva yapılmaz.” diyerek başka yer kazdıran, hayvanların bile gıybetini yaptırmayan, yılanı öldürtmeyen, kertenkeleye dokunan yeni bir talebesini ciddi ırgalayan, “Kardeşim bana iyi taraflarını anlat.” diyerek insanların iyiliklerine bakan, adaletin ne demek olduğunu ısrarla, defalarca izah eden, anne baba hakkına riayet etmeyi canavarlaşmış sayan, ferdi hukuka ve şefkate fevkalâde önem veren, yanındaki talebelerini “talebem veya yaşları küçük” diye küçümsemeyip, haklarını takdir eden ve onlardan hep sena ile bahseden, hukukullahı her şeye tercih eden Üstadımız, adalet timsali olarak yaşamıştı.

Eğer adaleti bu kadar ayrıntılı, bu kadar net anlamasa ve yaşamasaydı, onca insanı bir mıknaş gibi etrafında toplayamaz, fitrat ve kabiliyetleri farklı insanların arasındaki ihtilâfları halledemez, bu ölçüde hakikî bir lider ve davetçi olamazdı.

Muvazene İnsanıydı

Üstadımız, her şeye gerektiği ölçüde kıymet vermesiyle, değeri kadar alâka duymasıyla, dikkat ve tertibiyle kâmil bir muvazene insanıydı. Dengeleri biliyor, dengeleri koruyor, vazifesine ve davasına uygun bir olgunlukla hareket ediyordu.

İnsan, dıştan içe dairelerle çevrilmişti. Ömür sermayesi az, lüzumlu işler çoktu. Kalp ve mide dairesinden, ceset ve haneye, mahalle ve şchirden, vatan ve memlekete, hatta dünyaya ve bütün insanlığa kadar daireler birbiri içine geçmişti. Her insanın, bu dairelerle ilgili bir çeşit görevi vardı. Fakat en büyük, en önemli ve daimî vazifeler en küçük dairede, en küçük ve geçici vazifeler en büyük dairedeydi. Çünkü her insanın dünyasının direği kendi hayatıydı.⁹⁸

Üstadımız, nefse hoş ve cazip gelen büyük daireden çok, küçük daireye bakıyor ve baktırıyordu. Nefsin, uzağa baktırarak gözü kör ettiğini biliyor, insanın uzağa bakarak kendini unutmasına meydan vermemeye çalışıyordu.

Daha baştan hayata bakışı bu kadar muvazeneli ve sağlamdı.

Uzak dairelerle ve kendi ıslahlarından çok başkalarının ıslahıyla, güya din hatırına uğraşanlara, Allah'ın dininde, neyin ne

kadar yer tuttuğunu, neyin ne kadar önemli olduğunu şöyle anlatıyordu:

“Şeriatta yüzde doksan dokuzu ahlâk ve ibadet ve fazilete aittir. Yüzde bir nisbetinde siyasete mütealliktir; onu da ulü'l-emirlerimiz düşünsün.”⁹⁹

Evet, “âhîret” diyenin sürekli dünyadan, “Allah” diyenin durmadan kullardan bahsetmesi ne kadar abesti.

Hafızası olağanüstüydü. Okuduğunu, gördüğünü unutmuyordu. Zübeyir Ağabey’in anlattığına göre bazen odasına çağırır, ağabeyler odasına girdiğinde, “Ne için çağırdığımı unuttum.” derdi. Fakat, imana ve hizmete ait meselelerin en küçüğünü bile unutmaz, otuz sene evvel telif ettiği eseri aslına bakmadan tashih ederdi. Ankara’dan eserlerin basımını takip eden ağabeyler gelir, baskıya hazırladıkları nüshayı okur, Üstad Hazretleri yemek gibi bir şeyle meşgulken dinler ve bir kelime eksik olsa düzeltirdi.

Unuttuğu şeyleri, “İmana dair olmadığı için unutuyorum.” diye izah eden Üstadımız, bu hâliyle de gönlündeki alâkayı ve her şeyin ne kadar alâkaya degeceğini ders vermiş olurdu.

Hubab Risalesi’nde, Nurşin’in temiz insanlarını anlatırken, hakikî değeri ortaya koyuyor, muhabbete, hürmete ve imrenmeye kimin lâayık olduğunun ölçüsünü veriyor:

“Eğer istersen hayalen Nurşin karyesindeki Seyda’nın¹⁰⁰ meclisine git, bak. Orada fukara kıyafetinde melikler, padişahlar ve insan elbisesinde melâikeleri bir sohbet-i kudsiyede göreceksin. Sonra Paris’e git ve en büyük localarına gir. Göreceksin ki, akrepler insan libası giymişler ve ifritler adam suretini almışlar.” diyordu.

Makam, mansıp, şatafat, şaşaa, kaynağı belirsiz servetler değil, iman, edep ve ahlâk önemliydi. Müminin ölçüsü bu olmalıydı.

Cephede avcı hattında, düşmanın top gülleleri arasında, Kur'ân'ın tek bir âyetinin, tek bir harfinin, tek bir nüktesini tercih ederek, kâtibi Molla Habib Ağabey'e yazdırması, onun da yazması, ebedî hayata bakan bir hakikatin öneminin ve hiçbir dünyevî meşgalenin bu muvazeneyi bozamayacağını dersi.

İman ve Kur'ân yolundaki en küçük hizmet ve gayretleri bile büyük görüyor, çalışma arzularını teşvik ediyordu. Biri sine eline kalem alıp, birkaç satır yazsa, hemen duasını ve tebrîğini alırdı:

“Neşr-i envar-ı Kur'âniye'deki muvaffakiyetin ve gayretin ve şevkin bir ikram-ı ilâhîdir, bir keramet-i Kur'âniye'dir, bir inayet-i rabbâniyedir. Sizi tebrik ediyorum.” iltifatına mazhar olan kim coşmaz, o coşkuyla hizmete kim koşmazdı?

Abdurrahman Cantekinler ile o günün Adalet Bakanı Vekili Rukneddin Nasuhioğlu'na selâm gönderiyor ve “Bu selâm Adliye Vekili olduğu için değil, Nasuhi Şeyhi Rukneddin Efendi'nin torunu olduğu cihetledir!” buyuruyor, “Size bu cihetle selâm gönderdi diyeceksin!” diye de tembihliyordu. Mânevî faziletin yanında, başkaları tarafından verilir alınan, gidince izi bile giden, belki sadece vebali kalan maddî makamların ne kıymeti olabilirdi ki?

Sungur Ağabeyimiz, mürşidinden aldığı ölçü ile şöyle diyor: “Bir muallime, bir doktora, bir mühendise imana dair bir bahis okumayı, bir ders yapmayı, kâinatta en büyük mesele telâkki ederdik. Gerçek de bu idi.”

Evet, ağabeyimiz aldığı dersin feyziyle konuşuyor, gerçeği söylüyordu. Kâinatta Allah'ı anmaktan ve anlatmaktan daha kıymetli bir şey olamazdı. Üstadımızın elinden tuttuğu insanlar adeta velâyet ufkuna çıkıyor, bir veli gibi konuşuyorlardı. Veliye birisi sormuştu, “Dünyada nasıl yaşamalı?” diye. O da, “Bir Allah var, bir de sen varsın gibi yaşa!” demişti. İşte ağabeylerimiz o ufukta, o durulukta, istikamet ve denge üzere yaşıyorlardı.

Barla'da kaldığı yıllarda sık sık Çam Dağı'na gider, çam veya katran ağaçlarına çıkar, ibadetle veya Nurlar'la meşgul olur: “Ben bu menzilleri Yıldız Sarayı'na değişmem.” derdi. Çünkü bir arı gibi balını oralarda yapıyor, dupduru niyetlerle davası için çalışıyor, bereketli Anadolu toprağına tohum atıyordu. Mürşit için bir kişiyi yetiştirmek, gönül ve kafasını şekillendiremediği bin kişiye zahiren hükmediyor görünmekten efdaldi. O, cesetleri değil kalpleri, sun'i itaatleri değil, iradî tercihleri istiyordu. Allah katında kıymetli olan, başın, hakikî imanla secdeye gitmesiydi.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra meclise davet edildiğinde kendisinden konuşma rica edilmiş, o, hitabının büyük bölümünü kulluğun ve namazın önemine ayırmıştı. Onları dünyaya davet edecek değildi. Zaten “dünyayı isteyen de dine sarılmalıydı.” İslâm Âlemi'ni memnun edenlerin, âhirette de memnun ve mesut olmasını istiyor, dine karşı lâkayt kalınmamasını ısrarla tembih ediyordu. O konuşmadan sonra, meclisin mescidi kâfi gelmemeye başlamıştı.

Dünyevî bir şey soranlara, meselenin özünü, ukbaya bakan yönünü anlatır, yol gösterirdi. Abdullah Ekinci, polis olmak istediğini söylediğinde: “Polislik vazifesi çok mukaddestir.

Mazlumları, milletin malını, şahsiyetini korur, zulme imkân bırakmaz. Haksızlıkları önler. Eğer sen bunları yapabilirsen polisliğe gir.” demişti.

Kendisine yapılan hürmeti bile bir ücret gibi görüyor, rahatsız oluyor, mukabele etmem lâzım diye düşünüyordu. Refet Barutçu Ağabey yanında Tenekeci Küçük Mehmet Efendi ve oğlu Bedreddin olduğu hâlde Hazreti Üstad’ı ilk ziyarete gittiğinde “Benim için yorulmuşlar.” deyip onları Barla’nın Karaca Ahmed Sultan mevkiine kadar uğurlamak istemiş, ısrarlı ricalarla ancak vazgeçirebilmişlerdi. Muvazene insanı, edep ufkuydu.

Din, insanlara olağanüstülükleri, istisnaları değil, imanı, ibadeti, helâli, haramı anlatıyordu. İmanî bir meselenin kıymeti yanında, keşfin, kerametın kıymeti binde bir kalırdı. Hayatını hep harikulâde hâdiselerle ve ihsanlarla yaşamasına rağmen, bunların o derslerin kıymetinden olduğunu bilen Üstad Hazretleri, yanına keşif, keramet görmek için gelen birisine: “Benim dükkânımda Kur’ân’ın ebedî ve ölümsüz elmasları var, ben balonculuk yapmıyorum.” demiş sonra da meseleyi hikâyeleştirerek izah etmişti.

Evet, elmas dağıtan bir mağazadan balon isteyen adam, neyin pahalı ve kıymetli olduğunu bilmeyen bir çocuk gibiydi.

Bir başkası gördüğü rüyayı yazıp göndermişti. Üstad Hazretleri, “Rüyanız mübarektir, fakat tevile muhtaçtır.” dedikten ve izah ettikten sonra: “Ben rüya ile amel etmem!” buyurdu. Din, rüyalar üzerine kurulmamıştı ve Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) hakikat âleminde, peygamberlik kürsüsünde

dersini vermişken, misal âleminde bir şeyler aramaya ihtiyaç yoktu.

Üstadımız büyük şeyleri terk etmediği gibi, küçük şeyleri de ihmal etmezdi. O mükemmel bir muvazene insanıydı.

Dar Düşünceli, Dar Görüşlü Değildi; Ufku Engindi

Üstad Hazretleri'nde, insanlık tarihinde emsaline az rastlanır ölçüde bir ufuk, keşif ve uzak görüşlülük vardı. Ele aldığı her meseleyi olanca netliği ve derinliğiyle görüyor, tespit ediyor, gösteriyor, çoklarının boyunu aşan yerlerde topuğu bile ıslanmıyordu. Kim, neye nereden baktı, bu nasıl bir bakış açısının neticesiydi, ne kadarını görmüş, nerede yanılmıştı, özü neydi, Kur'ân'a ve Sünnet'e ne kadar uygundu, birkaç cümlede izah ediyor, izah etmekle de kalmıyor, ispat ediyordu. Ona öyle müthiş bir tasarruf ve yetki verilmişti ki, elinden tuttuğunuz anda yıldızların arasında ve dünyasında gezebilirdiniz. Boyunuzun kısalığı; bilginizin ve kabiliyetinizin azlığı önemli değildi. Mehmed Akif'in beklediği eldi o, "Bir müeyyed ve kerim elden tutmuştunuz ve artık fecr-i maksuda rahatlıkla çıkabilirdiniz."¹⁰¹

Mevlâna Hazretleri'nin, insanın kendi ayağının kendi gölgesine takılmamasının ve bütünü net bir şekilde görebilmesinin yolunu öğretirken söylediği gibi, artık "Şam'a Rûvbe tepesinden bakabilirdiniz." Nasıl ki, bir çocuk dahi uçağa bindiği andan itibaren her şeye tepeden bakıyor, her koşucuyu geçiyor; eline teleskopu aldığı zaman en uzak şeyler en yakınına geliyor, mikroskobu kullandığında her şeyi, en girift, bilinmez ve anlaşılmaz yanlarına ve derinliğine kadar görüyor, eşyanın özüne nüfuz ediyorsa, Hazreti Üstad'ın ve Nurlar'ın gönlü, aklınıza akıl, kalbinize kalp, gön-

lünüze göz olduğu andan itibaren siz de Abdülkadir-i Geylânî, İmam-ı Rabbânî, Muhyiddin-i Arabî, Mevlâna Celâleddin-i Rumî yanında bir çocuk kadar bile kalsanız, onların his ve düşünce dünyasında yaşayabilir, kendi kabiliyetinizle onlar kadar olmasanız da açılan bu pencerelerden onlar gibi görebilirdiniz. Bediüzzaman sadece anlamamış, anlatmış; “Âlim bir veli ol da gör.” dememiş, en avama en hasın anladığını göstermiş, kâinat çapında bir rahmetti. Nurlar’da ısrarı bundandı. Öyle olduğu için insanlık tarihi dengine, emsaline az rastlamıştı.

Sürat çağını yaşayan insanların, kırk yıllık ilmi kırk günde öğreten, kapıyı açıp güneşle buluşturan böyle bir yola karşı ilgisiz kalması akıl kârı değildi. Ama şer güçler ve şer nefisler, “şucu bucu” demiş kandırmış, “gerici” demiş, annesini beğenmeyen haramzade evlât gibi öz değerlerine hakaret ettirmiş, o feyizli ve bereketli elden alınacak hediyelerden insanımızı ve insanlığı mahrum bırakmaya çalışmıştı. Ne var ki, karanlığın aydınlığa, bâtılın hakka hiçbir zaman gücü yetmemişti ve yetmeyecekti. Anadolu’nun bağrına serpilen bu tohumların, meyvelerini insanlığın bahçesinde vermesine kimse mâni olamayacak, iman küfre galebe çalacaktı.

“Basîretsiz basar para etmezdi.”¹⁰² Evet, görünenin ötesini göremeyen idraksiz bir gözün ne kıymeti vardı. “Nur, elle tutulmaz belki ancak basîret nuruyla avlanırdı.”¹⁰³ “Basar masnuâtı görüp de basîret Sâni’i görmezse çok garip ve pek çirkin düşerdi.”¹⁰⁴ Göz sanatı görünce, idrak Sanatkârı görmeliydi. “Cemiyetin basîret gözü böyle körleşirse, iman kalesi tehlikede” demektir.¹⁰⁵ Zaten, memleketleri istilâ edip, milletleri arsız, ahlâksız, sarhoş yığınlar hâline getirenlerin amacı da buydu; onları anlamaz, hissetmez, gayretsiz, bencil yığınlar hâline getirmek; uyuşturmak, uyutmak...

Yaralı ve zayıfların alingan bünyesine dokunmamak için âzami gayret göstermesi bundandı. Âdeta bir pamuk nuruna

dönüşüyor, dersini onlara değil nefesine veriyordu. Nefislerini kutsadıklarını itiraf edemeyen ve bu sebeple alerjik bir bünye gibi her şeyden rahatsız olur hâle gelenleri irşat etmenin en emin yolu buydu.

“İtmînân-ı nefsimе medâr olacak, zulmeti dağıtacak şu âyetin nurundan ‘Dört Şuâ’ı göstermekle kör nefsimе bir basîret vermek için yazılmıştır.” diyordu.¹⁰⁶ Dersi, nefisini tatmin ve ikna edip, ona ufuk enginliği kazandırmak içindi.

Sadece bu üslûp bile, çağını çok güzel okuduğunun ve nefisini feda eden hakikî bir dava adamı olduğunun şahidiydi.

Üstad Hazretleri, ilmî hakikatleri fevkalâde okuduğu gibi, insan tabiatını ve içtimaî coğrafyayı da fevkalâde güzel okurdu. Nasıl ki tahıldan anlamayan değirmenci olamazsa, insandan anlamayan da mürşit olamazdı. Fakat o, sadece tanıdığı ve bildiği beldelerdeki insanların değil, insanlığın simasını okumuştı. Onun Nur dükkânında herkes, her ihtiyacını görüyor, aradığını buluyor, kimse mahrum kalmıyordu.

Barla Nahiye Müdürü Cemal Can onu tarif ederken: “Çok zeki bir insandı. İnsan psikolojisini iyi biliyordu. İnsanların fizyonomisinden de çok iyi anlıyordu. Karşısına biri gelince, o adamın nasıl bir kimse olduğunu derhal anlar, onun hâlet-i ruhiyesine göre konuşup, öyle ders verirdi.” diyordu.

İşi, insan olan bir mürşit olarak, insanları bir kitap gibi okuduğunun, akıllarından geçen sorulara cevap verdiğinin yüzlerce, binlerce şahidi vardı. Hiç de yanılmamış, insanlar yanından ayrılırken nasıl bu kadar perdesiz göründüklerine şaşakalmışlardı.

Eserlerini, ihtiyaca göre veriyor, Bayram Ağabey’in naklettiğine göre: “Ben hiçbir zaman, boşuna, sebepsiz eser yazmadım. Mutlaka bir delile ve bir sebebe binaen yazdım. Bir ihtiyaca binaen yazdım.” diyordu.

Dünya küçülmüş, bir köy hâline gelmişti. Sadece bir odayı görüp, sarayın diğer odalarını ihmal eden, hiçbir yerde mevcudiyetini ve tesirini devam ettiremez, “Her yerde olamayan, hiç bir yerde olamaz”dı. Artık mücadele devletlerle devletler, milletlerle milletler arasında değil, bütün insanlık çapındaydı. Sınırlar çoktan aşılmıştı. İşte Üstadımız, daha Kurtuluş Savaşı başlamadan evvel mânevî bir mecliste bunu ifade ediyor, “Devletler, milletler muharebesi, tabakat-ı beşer muharebesine terk-i mevki ediyor.” diyordu.¹⁰⁷

Her mümin, Rabbisinin yüce olan adını âlemde yüceltmekle mükellefti. Bu zamanda bunun yolu maddeten terakkiydi. Zira, ecnebler bizi fen ve sanayi silâhıyla istilâ etmiş, baskı altına almışlardı. Biz de fen ve sanayi silâhıyla, Allah’ın adını yüceltmenin en korkunç düşmanı olan cehalete, fakirliğe, tefrikaya ve ihtilâfa karşı savaşımalıydık. Amma bu savaşın kılıcı, dinin yüksek hakikatleri ve dersleri olacaktı. Zira medenilere galip gelmek ancak ikna ile mümkündü. Onlarla söz anlamayan vahşilerle muhatap oluyor gibi muhatap olunamazdı. Hem biz muhabbetin, sevginin fedaileriydik, düşmanlık yapacak anlayışımız da tabiatımız da vaktimiz de yoktu.¹⁰⁸

Mücadelenin kiminle olduğu ve bunda nasıl muvaffak olunaçağı ve bir ıslahçının işinin insanları, hangi milletten olursa olsun kaybetmek olmadığı, insanları kaybedenin kaybedeceği ancak bu kadar güzel anlatılır, Hazreti Muhammed’in talebesi olanın bahtına düşen güzellik ancak bu kadar güzel gösterilirdi. Son zamanlarda çoklarının talebesini ve düşünce meyvesini gören dünya, İslâm’ın meyvesini ve Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) talebesini onun şahsında görüyor, aradaki farkı fark ediyor, kimin insanlığın hayrına olduğunu anlıyordu.

Bir ayağı kendi kültüründeyken, bir ayağı yetmiş iki millet üzerinde olan Üstadımız, Allah’ı icraatında tenkit eder gibi bir hataya düşmüyor, başkalarının elindeki güzellikleri reddetmiyor, Isparta’daki odasından jet uçaklarının gürültüsü duyulduğunda:

“Ben bunlarla iftihar ediyorum. Benim nev’imin icadı olduğu için, sair kâinat kardeşlerime karşı nev’imin hesabına iftihar ediyorum.” diyor, keşifleri gördükçe insan kardeşlerini tebrik ediyor, onur duyuyordu.

Müezzin olmak istediğini söyleyen Recep Onaz’a, “Şimdi ezan-ı Muhammedî (sallallâhu aleyhi ve sellem), hoparlör vasıtasıyla Arş-ı Âzam’a işittirecek derecede gidiyor.” demiş, ezanın hoparlör vasıtasıyla semalara kadar yükselmesinden duyduğu memnuniyeti ifade etmişti.

Cenab-ı Hak karşısında küçüklüğünün farkındaydı ama ufku ve isteği büyüktü. Verenin şanı yüce olduktan sonra niye endişe edecekti ki? Mahkeme mahkeme dolaştırıldığı, eziyete maruz kaldığı, yanına ancak sıkıntıları göze alabilenlerin yaklaştığı günlerde, Yaraticı’yı kabullerini kastederek, “Biz Allah’a inananlar küfre karşı beraberiz!” diyerek Risale-i Nurlar’ı İstanbul’daki Papalık makam-ı vekâleti vasıtasıyla Papa’ya, Bayram Yüksel Ağabey’le Japonya’ya, Hekimoğlu İsmail Ağabey’le de Amerika’ya göndermişti.

O kadar uzak görüşlüydü ve ufku o kadar açıldı ki, “Nurlar’ın mutlak surette küfre karşı galip geleceğini, bütün dünya dillerine tercüme edileceğini, radyo ağızıyla ders verileceğini ve mekteplerde, üniversitelerde okutulacağını” uzun uzun anlatıyordu. Zaman, ufkunun ve anlattıklarının şahidi oldu, dedikleri bir bir gerçekleşti.

Hüseyin Duran, kitap getirmek maksadıyla ziyaretine gittiğinde, Hazreti Üstad bir liste çıkardı. Listede Mesnevî-i Nuriye’nin gittiği ülkeler yazıyordu. Hüseyin Duran o ülkelerden bazılarının adını ilk olarak orada duymuştu. İnsanların adını bile bilmediği yerleri o, çoktan mânevî huzuruna almıştı.

Eğitime, öğretmenlere çok önem veriyor, belki de yapacakları hizmetleri daha o günlerden görüyordu. Bu şekilde önemini saydığı birkaç meslek daha vardı. Kendisi de bir öğretmen olan

Mustafa Özsoy'a: "Bence bir öğretmen, yüz vâiz kadar bu memlekete faydalıdır." demişti.

Suçluların masum pozlarına büründüğü ve kendi kabahatlerini Müslümanlara mal ettiği günlerde yaptığı şu tespiti de zaman, mekân ve hâdiseler doğruladı: "Siyaseti dinsizliğe âlet yapan bazı adamlar, kabahatini setr için başkasını irtica ile ve dini siyasete âlet yapmakla itham ederler!" demişti.¹⁰⁹

İrtica ve dini başka maksatlara âlet yapmak masalı, nedense her zaman kabahatlerini gizlemek isteyen insanların arkasına saklandıkları, üzerlerini kapadıklarını sandıkları bir sütre oldu. Fakat ne çare ki, onca propagandaya ve dehşet haberlerine rağmen bu yalanlarına hiç kimseyi inandıramadı, yalanlarıyla hep kendilerini aldattılar.

Üstadımızın sakal bırakmamasını izah edişi de ufkunu ifade etmesi bakımından orijinaldi. Bu bahsi izahına birçokları şahit olmuş, hemen hepsi de aynı cümlelerle anlatmışlardır ki, hâdiselerin tespitindeki sıhhati göstermesi bakımından bu da çok önemlidir. Bayram Ağabey'in ağzından dinleyelim:

"Belki hatırınıza gelir, neden sakalsız olduğum. Bunu size izah edeyim de tereddüdünüz gitsin. Bu sünneti işlemediğimin sebebi, benim milyonlarca talebelerim var. Ben sakal bıraksam onlar da genç ihtiyar hep sakal bırakacaklar. Gençlerdeki sakal ise akranları arasında istihza mevzuu olacaktır. Bu sebeple ben bu sünneti terk ettim." buyurmuştu.

Dünyanın dört bir tarafına yayılan talebelerinin, daha baştan dış görünüşleriyle reddedilmelerine mâni olmak için yaptığı bu fedakârlık ve tercih ettiği tarz da onun isabetine ve ufkuna şahit oldu.

Evet, hakikati bütün renk ve incelikleriyle seyreden Üstadımız, huzurundaki talebeleriyle konuşurken istikballe, bir insanla konuşurken insanlıkla konuşabilen bir şahikaydı.

Birliğe Fevkalâde Önem Verir, Tefrikaya Sebebiyet Verecek Her Şeyden Rahatsız Olurdu

Hayat, uzuvların birliğinin neticesi olduğu gibi, mânevî hayat da birliğin neticesiydi.¹¹⁰ Mânevî bir vücut hükmüne geçen iman ehlinin birliğini kaybetmesi, Müslümanların ölüye dönmesini, toprağa düşmesini, ezilmesini, üzülmesini netice verirdi.

Birliğe zarar, imana ve İslâm'a zarardı. Onun içindir ki Üstad Hazretleri ittihat ve uhuvvet üzerinde hassasiyetle duruyor, tefrikaya sebebiyet verecek Şeyleri ortadan kaldırmaya çalışıyor, tefrikayı üç büyük hastalıktan birisi olarak sayıyordu.

Büyük fakat bahtsız bir kıtanın, Şanlı fakat talihsiz bir devletin, değerli fakat sahipsiz bir milletin reçetesi İslâmiyet'te birleşmekti.¹¹¹ Çünkü Müslümanlar, ebedî saadeti meyve veren bir fabrikanın çarkları, Ümmet-i Muhammed'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) saadet sahillerine taşıyan rabbânî geminin hademeleriydi. Tam bir samimiyetle, dört ferdi, bin yüz on bir hâline getiren hakikî dayanışmaya ve birliğe muhtaçlardı, mecburlardı.¹¹² Arada birliği ve kardeşliği gerektiren yüzlerce bağ varken, ayrılığa sebep olan küçük farkları önemsememek ve görmemek zaruriydi.¹¹³

Müslümanların birlik noktası ilâhî tevhid, yemini imandı. Bu birliğe her biri “kalû belâ”dan beri dahildi. İsimlerinin kayıtlı olduğu defter Levh-i Mahfuz’du, ezeli kader defteriydi. Bu birliğin neşriyatı, bütün İslâmî kitaplardı. Gazeteleri, Allah’ın adını yüceltmeye çalışan gazetelerdi. Toplandıkları yerler ve kulüpler; camiler, mescitler, medreseler, zikirhanelerdi. Merkezleri Haremeyn-i Şerifeyn’di, yüzlerini Kâbe’ye, gönüllerini Mescid-i Nebevî’ye dönmüşlerdi. Reisleri, Fahr-ı Âlem olan Hazreti Muhammed’di (sallallâhu aleyhi ve sellem). Meslekleri, nefisle mücadele etmek, peygamber ahlâkıyla ahlâklanmak, O’nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) sünnetlerini yaşamak, yaşatmak, insanlığa sevgi diliyle ve zarar vermeden nasihat etmektir. Düsturları emirler ve nehiyeler, güçleri yüksek hakikatlerdi. Zira medenîlere ancak ikna ederek galip gelinebilirdi ve hakikati arayanlar ancak sevgiden anlardı. Düşmanlık, vahşete ve saplantılara karşı yapılmalıydı. Maksat ve hedef, Allah’ın hoşnutluğu, adının yücelmesiydi.

Her mümin bu daireye dahildi ve Üstadımız da böyle bir birliğin ferdiydi. Ayrılığa sebep olan firkalardan değildi. Müslümanlar arasındaki ayrılığın kendisini kabrinde bile rahatsız edeceğine söyleyen Sultan Selim’e¹¹⁴ biat etmişti.¹¹⁵

Müslümanlar, üzerlerine çöken musibetlerden ve belâlardan ancak sevgiyle, birlikle, ilimle, fikirleri bir araya getirmekle, kardeşlik ve yardımlaşmayla; yani bütün bunları emreden İslâmiyet’i yaşamakla kurtulabilirdi.¹¹⁶ Birbirine karşı nefretle hareket, İslâm’ın haremine düşmanın girmesi için kapı açmaktı.¹¹⁷ Hakikî dava adamı olamayanlar ve ittifaktaki kuvveti düşünemeyenler ayrılığa düşerdi.¹¹⁸ Hususiyile, insanların dinden şüphe ettiği ve günahına bahane aradığı böyle bir zamanda din

adına konuşanlar münakaşaya sebebiyet verecek farklı görüşlerle insanların huzuruna çıkmamalıydılar. Çünkü “Bu zaman kadar hiçbir zaman, din âlimlerinin ittifakına ve münakaşa etmemesine muhtaç olmamıştı.”¹¹⁹

Elbette herkes aynı olacak, aynı yolu tutacak, aynı üslûbu benimseyecek diye bir kaide yoktu ve bu dünyanın ahvaline tersti. Fakat müminler arasında, vesilede ihtilâf olsa da maksatta ve esasta ittifak olmalıydı.¹²⁰

Hayatı boyunca verdiği bütün derslerde kardeşliğin ve birliğin önemini anlatan Üstadımız, hareket ve yaşantısıyla da bunu gösterdi.

Şam’da verdiği hutbede de ısrarla birlik üzerinde durmuş, Kur’ân’ın bayrağının dünyanın her tarafında dalgalanmasının yolunun İslâm milletlerinin omuz omuza vermesi olduğunu anlatmış, “Araplar ümitsizliği bırakıp İslâmiyet’in kahraman ordusu olan Türklerle el ele vermeli.” demişti.

Heyecanlı, hakperest bir milletvekili ve aynı zamanda vâiz olan Şemseddin Yeşil’e birkaç defa Zübeyir Ağabey’i göndermiş, “Lâ ilâhe illallah, diyenlerle beraberiz. Fürûat meseleleri nazara vermemeliyiz.” buyurmuştu.

Konya’dan gelip, “tedbire riayet etmiyorlar” diye kardeşlerinden şikâyetçi olan bir grup talebeye, “Kardeşim, sizin hizmetinize ihtiyaç yoktur. Aranızdaki tesanüdünüze ihtiyaç vardır!” demişti. Demek ki, çok şey yapmaktan, ihtilâf çıkarmamak daha önemliydi. Daha sonra onlara İhlâs, Uhuvvet ve Hücûmât-ı Sitte risalelerini, ara sıra hep birlikte okumalarını tavsiye etti. “Sizin, şimdiye kadar, fevkalâde sebat ve metanet ve tesanüd ve ittifakınız bu memlekette medar-ı iftihar olacak” dedi. Araya “şimdiye

kadar” tabirini de katmıştı. Onların hissiyatlarını okşuyor, güya, “şimdiye kadar öyleydiniz, şimdiden sonra da öyle olacaksınız” buyuruyor, hatalarını anında unutuyordu.

Said Özdemir Ağabey’e, Emirdağ’daki en son ziyaretinde verdiği birlik dersi de çok önemliydi. “Kardeşim, hizmeti düşünmeyin, hizmeti en muhalife dahi Cenab-ı Hak yaptırır. Sizin düşüneneğiniz; uhuvvet, muhabbet, ittihad ve tesanüddür. En fazla düşüneneğiniz bunlardır. Bugün bize en fazla lâzım olan budur.” buyuruyordu.

Zaman Üstadımızı bu mevzuda da tasdik etmiş, niceleri, bile- rek veya bilmeyerek hizmette istihdam edilmişti. Önemli olan, meselenin ruhu hükmündeki iman kardeşliğini zedelememektir. Hâşâ, iman da huzuru ve kardeşliği netice vermiyorsa, kime ne denilebilir, neyin daveti yapılabilir, davete nasıl takat bulunabilir- di? Huzursuzluğa kimin ihtiyacı vardı ki?

Asıl kopmayacak ve sarsılmayacak birlik, iman birliği ve kardeşliği idi. Üstadımız, onca tazyikata rağmen, etrafındaki insanların hâllerinden şikâyet etmemesini ve dağılmamasını bu mânevî birlikteliğe bağlıyor: “Eğer mabeynimizde dünyevî bir cemiyet olsaydı, bu derece benim yüzümden zarar görenler, elbette kemâl-i nefretle benden kaçacak idiler. Demek nasıl ben ve biz, İmam-ı Gazalî ile irtibatımız var, kopmuyor; çünkü uhrevîdir, dünyaya bakmıyor. Aynen öyle de bu masum ve sâfi ve halis dindarlar benim gibi bir biçareye iman derslerinin hatırı için kuvvetli bir alâka göstermişler” buyuruyordu.¹²¹

1943 baharında, Abdullah Yeğin Ağabey’e, çoktandır sekiz seneden fazla bir yerde kalamadığını, muhtemelen o sene ayrılacağını söylüyor, o hazin anda “Bir zaman gelecek, her tarafta Risale-i Nur’un talebeleri bulunacak” müjdesini veriyor,

“Birbirinizden ve Risale-i Nur’dan ayrılmayınız!” diyordu. O, dersi ve o anın üzüntüsünü mübarek ağabeyimiz hiç unutamayacak, bu irşadı hayatında hep rehber yapacaktı.

Muhteşem güzel bir hâli vardı. Âdeta her şeyiyle insanı kuşatıyor, sarıyor, büyülüyordu. Tesbihatını kelimeleri tutarak, ilâhî huzurda okuyor gibi yapardı. 1952’de İstanbul’a gittiğinde, cuma namazından sonra cemaat tesbihatını bitirmiş, duaya geçmişti. Mehmet Emin Birinci Ağabey, her hâlini takip etmeye, o huzurdan hissesini almaya çalışıyordu. Hak dostu, tesbihatını bitiremedi. Cemaatten ayrı kalmaya da herhalde gönlü razı olmamıştı ki, bir elini dua eder gibi kaldırmış, diğer eliyle de tesbihatına devam etmişti. Nezihlerden nezih, incelerden inceydi, kardeşleriyle birdi, beraberdi.

Isparta’da Üstadımızı ziyaret etmek bahtiyarlığına eren Ali İhsan Özyurt, o gün Üstadımızın yanına Siirt’li bir şahsın geldiğine, kardeşi için muska istediğine, Üstad’ın “Kardeşim onunla hastalık geçmez.” deyip muska yazmadığına, adamın Kürtçe konuşmak istemesi üzerine de “Ben Kürtçe bilmiyorum!” deyip, Kürtçe konuşmadığına şahit olmuştu. Belki adamda bir damar sezmişti, belki de istikbaldeki fitneye o günden cevabını veriyor, birliği öne çıkarıyor, on sekiz, on dokuz yaşına kadar kullandığı dili bilmediğini söyleyerek, hiçbir şeyin kötüye kullanılmamasını ihtar ediyordu. “Arapça vacip, Türkçe lâzım, Kürtçe caiz” derken de kardeşlere birliğin yolunu göstermiş, her şeyi yerli yerine oturtmuştu.¹²²

Nurlar’ın birçok yerinde “Nurcu” tabiri geçmesine, Üstadımız da zaman zaman bu tabiri kullanmasına rağmen, Nur talebesi mânâsına kullandığı o tabirin istismarından ve farklı anlaşılmasından rahatsız olmuş, Hulusi Ağabeyimiz Emirdağ’da Hazreti

Üstad'ı ziyarete gittiğinde, birlikte ders okurlarken “Nurculuk” tabiri geçince Hazreti Üstad durmuş, “Şimdi bu tabir çok hoşuma gitmiyor. Çünkü insafsız insanlar ondan başka mânâ çıkarıyorlar. En iyisi “nurculuk” yerine, “Nurlar'ın, Kur'an'ın şakirtleri, tilmizleri” denilmeli.” buyurmuştu.

O, tefrikanın da tefrikaya sebebiyet verecek her türlü anlayışın da karşısındaydı. Birinden ders almak veya bir şeyi okumak kimseyi “cı, cu” yapmazdı, ama birileri bunu o mânâda anlıyorlarsa, bundan da feragatta bulunulabilirdi.

Çünkü Kur'an birliğe önem veriyor, ayrılığa düşmemeyi emrediyordu. Sevgiyi düşmanlığa, birliği ayrılığa mağlûp ettirmenin mânâsı da faydası da yoktu.

Sıkıntısını Küçültür, Sevincini Büyütür, Hâdiseleri İyiyeye Yorardı

Üstadımız, sabır kuvvetini geçmişe ve geleceğe dağıtmaz, yaşadığı anın sıkıntılarını bu şekilde göğüsler ve böyle davranılması gerektiğini öğütlerdi.

Musibet vehimle ziyadeleşiyordu. Şeytan, insanın direncini kırmak için yaşanmamış zamanların yükünü insanın sırtına yüklemeye çalışıyor, biri bin gösterip büyütüyordu. Halbuki musibet, küçülttükçe, “Bu da geçer.” dedikçe küçülen, büyüt-tükçe büyüyen bir şeydi. Zaten nefis, tevekküle hiç bir zaman yanaşmıyor, o yüzden de hep ızdıraplar içerisinde kalıyordu.

Hastalara verdiği derste de aynı meseleye temas ediyor, hastalıkların vehimlerden beslendiğini anlatıyordu. Merak, hastalığı ikileştiriyor, kalbe mânevî bir hastalık veriyor, maddî hastalık o mânevî hastalığa dayanarak devam ediyordu. Teslimiyet, rıza ve hastalığın hikmetinin düşünülmesi o maddî hastalığın kökünü kesecek, hafifletecekti. Merak, hastalığı on kat büyütüyor, merakın gitmesiyle hastalığın onda dokuzu gidiyordu.¹²³

Onca Sıkıntı Yaşamasına, Bir Ömür Yalnız Kalmasına Rağmen, Şeytanın Ve Nefsin Tuzağına Düşmedi

Barla'daki hayatında türlü türlü sıkıntılar yaşamıştı. 1934 yılında imanından gelen izzetle o kadar rahatsız olmuştu ki, bir senede tam dokuz tane dişi düşmüştü. “On İkinci Rica” da o yıllarda yaşadıklarını anlatırken, “işkenceli bir esaret” yaşadığını, küçük bir köyde insanlarla görüşmekten men edildiğini, “hem hastalık, hem ihtiyarlık, hem de gurbet içinde gayet perişan” olduğunu söyleyecekti.

Buna rağmen, hâlini soranlara yazdığı 13. Mektup'ta, “Rusya'da esarete iken niyet ettim ve niyaz ettim ki, âhir ömrümde bir mağaraya çekileyim. Erhamürrâhimîn, bana Barla'yı o mağara yaptı, mağara faydasını verdi. Fakat sıkıntılı mağara zahmetini, zayıf vücuduma yükledi.” diyor, yapılanları, “yalnız birkaç evhamlı adamın çıkardığı sıkıntı” diye geçiştiriyor, Rabbinin sürgünü rahmete çevirdiğini söylüyordu.

Şam'dan yazdığı mektupla hâlini soran, merak ve endişe içinde olduğunu söyleyen ablası Hanım'a da derdini, sıkıntısını küçülterek, sevincini büyüterek cevap vermişti. Ne diyebilir, onu,

oralarda nasıl üzebilirdi ki? Ablası, onun da diğer sürgünler gibi serbest bırakılacağını sanmış, ama herkes gibi o da yanılmıştı.

Üstadımız, âlim olan ablası Hanım'a cevabında: "Benim hâlîmi soruyorsun. Cenab-ı Hak, Hakîm ve Rahîm olduğundan, başa gelen her işte hikmet içinde bir eser-i rahmet hissediyorum. Şimdi bir köyde imamım. Yalnız olarak dağlarda kader-i ilâhî beni gezdiriyor." diyordu.

Üstadımız, Van'da aldığı vâizlik ve imamlık sertifikasıyla Barla'daki Muş Mescidi'nde namaz kaldırmasını kastediyor, mektubun devamında "İnşallah öteki âlemde rahmet-i ilâhiye bizi görüştürecekt!" diyordu.

Kim bilir o mektubu kaç defa okumuş, ne kadar özlemiş, üzülmüş, ağlamıştı, ama bütününi kendisine saklamıştı.

Güzel gören, güzel düşünen ve güzel gösteren Üstadımız, hapishaneye Medrese-i Yusufiye adını takmıştı. O kadar güzel bir insan olmasaydı, hapishaneye bile Yusufiye Medresesi der miydi hiç? Gerçekten de hapishaneyi bir medrese gibi işletmiş, kullanmış, Bayram Yüksel Ağabey gibi sadık talebeleriyle orada tanışmış, eserlerini orada yazmıştı. Mustafa Gül Ağabey gibi bir Nur kâtibi, ilk görüşme şerefini hapishane ziyaretinde yaşamıştı.

Eskişehir depreminden önce sık sık oraya gider olmuştu. Gidiyor, şehrin dışında dua ediyordu. Polisler hep arkalarındaydı. Hazreti Üstad onlar hakkında, "Bunlar bizim muhafızlarımız, bize zarar gelmemesi için bizi takip ediyorlar!" diyor, meseleye kendisine yakışacak orijinallikte güzel bir yorum getiriyordu. Öyle ya, devletin resmi görevlilerinin takip ettiği adama, o esnada kim zarar verebilirdi ki?

Kimsenin gıybetini yaptırmazdı. Birisinin aleyhte bir sözünü nakletseler, “Siz yanlış anlamışsınız, o öyle söylemez, o benim dostumdur.” der, o nakil, ilim erbabı ile ilgiliyse, “O zât ehl-i ilimdir. Bize dosttur.” diyerek meseleyi kapatırdı. Bir hafta evvel camide, aleyhinde konuşan bir hoca, Üstadımızın böyle dediğini duyunca, bir hafta sonra kürsüye çıktığında onun faziletlerini anlatmıştı.

Gazeteler sürekli “Nur talebelerinin yakalandığı, tutuklandığı, hapishaneye sevk edildiği” haberleri yaparken, o, davasından, kendinden ve arkadaşlarından emin bir şekilde, “Bunlar, bilmeden Risale-i Nur’u reklâm ediyorlar, gazete lisansı ile duymayanlara da duyuruyorlar.” diyordu. Niyetleri ne olursa olsun, sonunda Allah’ın murat ettiği olmuyor muydu?

Bir gün ziyaretine gelen resmî görevlilerin yolda arabaları devrilmiş, bunu da “Ziyaretinizin makbuliyetine işarettir.” şeklinde yorumlamıştı.

Güzel görmek, hayra yormak karakteri hâline gelmişti. İnsanların melek yanlarını gören ve hep onu gün yüzüne çıkaran adam güzel gördükçe, insanlar güzelleşti. Nur’un güzelliği dünyanın dört bir yanındaki insanların çehrelerine, hayatlarına sirayet etti.

Huzuruna Çıkan Huzur Bulurdu

Üstadımızın huzurunda, huzur vardı. O kadar ki, onun attığı tohumların yeşermesiyle açılan “Nur bahçelerinin” tamamına o huzur sirayet ediyor, insan daha yaşadıkları dairenin kapısından içeriye adımını atarken yüzüne vuran o nuru ve huzuru hissediyordu.

Malzeme aynı, eşya aynı, kapı aynı, pencere aynı olabilirdi. Fakat bir farklı boya vardı ki, bu hemen anlaşılıyor, ruhlara tesirini yaşıtıyordu. İnsan, vücudundaki bütün elektrikler çekilmiş-çesine rahatladığını hissediyordu.

Dersi ve atmosferi Hazreti İsa'nın (aleyhisselâm) tevhid kazanı gibiydi. O kazana batırılan farklı renkler, nasıl kendi renginde, fakat yenilenmiş, boyanmış olarak çıkıyor, herkes o şeyin Hazreti İsa'nın vahdet kazanında boyandığını anlıyorsa; Nur'la ve dünyanın dört bir tarafına giden muallimlerle buluşan, zencisinden çekik gözlüsüne her talebenin alnında, tavrında aynı renk parlıyor, müesseselerde bile o mânevî boya hissediliyordu. Cesetler farklı olsa da mânâ aynı, nur birdi. Ney onun dudaklarıyla buluşunca âleme şeker tadında bir ses ve sesler yayılıyordu.

Cennet'i netice veren iman, Nur Üstad'a ve talebelerine daha buradayken Cennet'i yaşıyor, dünyevî onca imkânsızlığa rağmen onların atmosferindeki lezzet ve saadet hiçbir yerde yakalanamıyordu. Günah işleyenin vicdanında duyduğu azabın, Cehennem azabına şahitlik etmesi, âdeta onun bir nevi sızıntısı olması gibi, ibadet ve itaatin verdiği huzur da Cennet'teki saadetin şahidiydi ve bu saadet Nur meclislerinde vardı. Kaldığı yerlere ebedî bir huzur ve sükûnet siner, sanki o mekân dünyadan bir diyar olmaktan çıkardı.

Bir gün Nur Üstad'ın talebelerinden Hüsrev Ağabeyimize yanındakiler, "Efendim, biz yanınızda kendimizi başka bir âlemde hissediyoruz!" demesi üzerine, Ağabeyimiz, "Çünkü benim yanımda dünya yoktur!" cevabını vermişti. Daha buradayken fâni yurdu âhiret diyarına çevirmiş, iç içe yaşar olmuşlardı.

Cennet'i tarif edenler onu ikiye ayırıyor, birincisine, "Cennet-i muaccele", ikincisine, "Cennet-i müeccele" diyorlardı. Birincisi, peşin verilen cennet, ikincisi öldükten sonra yaşanan cennetti. Kimilerinin cenneti daha buradayken başlıyordu ki, Nur talebeleri onlardandı.

Üzerinde ötelere huzurunu taşıyan Üstadımız, bir mıknaş gibi insanları kendisine çekiyor, ona bakmak bile insanlara huzur veriyordu. Yola çıktığında bakışlar ona doğru döner, bulunduğu mecliste her nedense gözler onu takip ederdi. Sanki Hazreti Yusuf'ta (aleyhisselâm) olduğu gibi, yollardan geçerken hanelere onun aydınlığı ve nuru düşerdi. Pencereleler açılır, Üstadımız yabancı bakışlara muhatap olmamak için şemsiye taşırdı.

Zübeyir Ağabey, hizmet için gittiği Ankara'da o huzurdan ayrılığa dayanamamış, yalvarıp da geriye dönmüştü. Kirlere çıkarken kimleri yanına alacak olsa, o ağabeylerimiz bayram

ederlerdi. Hapishanedeki ağabeylerimiz için, bir teneffüs, bir yürüyüş anında onu görmek, mahkemeye onunla beraber götürülmek saadetti.

Onun çorbasının bir kaşığı başkaları için dünyanın en lezzetli yemeği olduğu gibi, Nur meclislerinde yenilen aşın, içilen çayın tadı da bir başkaydı, lezzet harikasıydı. Bir patatesin veya patatesli suyun tadını insanlar günlerce anlatır, hep o sade aş yad ederlerdi. Fahrettin Pişiricigil, altı yedi yaşındayken onunla bir iftar sofrasında aynı çorbadan içmek bahtiyarlığına ermiş, o çorbanın lezzetini ömür boyu unutamamıştı.

Hulusi Ağabey'e göre, Kur'ân'ın özel hazinelerinden çıkarılan bu elmasları sarhoşlar görse ayılır, şaşkınlar görse kurtulur, müminler sevinir, inkârcılar, müşrikler, imana, insafa gelir, akıl dairesine girerdi. Sabri Ağabey'e göre Nurlar, Cenab-ı Hakk'ın, Peygamber Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) gönderdiği Tuba ağacının meyveleriydi.

Hâfız Zühdü Ağabeyimiz, her dersi, bayılıcı lezzetteki Cennet meyveleri gibi görüyordu da bunu şöyle ifade ediyordu: “Nur bahçesinin nurlu meyvelerinden iki tanesini daha koparmaya muvaffak oldum. Bu meyvelerin taşıdığı lezzeti, kusurlu lisanımla ifade etmekten acizim.”¹²⁴ Üstadımız bir gün onlara, “Kardeşlerim, ben bu meyveleri yiyorum; sizler kokusunu duysanız dahi büyük bir nimettir, mazhariyettir.” demişti. Evet, Üstadımız o derslerden güzel bir meyve yemiş gibi lezzet alıyor, sofrasına oturan hiç kimse de nasipsiz kalmıyor, kokusu bile hissedeni doyurmaya yetiyordu. Ağabeyimiz, başka bir mektubunda Üstadımızı ve Nurlar'ı, “ölüme mahkûm ruhlara tabip” olarak tarif etmişti.

Hulusi Ağabeyimiz, bir mektubunda, umumun hislerine tercüman olurcasına, “Nurlar”la alâkadar olduğum zamanlarda dünyevî bütün lezzetlerin üstünde büyük bir zevk ve duygularımda azim bir şevk hissediyorum.” diyordu. Buna binler, milyonlar şahitti.

Üstadımız da ağabeylerimiz de vicdanlarında mahkûm değildiler. Ne günaha düşmüşler, ne ahde vefasızlık etmişlerdi. Gönüllerinde her şeye rağmen Allah’tan, dinden, imandan ve ibadetten yana olmanın huzuru vardı.

1958’de ağabeylerimiz Ankara Hapishanesi’ne atılmıştı. Sanki hapishanede değil, dost meclisindeydiler. O kadar ki, Ceylan Ağabey, Sungur Ağabey’e:

“Bardak bardak çay içersin, şekerin çok mu?

Hiç durmadan gülüyorsun, kederin yok mu?” diye hiciv yazıyordu.

Bir gün savcı, Ceylan Ağabey’in ifadesini alırken: “Said Nursî’nin yanına getirilen yiyeceklerle keyif yapıyorsunuz!” demişti.

Fakat adam, bu cümleyi yanlış birisine karşı kullandığını geç fark edecekti. Çünkü Ceylan Ağabey, tereddütsüz cevabını şamar gibi yapıştırmıştı:

“Savcı bey, o hâlde ne diye devlet kapısında sürünüyor, devletin angaryasını çekiyorsunuz? Katılın bize, siz de hayatınızı yaşayın!”

Adam, böyle bir cevabı hiç beklemiyordu. O günün şartlarında, bir mahkûm, bir savcıya, bu sözleri nasıl söylerdi. Daha

yediği darbenin şokunu üzerinden atamamış, kendisini toplama-ya çalışıyordu ki, ikincisi indi:

“Yalnız dikkat edin savcı bey! Bize katılmaya karar verirseniz, yolumuzun savcılar, hakimler, karakollar ve hapislerden geçtiğini unutmayın!”

O durumda, böyle bir ruh hâlini yaşamak inanılmaz bir şeydi. Dünyanın fâni yüzünü alaya alabilen adamlarla karşı karşıyaydılar. Cevabın içinde her şey vardı. Ağabeyimiz, zımnen “Kim bunca meşakkate, sizin vehmettiğiniz faydalar için katlanabilir?” diyordu.

Abdullah Yeğin, Zübeyir Gündüzalp ve Hüsnü Bayram ağabeyler, Urfa’da tutuklanıp Isparta’ya nakledilmiş, orada hapishanede iki ay kalmışlardı. Mübarek Zübeyir Ağabeyimiz, seyahatten veya özel bir çalışmadan bahseder gibi, “Bu iki ayımız çok hoş ve bereketli geçti.” diyordu.

Zübeyir Ağabeyimiz’in yakınlarından olma, hizmetini görme bahtıyarlığına eren Eyüp Ekmekçi, onun dünyasında gördüğü huzuru, “Zübeyir Ağabey’in odası bazen manyetik alan gibi olurdu. Fevkalâde hâller yaşardım. Mânâlar ve hakikatler yıldırım süratinde ve film şeridi gibi zihnimde uçuşurdu. Kalp, ruh, zihin; tarif edemeyeceğim acaip hâller yaşardı.” sözleriyle anlatmıştı.

Evet, Cennet’in huzuru, Cennet’i hedefleyenlerin hayatlarındaki huzurdan belli oluyor, insanlar bunu Üstadımız gibi bir Hak dostunun ders halkasında ve daire-i kutsiyesinde olanca lezzetiyle yaşıyordu.

Kendisini Değil, Davasını Gösteriyordu. Hiç Kendini Beğendirmeye alışmadı

Dava adamı, şahsının değil, davasının derdinde olan adamdı. Herkesin, en ufak bir meziyetle ve hatta asılsız şeylerle nazarları kendisine çevirmeye çalıştığı bir dönemde o, İslâmî âdabın gereğini yapıyor, kendisini mümkün olduğunca aradan çıkarmaya, gizli şirk ihtimalinin gölgesine bile düşmemeye çalışıyordu. Her şeyi yaratan Allah, her hayrın sahibi Allah'tı.

Nazarları şahsından o kadar çeviriyordu ki, ocuk denilebilecek yaşlarda Üstadımızı tanıma ve ona talebe olma bahtiyarlığına eren Abdullah Yeğin Ağabeyimiz, onun daima Nurlar'ı referans göstermesinden ötürü, "Risale-i Nur" diye birisi var sanmıştı:

"Üstadımız kendisinden bahsetmezdi. Risale-i Nur'u met-hederdi. Ben de çocukluktan olacak, "Bu hocanın bahsettiği Risale-i Nur kimdir?" diye düşünürdüm. Bir gün Feyzi Efendi'ye sormuştum, "Bu Risale-i Nur kim?" diye. O da bana, aynı odada kitap mütalâası ile meşgul olan Üstadımızı göstererek, "Efendi, Efendi!" demişti. O zaman, "Peki Efendi kitap yazabilir mi? Arapça bilir mi?" demiştim. Üstadımızın, insanın en yakın dostu, en fedakâr kardeşi, en samimi arkadaşi gibi hareketleri

ister istemez insanı kendisine bağıyordu. Fakat o kendisine değil, Risale-i Nur'a bağlanmamızı temine çalışıyordu.”

Gayeye ihlâsla kilitlenmek ancak bu kadar olabilirdi. Rabbisi bilinsin, ona nasıl bakılırsa bakılsın, hatta hiç bakılmasın, umurunda değildi. Ruhuna sinen bu hakikat, onu, mezarının yerinin bilinmesi gibi tabii bir durumdan ve insanların makam sahibi diye ziyaretine gelmesinden men etmiş, Ezelî Hikmet, bu samimiyeti mükafâtlandırmış, –belki de günü gelene kadar– mezarını gizlemişti.

Talebelerine insanın âcizliğini ve fakirliğini anlatıyor, “acz, fakr, şefkat ve tefekkür” yolunu bir meslek olarak benimsiyordu. Evet, insana âcizliğini bilip dua etmek yakışıyordu.

İmanî ve ilmî dersleri, zamanın anlayışının da üstünde bir feraset ve rahatlıkla ispat eden bu zât, talebelerinin, iman ehlinin, hatta bütün insanlığın methine, hürmetine, sevgisine lâıyk, kabul etmek de hakkıyken, hayranlık hislerinin kendisine yönelmesinden âzami bir hassasiyetle kaçınıyor, o hisleri Sahibine çeviriyordu. Şöhret hissini galip olduğu ve herkesin takdirlerle yürüdüğü bu enaniyet asrında onun bu hâli, gerçek aranacak, arzulanacak şeye, mezarda geçecek akçeye işaret etmek içindi.

Nur dersleri, Kur’ân’ın esrarına aitti. Ondaki sırları, herkesin göremediği cevherleri gözler önüne çıkarıyordu. Zamanın yaralarına en uygun ilâç, karanlığın hücumuna maruz kalanları aydınlatan en tesirli nur, dalâlet vadilerinde şaşkın şaşkın çırpınanlara en doğru rehberdi.¹²⁵

Bundan, bu Kur’ânî çareden ve sofradan hiçbir sebeple, kimse mahrum kalmamalıydı. Bu sebep, onun şahsı bile olmamalıydı ve o yüce hatır söz konusuyken kimsenin şahsına takılmasını istemezdi.

O, sadece Hakk'a çağırıcı bir dellâldı. Kusuruna şahit olan bir beşer yoktu, ama kusuruna bakıp kimse uzaklaşmamalı, dellâlin kusuru, davet ettiği mağazaya gölge düşürmemeliydi. Kur'ân'a bakışa bir zarar gelmesin, insanlar âhiretlerini kaybetmesin diye yüreği titriyor, ürperiyordu.

Zaten bir insanın, ulvî hakikatleri şahsına bağlaması hem davaya ihanet, hem insanlara zarardı.

İşte bu hisler onu konuşturuyor, "Sözlerdeki hakikatler ve yükseklik benim değil, Kur'ân'ındır. O dersler Kur'ân'a ait birer sızıntıdır. Hatta "Onuncu Söz", yüzlerce Kur'ân âyetinden süzölmüş bazı katrelerdir. Sair risalelerin tamamı da öyledir." dedirtiyordu.

Yazan o olduğuna göre, yazdıklarının ne olduğunu tarif etmek de evvelâ onun hakkıydı. O böyle diyorken başkaları, o güzellikleri alıp onun şahsına veremezdi. O bir fâniydi, gidecekti. Bâkî'ye ait hakikatleri anlatan bir eser onunla bağlanmazdı. Zaten dalâlet ehlinin âdeti, işlerine gelmeyen bir eseri, eser sahibinin kusurunu göstererek çürütmeye çalışmaktı. Risaleler ona değil, Kur'ân'ın semasına aitti.

Niçin? Çünkü o kendisini sevdirmeye çalışmamış, kendisine bir makam verilmesini beklememişti. Derdi kendisi değildi ki, araya girip, kendisini gösterebilirsin. Ona göre o -hâşâ- "itiraz edilebilecek, tenkit edilebilecek, küçük düşürülebilecek, çürük bir direkti."

Öyle olsaydı, dinden nefret edenler, bu fırsatı değerlendirmek için bir salise beklemezlerdi. O, "Hakkında söz söylenmeyen insan yoktur!" kutlu sözünde ifade edilen hakikatten ötürü, davasının zarar görmesinden korkuyordu. Nitekim bir

şey bulamayanlar, doğduğu beldeyi dillerine dolayarak insanları uzaklaştırmaya çalışmayı bile denemişlerdi.

Hem insanlar, eserin güzelliğini, eser sahibinin tavırlarında ararlardı. Halbuki ona sorarsanız, o âlî hakikatler ve cevherler, onun gibi bir müfliste yoktu. O meziyetlerin binde birini taşıyamıyorken şahsına mal etmesi, hakikate karşı büyük bir haksızlık olurdu. Güzelliklerin şahsına değil, Kur'ân'a ait olduğunu ilân etmeye mecburdu. Lezzetli üzüm salkımları, kuru çubuğunda aranamaz, ona verilemezdi. O ancak Sanatkâr-ı Âzam olan Allah'ın merhametine ve rezzakiyetine verilebilirdi. İşte o da öyle bir kuru çubuk gibiydi.¹²⁶

Akla getiren de kalbe doğduran da dile söylenen de O'ydu, doğruydu. Fakat onun, güneşe ait bir gölge gibi kaybolurken, her şeyi asıl sahibine verirken kazandığı nuraniyet ve melekîyet de doğruydu. Bu kadar durulaşmasaydı, "Sahibi O" dedikten sonra bile nefsinde bir hisse çıkarır, en azından kendisinin de buna müsait bir donanımda olduğunu îma ederdi. Halbuki o, nefsinin çürüttükçe çürütüyor, âdeti onun bağrını deliyor, kuru bir çubuk gibi değil, bir gül bahçesi gibi yeşeriyordu.

Başkaları kendisini beğendirmeye çalışırken, o kendisini kötülüyor, insanı hayran bırakan bir mahviyet ortaya koyuyordu. Bu tevazu değil, bu yok olmaktı. Bu "Sen çıkarsan aradan, kalır seni Yaradan!" hakikatini yaşamaktı.

"Benim kusurlu şahsımı, güzel zanlarınızla verdiğiniz makam açısından değil, hizmet açısından görmelisiniz. Perde açılrsa, benim baştan aşağı kusurlu, yaralı hâlimi görseniz, benden kaçabilirsiniz. Sizi kardeşliğimden kaçırmamak, bana kardeş olduğunuzdan ötürü pişman etmemek için hâlimi size söylemiyorum. Fakat siz de irtibatınızı haddimin çok ötesinde düşündüğünüz makamlarla bağlamayınız." diyordu.

Nefsini o kadar feda etmişti ki, bunları söylerken, “şüphelenecekler, kaçacaklar” diye bir endişe taşımıyor, umursamıyor, o davasını gösterebilmenin, yüzleri Nurlar’a çevirebilmenin, iman duruluğunu ve istikameti ders vermenin gayretini yaşıyordu. Şahısların putlaştırıldığı çağda, böyle bir şirkin, şeytan diliyle, en bilinmez hissiyata bile fisıldanmasına meydan vermemek azmindeydi. Nur dersleriyle de zaten bunu yapmış, kâinattaki her zerrinin kalbine sadece ve sadece imanın bayrağını dikmişti.

Kimseye mürşitlik, üstadlık iddiasında bulunmadı. “Beni dinleyin!” diye amirane bir üslûp kullanmadı. Nefsine verdiği dersi isteyen dinleyebilirdi.

“Benim, sizinle aramdaki bağ ve nisbet kardeşliktir. Mürşitlik haddim değil. Üstad da değilim, belki ders arkadaşım!” diyor, ders dinlemekten nefret eder hâle gelmiş nefislerin direncini kırıyordu.

Sonra, “Ben sizin dua ve himmetinize muhtacım, benden himmet beklemeyin!” diyerek dua istiyordu. Cenab-ı Hakk’ın, pek büyük bir ihsan ve keremle dine hizmet ettirdiği insanların mesai arkadaşıydı. Ona bir iş, kardeşlerine başka iş düşmüştü, o kadar. Bu dayanışmadan doğan netice herkese yeterdi.¹²⁷

Yirmi Altıncı Mektup’ta meseleyi açıyor, üç ayrı yönünü, “üç şahsiyetim” var diye anlatıyordu. Bize göre iç içe geçmiş, ona göre –hâşâ– birbirinden uzak üç şahsiyetinin özellikleri şunlardı:

Birincisi, hikmetli Kur’ân’ın hazinelerinin davetçisi ve duyurucusu olma yönüydü. Bu geçici özelliğinden kaynaklanan yüksek ahlâkın tamamı Kur’ân’a aitti, makamında.

İkincisi, ilâhî dergâha yöneldiği kulluk hâlleriydi ki, kendisini o noktada bahtsız, çaresiz, aciz, fakir ve kusurlu görüyordu. Bu

yönüyle bütün dünya onu methetse, iyi olduğuna, kemâl sahibi olduğuna inandıramazdı.

Üçüncüsü, hakikî şahsiyetydi. Eski Said'den kalma damarları vardı. Hâşâ, yüz bin defa hâşâ, riyası, makam sevgisi, cimriliği ile onda çok düşük ahlâklar görünüyordu. Cenab-ı Hakk'a karşı en küçük kusuru en büyük gören Üstadımız, güya bu noktadaki kusurlarının tamamını söylemiyor, Rabbisinin gizlediğini açmakta fayda olmadığını biliyordu. Yüz binlerce kez, en küçük bir nefere, en yüksek bir vazifeyi gördüren, Kur'an'ı anlatmakta kullanan Rabbisine şükrediyor, "Nefis cümleden edna, vazife cümleden âlâ!" diyordu.¹²⁸

Üstadımız, hiç kendisini beğendirmeye çalışmamış, "Ben kendimi beğenmiyorum; beni beğenenleri de beğenmiyorum. Cenab-ı Hakk'a çok şükür, beni kendime beğendirmemiş." demişti.¹²⁹ Demek ki, en ufak bir kendini beğendirme muradını, meselenin kutsiyetine ihanet ve araya girme gayreti olarak görüyor, hesabı zor olacak bu büyük vebalden fersah fersah kaçıyor. Vereni unutarak ona bakmak, bakış bozukluğuydu ki, Üstadımız böyle bakana sevemezdi.

Yüzlerce ve daha fazla mektubun altında "Duanıza çok muhtaç ve size çok müştak kardeşiniz Said Nursî" imzası vardı. Demek ki onun için en büyük pây ve bahtiyarlık buydu. Hizmet ehlinin dualarına mazhar bir kardeş olmak ve onları sevmek...

"Sizin sıkıntınızla sizden ziyade alâkadar olan ve şahs-ı mânevînizden himmet ve medet ve sebat ve metanet ve şefaât bekleyen kardeşiniz Said Nursî" demek muhakkak ki başka şeylerden çok daha fazla hoşuna gidiyor, sıkıntılılarıyla ilgilendiği için dualarına kardeşlerini de dahil ediyordu.¹³⁰

Kulu güzelleştiren kendine değil Rabbisine şehadet ve işaret etmesiydi. Üstadımızın inanılmaz güzellik ve fazileti de bundandı.

Sahip Çıkar, Sahiplenmez, Gerektiğinde Bırakmayı Bilir, Davayı Şahsına Bağlamazdı

İnsanın kendisine ait olmayan bir emanete sahip çıkması fazilet, sahiplenmesi ihanettir.

İnsan, dünyayı sahiplenirse ihanet cezası görür, misafir olduğunu anlarsa, burada da ötede de ağırlanır. “Rabbimin” derse kazanır, sahiplenir “benim” derse firavniyet tokadı yer.

Üstadımız, kendi zamanını, Hazreti Âdem’le başlayan, Peygamber Efendimiz’le (sallallâhu aleyhi ve sellem) kemâle eren büyük ve aydınlık yola, küllî ve umumî bir cadde olarak bağladı fakat hiçbir zaman meseleyi şahsına bağlamadı.

Evet, o büyük ufuk, kendisinden önce de bu altın halkanın devam ettiğinin, kendisinden sonra da bu nurlu caddenin devam edeceğinin farkındaydı. Ne kendisinden başkasını ehil ve erbab görmemek gibi bir hataya düştü ve ne de kendisinden sonrasını tufan gördü. Büyük bir tevazuyla kardeşleri ile birliktelikte olmakta pâyeye aradı, onlara yetişmeye çalıştığını ifade etti, onların yaptıklarını üstün tuttu.

Bir gün, Ahmet Özyazar’a, hizmeti bırakmak ve kendisini terk etmekle, eziyet çekmek arasında muhayyer bırakılsa hangisini

tercih edeceğini sormuştu. O, “Risale-i Nur’u tercih ederim, efendim!” deyince, heyecanla: “Ben dahi bunlar için âhiretimi terk ederim. Ben sizden daha fedakâr değilim. Sizlerin çoluk çocuğunuz var, benim yok.” buyurmuş, daha sonra da yanındaki Ahmet Ağabey’i göstererek, “Bak, bunun beş tane çocuğu var. Ben bunlara yetişmeye çalışıyorum.” demişti.

Kardeşlerini öne çıkarmak varken, kendisini nazara veremezdi. Bütün lâhikalar hizmet ehline methiye ile doluydu. Hem hayrı ve meziyeti onlara veriyor, hem çalışma aşklarını teşvik ediyordu.

Giderse her şey bitmeyecek, belki binlerce merkezden devam edecekti. Şahıs değil, şahs-ı mânevî esastı. Hem aradığı kardeşleri de bulmuşken gönüllü fevkalâde rahattı, gözü arkada değildi.

Kastamonu Lâhikası’nda, kendisini yalnız bırakmayan kardeşlerine sesleniyor, “Risale-i Nur’a sizin gibi pek ciddî sahip ve muhafız ve vâris ve hakikatbîn ve kıymetşinas zâtların benim yerimde, benden daha kuvvetli, ihlâslı olarak vazife-i Kur’âniye ve imaniyede çalıştıklarını gördüğümünden, kemâl-i ferah ve sürûr ve itminan ve istirahat-i kalple ecelimi ve mevtimi ve kabrimi karşılıyorum ve bekliyorum.” diyordu.

Onun derdi iman davasıydı ve kardeşleri ondan daha kuvvetli ve ihlâslı çalışırken, artık kabre gönül rahatlığıyla yürüyebilirdi. Hâşâ, ağabeylerimiz ve talebeleri, ondan daha kuvvetli ve ihlâslı değillerdi ama, iman hizmetine âzami bir sadakat, kuvvet ve samimiyetle sarıldıkları da muhakkaktı. Zira Nur hizmeti, Üstadımızdan sonra da büyük bir coşkuyla, aynen haber verdiği gibi binlerce merkezden ve cetvelden devam etti.

Emirdağ Lâhikası'nda da kardeşlerine ve onların birliğinden doğacak kuvvete işaret ediyor, "Hakikî dayanışmanızdan doğan kuvvet, benim gibi bir biçarenin sizce fevkalâde zannedilen fedakârlığından geri kalmayacaktır!" diyordu.

Yine aynı eserde, "Bundan sonra her meselemizde emir, Nur'un mânevî şahsiyetini temsil eden has şakirtlerindir. Benim de bir reyim var." buyurmuş, "Asıl fikir sahibi sizler, meşveretle, maslahat ne ise yaparsınız." demişti.

Şuâlar'da, "İki önemli sebebe ve kuvvetli bir ihtara binaen, müdafaa vazifesini buraya gelen ve gelecek Nur erkânlarına bırakmaya kalben mecbur oldum." diyordu.

Gözü Toktu, Müstağniydi

İnsanların, beklentilerle yaşadığı, her şeyi bir beklentiyle yaptığı, menfaatperestliği makul bir düstur olarak kabul ettiği, sadece güçlülerin hayatta kaldığına inandığı, onun için hep almak gerektiğini düşündüğü, sanki alan değil de verenmiş gibi niçin yaratıldığını, Yaratan'ın buna -hâşâ- niye ihtiyaç duyduğunu sorduğu, muhtaç olduğunu unuttuğu bir zamanın mürşidi olan Üstadımızın en belirgin vasıflarından birisi de istiğna idi.

İstiğna yani kimseden bir şey beklememek ve almamak onda öyle bir düstur hâline gelmişti ki, âdeta istememek tabiatı olmuş, tok gözlülük timsali gibi yaşamıştı. Yanına gelip giden hemen herkesin, onun bu düsturunu gösteren bir hatırası vardı. İstedliğini Allah'tan isteyen, bin bir Esmâ-yı İlâhî ile Rabbisinin kapısını çalan adam, âdeta mahlûkattan bir şey ummaktan ve istemekten ar ediyor gibiydi. O, Rabbisinin hediye taktığı bir ip olarak düşündüğü her şeyin ötesinde Rabbisinin rahmet elini görüyor, nimeti görünce, nimeti vereni unutmuyordu.

Hulusi Ağabey'in gönderdiği hediyeyi, ona, "Kardeşim ve biraderzadem olan Abdülmecid ve Abdurrahman'dan kabul

etmediğim gibi senden de kabul etmem.” diyemeyeceğini söyleyerek bir defaya mahsus alıyor, daha sonra da bu hâdise münasebetiyle o kaidesinin sırrını anlatıyor:

“Eski Said minnet almazdı. Minnetin altına girmektense ölümü tercih ederdi. Çok zahmet ve meşakkat çektiği hâlde kaidesini bozmadı.”¹³¹ buyuruyordu.

Bu haslet, Üstadımıza Eski Said'den kalmıştı; yani o, bir ömür böyle yaşamıştı.

“Bir parça kuru ekmeğe yemek ve yüz yamalı libas giymek, bana daha hoş geliyor. Gayrın en âlâ baklavasını yemek, en murassa libasını giymek ve onların hatırını saymaya mecbur olmak nahoş geliyor.”¹³² sözü, hür ve minnetsiz yaşamaya verdiği önemi gösteriyordu.

Çünkü bu zamanda, açgözlü insanlar, küçük bir hediyeyi, çok pahalıya satıyorlardı.¹³³ İnsanların kendisinden aldığı dersin tesirini ve kıymetini elmas derecesinden, şişe dercesine düşürmemek için, yani başkalarının menfaati hatırına kendi menfaatini terk ediyordu.¹³⁴

Bazılarının, nasıl yaşadığını ve hayatını nasıl devam ettirdiğini merak etmesi üzerine, “O bedbahtlar, iktisadın harikulâde bereketini bilmiyorlar.” diyor, iki günde beş kuruşluk ekmeğin kendisine yettiğini söylüyordu. Ne kadar az şeyle yaşadığını bilmedikleri için evhama kapılmışlardı. Bir ekmeği on beş günde bitiren ve bütün mal varlığı küçük bir çıkına sığan bir adamın kimseye minnet edecek hâli yoktu.

“Ben ekmezsiz yaşarım, hürriyetsiz yaşayamam!” diyen adam, hakikî özgürlüğünün yolunun her sofraya saldırmaktan değil, gözü tokluktan geçtiğini gösteriyordu.

Onun bu düsturu yaşamasını ve yaşatmasını murat buyuran ilâhî rahmet, karşılığını ödemedi bir şey yemesine izin vermiyor, ne zaman öyle bir lokmayı ağzına alsın, ya boğazından geçmiyor ya da hemen hastalanıyordu.¹³⁵

Çocukluk yıllarından itibaren kimseden karşılıksız bir şey almamış, usûl ve âdet öyle olmasına rağmen, medrese talebesiyken bile zekât ve sadaka toplamaya çıkmamış, onun tok gözlülüğünü takdir edip hissesini getiren köylülerin ısrarları da ona bu tarzını değiştirememişti.

Barla’da iken de kendisine getirilen veya kendi aldığı her şeyin ücretini ödüyordu. Birisi kendi bahçesinden topladığı armutlardan birkaç adet getirmiş, yanındaki talebesine kaç kuruş edeceğini sormuş, kırmamak için fiyatını ödeyip almıştı.

Mehmet Emin Er’e, Barlalı bir köylü, Üstad’dan sonra köylülerinin bereketlendiğini, hatta meyve, sebze satar hâle geldiklerini anlatmış, bir gün birlikte kendi üzüm bağına gittiklerinde iki habbe koparıp parasını vermek istediğini, “Esağfirullah Hocam! Onun ne kıymeti var ki veresiniz. Ben yemenizden şeref duyarım.” dediğinde, karşılık olarak bir risale hediye ettiğini, bazen güzel bir çiçeğe dikkatle bakarken ağladığını anlatmıştı.

Ali Tayyar’ın kendi bahçesinden getirdiği elmaları da Zübeyir Ağabeyimizi pazara gönderip fiyatını öğrendikten ve kendisine bir lira ödedikten sonra kabul etmiş, bu durum Ali Tayyar’ı o gün olduğu gibi belki de bir ömür hatırladıkça ağlatmıştı.

Mehmet Taktak, Bolvadin’den Emirdağ’a gelirken Üstad’a kaymak getirir, Üstad ücretini ödemedi kabul etmezdi.

Konya'yı ziyaretinde, kardeşi Abdülmecid Efendi'nin getirdiği bir tas çorbanın parasını ödemiş, onun yüreği sarsılırcasına, "Ağabey, bana da mı?" demesi üzerine, "Abdülmecid, âdetimi bozma!" buyurmuştu.

Hayatı, istiğna düsturunun binlerce misaliyle doluydu. Allah'ı unutan insanlığa, isteğini kuldan değil Allah'tan istemeyi, kula minnet etmemeyi öğretiyordu. Özellikle hakkı neşredenler müstağni olmalı, her mevzuda olduğu gibi bu mevzuda da peygamberlere (aleyhimüsselâm) ittiba etmeli, nasihatlerindeki tesiri kırmamalıydılar.

Bu düsturuna talebelerinin de riayet etmesini isteyen Üstadımız, "Ben maddî ve mânevî her şeyimi feda ettim, her işkenceye katlandım, her musibete sabrettim. Bu sayede iman hakikatleri her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüz binlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti. Artık bu yolda, iman hizmetinde olanlar devam edeceklerdir. Ve benim maddî ve mânevî her şeyden feragat mesleğimden ayrılmayacaklardır. Yalnız ve yalnız Allah rızası için çalışacaklardır."¹³⁶ buyurmuştu.

Maddî menfaat elde edilmesi, mânevî bir vazifeyi omuzlayan insanlar arasında sıkıntılara sebebiyet verebilirdi. Aynı yolda yürüyen iki kişiden birisinin farklı bir konum ve gelir elde etmesi rekabet hislerini tahrik edebilir, ihlâsı kırabilir, hizmeti zedeleyebilir, beklenen inkişafı önleyebilirdi.¹³⁷ Kendileri, bazı talebelerinin tayinatını (yiyecek) vermiş ve verilmesini emretmiş, fakat bu sıkıntıya da dikkatleri çekmiş, endişesini anlatmıştı.

Onun o kahraman ve fedakâr talebeleri Üstadlarının yolundan ayrılmadılar; onlar almadı, verdiler. Çünkü dine hizmet gibi

büyük bir mazhariyete ermişler, alabilecekleri en büyük şeyi almışlardı. Ötesinde alabilecekleri, talip olabilecekleri bir şey yoktu.

Zübeyir Ağabeyimiz: “Üstadımın hizmetinin kendisi bir nimettir. Nimete bir nimet lâzım gelir mi?” diyordu.

Isparta’ya iş bulmak maksadı ile gelen kardeşi Haydar Gündüzalp’i Üstad Hazretleri ile görüştürmemiştii. O kadar beklentisizdi. Ailesinin sıkıntısını öğrenirse Üstadımızın kendisini memleketine gönderebileceğinden de korkmuştu.

Hazreti Üstad’ın vefatından sonra kardeşi Haydar Gündüzalp’le ilgili bir iş için Ankara’ya gitmiş, otelde kalmıştı. Ağabeyler yanına gidip, dershaneye davet ettiler.

“Kardeşim, ben Ankara’ya şahsî işlerim için geldim. Bu durumda dershanede kalmam caiz olmaz. Hizmet için gelseydim o zaman farklı olurdu.” demişti.

Namaz kılmak nasıl imanın emaresiyse, maddeye tapmadığını göstermek, malını Allah yoluna vermek de imanın emaresi ve emriydi. Nur talebeleri insanlara göz tokluğunu, fedakârlığı ve vermeyi öğretti, servetlerini Rab’lerini anlatırken sarf ettiler.

Böyle olmasaydı, ülkenin ve ehl-i gayretin o kadar imkânsızlıklar yaşadığı günlerde Nurlar nasıl bu kadar yayılır, nasıl milyonlara ulaşırdı. Alacaklarının hesabını yapmadan dünyanın dört bir tarafına giden hayatlarını, gençliklerini ve varlıklarını bir sermaye gibi ortaya koyan kahramanlara da bu ruh asaleti belli ki onların mirasıydı.

Şefkat Kahramanıydı. Her Bahaneyi Bir Elden Tutmaya Vesile Sayardı

Risale-i Nurlar, Cenab-ı Hakk'ın “Rahîm” ve “Hakîm” isimlerine mazhar olmuş, yürüyen Nur olan Üstadımızda “hikmet” ve “şefkat” tecelli etmişti. Çocukluğundan beri âdeta o hâl ile beslenmişti ve bunu anlatırken “Şefkat dersini çocukluğumda annemden, hikmet, intizam ve nizam dersini de rahmetli babamdan aldım.” buyuruyordu.

Evet, o her meseleyi muhteşem bir mantık örgüsüyle anlatıyor, delilli konuşuyor, meselelerin özünü gün yüzüne çıkarıyor, maksadı gösteriyor, bunu da fevkalâde bir şefkatle, yumuşacık bir üslûpla, herkesin anlayabileceği bir hâle getirerek yapıyordu. O büyük Üstad'ın onca misal kullanması, temsillerle ve hikâyelerle konuşması, meselelere yeni menfezler açıp, ayrı ayrı pencerelerden baktırmasının sebebi de mesleğinin bir esası olan şefkatiydi. “Avamın ve umumun hikmeti” dediği hikâyelerle kendi dilini terk edip, çocukların dilini kullanır gibi tevazu gösteriyordu. Bunu yaparken de katiyen meselenin azametini, kıymetini gölge düşürmüyordu.

Akla, hayale, vehme düşecek soruların tamamına cevap vermek için gösterdiği gayrete herkes şahitti. Hulusi Ağabey'den, vazifesini yaptığını ve herkesin aradığını Nurlar'da bulduğunu duymak ona teselli veriyordu. Çünkü o, kimsenin dünyasının da âhiretinin de Cehennem olmasını istemiyordu.

Şefkat, onun ve Risale-i Nur'un bir düsturuydu. Üstad Hazretleri, bu düsturunun bir neticesi olarak kendisine zulmeden cânilere ilişmiyor, bir masuma zarar gelebileceği endişesiyle beddua ile bile mukabele etmiyordu. Kalbine, aklına hâkim olan, iradesine yön veren şefkat, zalimlere hiddet ettiği anlarda bile elini tutuyordu. Hiç maddî bir karşılık vermemesi de beddua etmemesi de bundandı. Men edilmiş, durdurulmuştu.

O zalim ve gaddarların anne babası gibi ihtiyar biçareler veya masum evlâtlar aklına geliyor, dört beş masumu, bir zalime tercih ediyor, onlara zarar gelmemesi için o gaddara dokunmuyordu. Hatta dokunmamakla da kalmıyor, hakkını da helâl ediyordu. Affedecek bir bahane bulması, affetmesine, hakkını helâl etmesine yetiyordu, yeter ki şahsıyla ilgili olsun, dinin hakkı olmasın.

Onun şefkati, talebelerinin de hayatlarının temel kuralı hâline geliyordu. Bunu fark eden bazı insafli memurlar, "Nur talebeleri mânevî birer güvenlik görevlisidir. Asayiş koruyorlar." diyordu. Gerçekten de onlarla tanışanlar islah oluyor, onların menzilinde huzur besteleniyordu.¹³⁸

Eğer o büyük dava adamında şefkat galip olmasa, sadece nefsini düşünse, zulümlere, masumları düşünmeden mukabele etseydi, belki milyonlarca insanın mânevî ve ebedî hayatlarını kurtaran böyle bir cadde açılmayacak, belki isyana niyetli binlerce,

milyonlarca insan buldukları o itibarlı desteğe dayanarak baş kaldıracak, nice canlar heba olacak, kanlar dökülecekti.

Onun ne inancı, ne ufku, ne irfanı ve ne de şefkati böyle bir yola müsaade etmişti. Yoksa belâlara mânevî bir kalkan olduğunu, istese çoklarının iflâhını başka şeyle bile değil sadece duasıyla keseceğini, Allah'ın izniyle elini Cenab-ı Hak'tan yana açmasının yeteceğini herkes biliyor, o ayrıldıktan sonra yaşanan felâketler de onun nasıl bir mânevî muhafız ve şefkat eli olduğuna şahit olarak yetiyordu. Şu muhakkak ki şayet hakkını helâl etmeseydi çoklarının durumu farklı olacak, burada da ötede de hadsiz gailer yaşayacaklardı. Fakat o yüce gönül şöyle diyordu:

“Mademki, nur-u hakikat, imana muhtaç gönüllerde tesirini yapıyor; bir Said değil, bin Said feda olsun. Yirmi sekiz sene çektiğim eza ve cefalar, maruz kaldığım işkenceler, katlandığım musibetler helâl olsun. Bana zulmedenlere, beni kasaba kasaba dolaştıranlara, hakaret edenlere, türlü türlü ithamlarla mahkûm etmek isteyenlere, zindanlarda bana yer hazırlayanların hepsine hakkımı helâl ettim.”¹³⁹

Hayatını iman hakikatlerinin kalplere yerleşmesi için yaşayan adam, şahsî şeylerin lafını etmiyordu. İmanla kabre girenden hak talep etmeyecekti.

Kastamonu'da kendine ilişen ve “Kur’ân’ı elinden düşürmüyorsun.” diye sataşan komiser, sancılarla hastaneye kaldırılmış, çare bulunamamıştı. Ona çok öfkelenmişti, fakat ailesi gelip özür dileyince yine şefkati galip geldi. Kin güdecek değildi. “Ben ona bir şey yapmadım. O Kur’ân’ın tokadını yedi!” dedi. Sonra da o şefkat sultanı, belki âhiretini kurtarır diye ona bir

adet “Haşir Risalesi” gönderdi. Adam, bir yıl azap çektikten sonra öldü.

Muhakkak ki onda görünen bu şefkat, onu, zayıf ve mânen yaralı insanların asrına, insanları Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) açtığı yoldan ebedî ziyafete davet etsin diye gönderen Cenab-ı Hakk’ın sonsuz şefkatinin bir tecellisi ve bir katresiydi.

İmanından Kaynaklanan Bir Ciddiyete, Vakara ve İzzete Sahipti

Emir ve nehiy laubaliliği kabul etmediği gibi, iman davası ve ilâhî huzur da laubaliliği kabul etmezdi. Peygamberler, sadakat ve ciddiyetleriyle tanıtılıyor, mürşitler tesirlerini sadakat ve ciddiyetle muhafaza ediyordu. Ciddiyetsiz bir insan dava adamı olamayacağı gibi, rehber de olamazdı. Kimse laubali adamın peşinden gitmezdi.

Onun içindir ki Üstadımız ulvî değerlere ait her meseleyi ciddiye almış, onlara kıymeti ölçüsünde bir ciddiyetle yaklaşmıştı. Evet, Allah'ın mülkünde misafir olmak ciddî bir mesele, ibadet ciddî bir mesele, günaha girmemek ciddî bir mesele, irşat ve tebliğ ciddî bir mesele; millet, vatan, bayrak davası ciddî birer meseleydi.

Ciddiyet, ağırbaşlılıktı, şahsiyetli hareketti. Gevşeklikten, ihmalkârlıktan, laubalilikten, hafiflikten ve hafife almaktan uzak durmaktı. Ciddiyet, davayı ve vazifeyi tam bir alâka ve gayretle ele almaktı.

Yaptığı işe hak ettiği ölçüde alâka duymayanlar ve âzami bir gayretle sarılmayanlar muvaffak olamaz, ciddiye alınmazlardı.

Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) sözleri, tavırları, ahlâkı, görünüşü nasıl ciddiyetini ispat ediyorsa, O'nun izinde yürüyenler ve bayrağını taşıyanlar da aynı ciddiyeti temsil etmeliydiler. Çünkü yüksek ahlâkı daimi kılan ciddiyetti ve ciddiyeti olmayan, rüzgâra oyuncak olan yaprak gibi, insanların oyuncuğu olurdu.¹⁴⁰

Günah işleyerek, dinin emirlerini hafife alarak bir müminin kimseye hoş görünmesi de aradaki boşluğu doldurması da mümkün değildi. Bu yol onu ancak uçuruma götürür, muhatapları tarafından da aşağılanmasını netice verirdi. Ciddiyetsiz ve samimiyetsiz adamın payına ancak o düşerdi.

Üstadımız bir ömür nasıl kulluğunda ve beşerî ilişkilerinde ciddiyetini muhafaza etmişse, talebelerinden de bunu istemişti. "Şefkat Tokatları Risalesi" ile o ciddiyetin muhafazasını ihtar ediyor, Hulusi Ağabey'in yaşadıklarını bile vazifesine ciddiyetle sarılması için mânevî birer ikaz olarak yorumluyordu.

Bu ağır ve kıymetli hediye taşımak için insanın her zaman ciddiyete teşvik edilmeye ihtiyacı vardı. Refet Bey'e, çoğalttığı bir eserden sonra: "Bu defa istinsah ettiğiniz risaleler çok güzel olmuş. Senin gayret ve samimiyet ve ciddiyetini bana gösterdiler ve Refet tembel değildir, ispat ettiler."¹⁴¹ buyuruyor, teşvik ediyordu.

Ciddiyet, zorluklar arttıkça moral bozukluğunu ve bıkkınlığı değil, şevk ve gayretin artmasını netice vermeliydi. Çünkü iş çoğalmış, çünkü gidenlerin vazifesi de vefa ve ciddiyet ehline kalmış demektir. Ve dünya ehlini mağlûp eden de zaten Nur talebelerinin ciddiyetiydi.¹⁴²

Özellikle vazife başındaki insanların, vazifelerini hakkıyla yerine getirmeleri ve makamın izzetini korumaları için ciddiyetli, vakur olmaları gerekirdi. Vazife başında vakar, evde tevazu hâkim olmalıydı.

Tevazu, zillet olmadığı gibi vakar da kibir değildi. Fakat vakar perdesi altında benliğin kirli tuzaklarına düşmek ihtimali de vardı ve buna karşı fevkalâde uyanık olunmalıydı.

İnsanı zelil kılan, beklentiler ve günahlar, aziz kılan irşat ve tebliğdi. Kimseden bir şey almıyor, ilmin izzetini muhafaza için harama bakmıyordu.

Üstad Hazretleri'nin, görünüşünde, duruşunda, bakışında ciddiyet ve heybet vardı. Daima izzetle ve şerefle yaşamış, hiç zillet göstermemişti. Babası Mirza Efendi, Van Valisi Tahir Paşa'nın konağında onu ziyaret etmiş, köylü kıyafetinden ötürü babalık şefkatiyle "Burada benim, senin baban olduğumu kimseye söyleme!" demiş, o, babasını alıp Vali'nin yanına oturmuş, "Bu zât, benim babam Sofi Mirza Efendi'dir!" diye ilân etmiş, tanıtmıştı.

Kur'ân'ın "(Rahman'ın kulları) boş sözlerle karşılaştıklarında vakar ile oradan geçer giderler."¹⁴³ emrine uyuyor, izzet ve şerefini koruyor, fakat din düşmanlarının bunu istismar etmesine asla fırsat vermiyordu. Bir gün, izzetine dokunan en ufak bir muameleyi kaldıramayan gençlik yıllarındaki hâlini bilenler, daha sonraki yıllarda gösterdiği fevkalâde tahammülünün sırrını merak edip sormuşlardı. Onlara, nefsiyle barışmadığını ve yakasındaki akrebi gösteren haklı insanlara minnettar olduğunu, haksızların ise nefsini riyadan kurtardığını söyledi. Eğer mesele şahsıyla değil de vazifesiyle ilgili ise, onu da kendisini o yolda kullanan Kur'ân'ın Sahibi'ne havale ediyordu.¹⁴⁴

Vazifesi ile ilgili vakarı davasından, tevazuu kulluğunun farkında olmasından ve nefsinin en fena varlık görmesinden idi. Ferasetiyle hakikî tevazu ile birlikte hakikî izzeti muhafaza edebiliyordu.

Zalime boyun eğmiyor, mazluma kibirlenmiyordu. Zalime boyun eğen, başına basan ayağı öpene benzerdi. Öyle yapan cesedinden evvel kendi ruhunu öldürmüş olur, o ayağın sahibine tüküren, şehit olsa da ruhen kurtulurdu.¹⁴⁵

Satı Yılmaz, onun Denizli Mahkemesi'ndeki hâline şahit olmuştu. "Mahkemede Bediüzzaman'ın duruşunu, o heybetli, o haşmetli, o vakur hâlini hiç unutamıyorum. Sanki mahkemenin huzurunda bir sanık, bir maznun değildi." diyordu.

Barla'ya gittiğinde, yıkılışını görmek isteyenler, fotoğrafının çekilip gönderilmesini talep etmiş, Üstadımız sırtına yorganını bir sultan kaftanı gibi atıp dimdik durmuş, olanca heybet ve ciddiyetiyle bakmış, âdeta işinin başında olduğunu, dimdik ayakta durduğunu, sinmediğini ilân etmişti.

Allah'a iman kutsî ve yüce bir şerefti. Dinsizlik sevilecek, taraftar olunacak şey değildi. Günahkârlığı alışkanlık hâline getirenler ve ona isteyerek düşenler zavallı ve sefil insanlardı. Abdullah Yeğin Ağabeyimiz, Üstadımızın duruşundan bu mânâları okuyordu. Evet, onun ciddiyet, vakar ve izzetini aksettiren "lisan-ı hâli, dindarlığın şerefini ilân ile zihinlere nakşediyordu."

Muktesitti

Nimete ihtiyaç başka, hürmet başka şeydi. İnsanın yığın yığın şeylere ihtiyacı olsa da hürmeti olmayabilirdi. Hele hele sahip olunan şey fazla ise, kıymet bilirlik bütünüyle kaybolabilirdi.

Nimete hürmet, ihtiyaçtan, çokluktan, azlıktan, başkasını düşünmekten değil, verenden kaynaklanırdı. Hele bencil insanların başkalarını düşünerek israf yapmamasını beklemek imkânsız beklemektir ve dünyanın hâli buna şahitti.

İnsanı tarif edenler, ondan aç kurtlardan, çakallardan bahseder gibi bahseder olmuşlardı. Âciz geldikleri dünyada elleri ayakları tutmazken ağırlandıklarını unutuyor, hayatı bir kavga olarak yorumluyor, kimin tırnağı uzun, gücü fazlaysa, kim daha çok şeye, daha iyi saldırırsa onun aç kalmayacağına inanıyorlardı.

Sofra sahibini unutanlar, yemi görüp ötesini unutan varlıklar gibiydi. Yaşamak meşgalesinin artması ve ihtiyacın birden bine çıkması da gözlerin, verilenden verene kaymasının önüne kalın perdeler örmüş, dünya sofrası bütünüyle hedef hâline gelmişti.

İşte böyle bir devrin mürşidinin iktisada çok ehemmiyet vermesinin arkasında, nimeti veren eli ihtar düşüncesi ve boyunlardaki dünya zincirlerini kırma muradı vardı.

Dünya her şeyle Ezel ve Ebed Sultanı olan Allah'ın hediyesiydi. Sultan'ın hediyesinin kıymeti sahibindendi. Peygamber Efendimiz'den (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hediye alan, onu nasıl maddî değerinden çok, sahibinden ötürü aziz tutar, dünyalara değışmezse, Allah'ın nimetini de kullar sahibinden ötürü aziz tutmalıydılar. Ondandır ki denizde yıkanan bile israf edemez ve bir avuç suyu kıymetsiz göremezdi. Hem zaten bir şeyi Allah vermese, insan, değil bir avucuna, bir zerresine eremezdi.

Üstadımız, iktisadî hayat düsturu hâline getirmiş, Sultan'ın hediyelerinin kıymetini her daim bilmişti. Zaten Kur'an da bunu emrediyor, "İsraf etmeyin."¹⁴⁶ buyuruyordu.

İktisat, sadece yeme içmede değil, hayata ait her şeyde bir denge ve istikamet demektir. Kökü "kasd" kelimesiydi ve aşırılıklara düşmeden hedefe dosdoğru yürümektir. Kâinat, Cenab-ı Hakk'ın en kısa yolu, en kolay tarzı, en faydalı şekli ehemmiyetle takip ettiğini gösteriyordu. İsraf, Cenab-ı Hakk'ın, "Hakim" ismine muhalefetti.

Zamanın medeniyeti insanı fakir etmişti. Dini dinlemediğinden ihtiyacı ziyadeleştirmiş, iktisat ve kanaati bozmuş, hırsın ve açgözlülüğün yolunu açmış, zulmü ve haramı teşvik etmişti.¹⁴⁷

Âhırzaman fitnessinin başına geçecek olanların israfı teşvik edecekleri hadislerde haber veriliyordu. Hırs ve açgözlülüğü uyarımlar, insanları o zayıf damarlarından yakalayıp emirlerine amade edeceklerini biliyorlardı. İsraf eden, onların esiri olacak, yollarına, avuçlarına düşecekti.¹⁴⁸

Halbuki, tevekkül, kanaat ve iktisat hiçbir şeyle değıştirilmeyecek bir hazine ve servetti. İktisat eden izzetle ve bereketle yaşıyor, kötü ahlaktan ve aşırılıklardan uzak duruyordu.

İktisat, nimeti vereni görebilmektir. Bu ulvî hisler şükürü netice verirdi. Şükürün ölçüsü iktisat, şükürsüzlüğün emaresi israftır. İsrâf, insanları perişan ediyor, hüsrana düşürüyordu.

Üstadımız, “Ne ile yaşıyorsun?” diyenlere, “İktisat ve bereketle yaşıyorum.” diyor, iktisat ve tevekkülden kaynaklanan bereket Nur’un hâdimini dünyaya bakmaya mecbur etmiyordu.

İki bardak su, abdest almasına yetiyor; otuz altı ekmek çıkacak un altı aydır kullanıldığı hâlde bitmiyor; Ramazan’ı üç ekmek ve bir kilodan biraz fazla pirinçle geçiriyor ve pirinci Ramazan’dan sonra on beş gün daha yiyor; beş senede elbise, çamaşır, ayakkabı ve çorap için sadece dört buçuk lira harcıyordu. Bu kadarla idare edebilen bir adamın neyle geçindiği merak edilmezdi.

Tavuğu kovmasının sebebini, “bir günde üç yumurta getirdi” diye anlatıyor, kelimelerine bile dikkat edip “verdi” yerine “getirdi” demeyi tercih ediyor, hem edebini korumuş, hem işaretini ve şahadetini yapmış oluyor, “iktisat kaidemi bozuyor” derken, lezzeti görür görmez gevşememeyi öğretiyordu.

Gününü programla yaşıyor; ibadet ediyor, okuyor, yazıyor, tashih yapıyor, hizmetleri takip ediyor, müşkülleri çözüyor, mektuplar yazıyor, ziyaretçileri kabul ediyor; Münzevi gibi yaşadığı köşesinden bütün dünyayı kucaklıyordu. Talebeleri onu anlatırken, “Saat gibi dakikti.” diyorlardı. Ne ömrünü, ne gençliğini, ne bedenini ve ne de rızkını israf etmişti. Sahip olduğu her şeyi, ebedî servete dönüşecek sermaye bilmmişti.

Yakın talebelerini de kendisi gibi yaşamaya alıştırmıştı. Onlara otuz kuruş tayinat veriyordu ki, bu para bir kişinin günlük ekmek parasına ancak mukabil geliyordu. O günün şartlarında, üniversite mezunları şehirlerde tek tük bulunuyor ve

parmakla gösteriliyorken, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi mezunu bir gencin, günlük bu kadar parayla idare etmesi, Üstadımızın mürşitliğini göstermesi açısından önemli olduğu kadar, Abdullah Yeğin Ağabeyimizin ruh asaletine de şahadet ediyordu. Mübarek ağabeyimiz, getirilen kurban etini bile, canı çekmesine rağmen Üstad gücenir diye kabul etmemişti. Böyle yaşıyorlardı. Daha sonra adam Üstadımıza şikâyet etmiş, onun “Bayramda kabul etmene müsaade ediyorum!” emriyle ancak almıştı.

O disiplinli ruh, çay dağıtan Sıddık Süleyman Ağabeyimizin, yarım şekeri boş bir bardağa bıraktığını görmüş, “Eğer yirmi kişiye daha çay verseydin ruhum bu kadar sıkılmazdı. Çünkü sen iktisada riayet etmedin!” buyurmuştu. Yarım şeker, onun için sadece şeker değil, Sultan’ın rahmetinden haber veren bir hediyeydi.

Onun iktisatla yaşamasının arkasında bile davasına hizmet düşüncesi vardı. İnsanlara bu açıdan da örnek oluyor, az şeyle yaşamayı öğretiyor, böylece yüzlerini âhirete çevirmenin önündeki engelleri kaldırmaya çalışıyordu.

Evet, israf yapmamaktaki hassasiyeti de insanları dünyanın zincirlerinden kurtarmak, Rabb-i Rahîm’inin merhametini ihtar etmek içindi.

Üstadımız, hareketlerine rıza arzusunun ruh verdiği, cisimleşmiş bir dava ve hayal kadar güzel, serapa bir dava adamıydı.

BİBLİYOGRAFYA

- Atasoy**, İhsan; *İhlâs ve Sadakat Abidesi Bayram Yüksel ve Ali Uçar*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2007.
- ; *Kulluğu İçinde Bir Sultan Tabiri Mutlu*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2006.
- ; *Ceylan Çalışkan ve Çalışkanlar Hanedanı*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2008.
- Badıllı**, Abdülkadir; *Bediüzzaman Said-i Nursî Mufasssal Tarihçe-i Hayatı*, (1-3), Timaş Yayınları, İstanbul, 1990.
- el-Beyhakî**, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn (384-458 h.); *Zühd*, Müessesetü'l-kütübî's-sekâfiyye, Beyrut, 1996.
- el-Buhârî**, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil (v. 256 h.); *el-Edebü'l-müfred*, (1-8), Dâru'l-beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut, 1409/1989.
- Ebû Dâvûd**, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (202-275 h.); *es-Sünen*, [Tabkik: Muhammed Muhsin Abdülhamîd], (1-4), el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul, tsz.
- Ersoy**, Mehmed Akif; *Safahat*, (Haz.: M. Ertuğrul Düzdağ), Kültür ve Turizm Bakanlığı. Ankara 1987.

- İlmî Araştırma Heyeti**, *Esasat-ı Nuriye*, İttihad, İstanbul 2005.
- İmam Rabbânî**, Ahmed Fârukî Serhendî; *el-Mektubat*, (1-2), Fazilet Neşriyat, İstanbul, ts.
- Kaygusuz**, İbrahim; *Zübeyir Gündüzalp Hayatı-Mefkûresi*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Müslim**, Ebu'l-Hüseyin el-Haccâc en-Neysâbü'rî (206-261 h.); *Sahîhu Müslim*, (1-5), Dâru İhyâ'it-türâsî'l-Arabî, Beyrut, ts.
- Nursî**, Bediüzzaman Said; *Sözler*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Mektubat*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Lem'alar*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Şuâlar*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *İşaratü'l-İcâz*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Mesnevî-i Nuriye*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Barla Lâhikası*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Kastamonu Lâhikası*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Emirdağ Lâhikası-1-2*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Tarihçe-i Hayat*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Hutbe-i Şamiye*, Risale-i Nur Külliyyatı, (1-2), Nesil Yayınları, İstanbul, 2004
- ; *Divan-ı Harb-i Örfî*, Risale-i Nur Külliyyatı, (1-2), Nesil Yayınları, İstanbul, 2004

- ; *Münazarat*, Risale-i Nur Külliyyatı, (1-2), Nesil Yayınları, İstanbul, 2004
- ; *Muhakemât*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Sinûhât*, Risale-i Nur Külliyyatı, (1-2), Nesil Yayınları, İstanbul, 2004
- ; *Hutuvât-ı Sitte*, Sözlür Yayınevi, İstanbul 1991.
- ; *Sikke-i Tasdik-i Gaybî*, Şahdamar Yayınları, İstanbul 2007.
- ; *Âsâr-ı Bedüyye*, Elmas Neşriyat, İstanbul, 2004.
- Şahiner**, Necmeddin; *Son Şahitler Bedüzzaman Said Nursî'yi Anlatıyor*, (1-4), Nesil Yayınları, İstanbul, 2004.
- ; *Bilinmeyen Taraflarıyla Bedüzzaman Said Nursî*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2004.
- Ersoy**, Mehmed Akif; *Safabat*, (Haz.: M. Ertuğrul Düzdağ), Kültür ve Turizm Bakanlığı. Ankara 1987.
- et-Taberânî**, Ebu'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed (v. 360 h.); *el-Mu'cemül-ersat*, [Tahkik: Hamdi b. Abdülmecîd es-Selefi], (1-10), Dâru'l-Harameyn, Kahire, 1415 h.
- et-Tirmizî**, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ (209-279 h.); *el-Câmiu's-Sabîh*, (1-4), Dâru İhyâ't-türâsî'l-Arabî, Beyrut, ts.
- Muhtelif Hatırat.

DİPNOTLAR

- 1 Mektubat (20. Mektup)
- 2 Tarihçe-i Hayat
- 3 Barla Lâhikası
- 4 Emirdağ Lâhikası-1
- 5 Kastamonu Lâhikası
- 6 Mektubat (5. Mektup)
- 7 Buhârî, *cihâd* 102, 143, *fezâilü ashâb* 9; Müslim, *fezâilü's-sabâbe* 34.
- 8 Kastamonu Lâhikası
- 9 Tarihçe-i Hayat
- 10 Tarihçe-i Hayat
- 11 Emirdağ Lâhikası-2
- 12 Kastamonu Lâhikası
- 13 Emirdağ Lâhikası-1
- 14 Gençlik Rehberi
- 15 Emirdağ Lâhikası-1
- 16 Hutbe-i Şâmiye
- 17 Şuâlar (14. Şuâ)
- 18 Lem'alar (21.Lem'a)

- 19 Tarihçe-i Hayat
- 20 Lem'alar (26. Lem'a)
- 21 Tarihçe-i Hayat
- 22 Emirdağ Lahikası-1
- 23 Emirdağ Lâhikası-2
- 24 Şuâlar (12. Şuâ)
- 25 İşârâtü'l-İcâz
- 26 Lem'alar (17. Lem'a)
- 27 Lem'alar (17. Lem'a)
- 28 Tarihçe-i Hayat
- 29 Mektubat (28. Mektup)
- 30 Sünûhat
- 31 İmâm-ı Rabbânî, *el-Mektûbât* 1/87 (75. Mektup)
- 32 Mektubat (28. Mektup)
- 33 Barla Lâhikası
- 34 Mektubat (28. Mektup)
- 35 İmâm-ı Rabbânî, *el-Mektûbât* 1/240 (260. Mektup)
- 36 Sözler (19. Söz)
- 37 et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-ersat* 5/315; el-Beyhakî, *ez-Zühhd* s.118
- 38 Sözler (Üveys el-Karanî'nin nidâsıyla)
- 39 Emirdağ Lâhikası-2
- 40 Mektubat (8. Mektup)
- 41 Mektubat (18. Mektup)
- 42 Sözler (24. Söz); Lem'alar (14. Lem'a)
- 43 Mektubat (18. Mektup)
- 44 Kastamonu Lâhikası
- 45 Kastamonu Lâhikası

- 46 A'râf Sûresi 7/172
 47 Sözler (23. Söz)
 48 Sözler (23. Söz)
 49 Şuâlar (14. Şuâ)
 50 Şuâlar (13. Şuâ)
 51 Tarihçe-i Hayat
 52 Mektubat (Hakikat Çekirdekleri'nden)
 53 Tarihçe-i Hayat
 54 Mektubat (Hakikat Çekirdekleri'nden)
 55 Lem'alar (25. Lem'a)
 56 Lem'alar (26. Lem'a)
 57 Mektubat (17. Mektup)
 58 Divan-ı Harbi Örfi
 59 Muhakemat
 60 Sünûhat
 61 Kastamonu Lâhikası
 62 Tarihçe-i Hayat
 63 Şuâlar (11. Şuâ)
 64 Şuâlar (15. Şuâ)
 65 Kastamonu Lâhikası
 66 Şuâlar (11. Şuâ)
 67 Kastamonu Lâhikası
 68 Emirdağ Lâhikası-1
 69 Emirdağ Lâhikası-1
 70 Kastamonu Lâhikası
 71 Kastamonu Lâhikası
 72 Tirmizî, *ilim* 19; Ebû Dâvûd, *ilim* 1

- 73 Ebû Dâvûd, *melâlsim* 1; et-Taberânî, *el-Mu‘cemü'l-ersat* 6/324.
- 74 Ebû Dâvûd, *melâlsim* 1; et-Taberânî, *el-Mu‘cemü'l-ersat* 6/324
- 75 Mektubat (28. Mektup)
- 76 Son Şahitler 1/22
- 77 Son Şahitler 3/270
- 78 Son Şahitler 3/281
- 79 Son Şahitler 1/380
- 80 Münazarat
- 81 Son Şahitler 1/318
- 82 Kastamonu Lâhikası
- 83 Kastamonu Lâhikası
- 84 Münazarat
- 85 Sözlere (24. Söz)
- 86 Lem'alar (21. Lem'a)
- 87 Sünûhat
- 88 Mektubat (Hakikat Çekirdekleri'nden)
- 89 Sözlere (25. Söz)
- 90 Mektubat (15. Mektup)
- 91 Mektubat (22. Mektup)
- 92 Mektubat (29. Mektup)
- 93 Lem'alar (28. Lem'a)
- 94 Lem'alar (13. Lem'a)
- 95 Sünûhat
- 96 Divan-ı Harb-i Örfî
- 97 Mâide sûresi, 5/54
- 98 Asâ-yı Musa

- 99 Divan-ı Harb-i Örfî
- 100 Abdurrahman-ı Tâgî Hazretleri.
- 101 “İlâhî! Bir müeyyed bir kerîm el yok mu, tutsun da,
Çıkarsın Şarkı zulmetten, götürsün fecr-i maksûda?”
M.Akif
- 102 Sözler (Lemeât)
- 103 Lem’alar (17. Lem’a)
- 104 Mesnevî-i Nuriye
- 105 Tarihçe-i Hayat
- 106 Sözler (16. Söz)
- 107 Mektubat (Hakikat Çekirdekleri’nden)
- 108 Tarihçe-i Hayat
- 109 Divan-ı Harb-i Örfî
- 110 Barla Lâhikası
- 111 Mektubat (Hakikat Çekirdekleri’nden)
- 112 Lem’alar (21. Lem’a)
- 113 Lem’alar (4. Lem’a)
- 114 İhtilâf u tefrika endişesi
Kûşe-i kabrimde hatta bîkarar eyler beni.
İttihadken savlet-i âdâyı def’a çaremiz
İttihad etmezse millet, dâğ-dâr eyler beni.
Yavuz Sultan Selim
- 115 Tarihçe-i Hayat
- 116 Sünûhat
- 117 Mektubat
- 118 Lem’alar (20. Lem’a)
- 119 Şuâlar (14. Şuâ)
- 120 Mektubat (22. Mektup)

- 121 Tarihçe-i Hayat
- 122 Münazarat
- 123 Lem'alar (25. Lem'a)
- 124 Barla Lâhikası
- 125 Mektubat (5. Mektup)
- 126 Mektubat (28. Mektup)
- 127 Emirdağ Lâhikası-1
- 128 Şuâlar (14. Şuâ)
- 129 Mektubat (26. Mektup)
- 130 Şuâlar (13. Şuâ)
- 131 Mektubat (2. Mektup)
- 132 Mektubat (2. Mektup)
- 133 Mektubat (2. Mektup)
- 134 Barla Lâhikası
- 135 Emirdağ Lâhikası-2
- 136 Emirdağ Lâhikası-2
- 137 Lem'alar (21. Lem'a)
- 138 Şuâlar (14. Şuâ)
- 139 Tarihçe-i Hayat
- 140 İşârâtül-İcâz
- 141 Barla Lâhikası
- 142 Kastamonu Lâhikası
- 143 Furkan Sûresi 25/72
- 144 Mektubat (16. Mektup)
- 145 Mektubat (29. Mektup)
- 146 A'râf Sûresi 7/31
- 147 Emirdağ Lâhikası-2
- 148 Şuâlar (5. Şuâ)